STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 05482

VAKH IZ DER STEP

Ephraim Auerbach

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אפרים אויערבאַך / וואַך איז דער סטעפּ

אפרים אויערבאַך

וואָך אין דער סטעפּ

דאס קול פון דער טערקלטויב

הוצאת
י. ל. פּרץ
ישראל
1963

EPHRAIM AUERBACH

VACH IZ DER STEP

I. L. Peretz Publishing House
31, Allenby str., Tel-Aviv

*

אפרים אויערבאַך

וואַך איז דער סטעפּ

הוצאת ספרים ע״ש י. ל. פרץ
תל־אביב, רחוב אלנבי 31

©

נדפס בישראל 1963
Printed in Israel 1963

דפוס „ארזי״ בע״מ, ת״א, רח׳ אילת השחר 4, טל. 34294

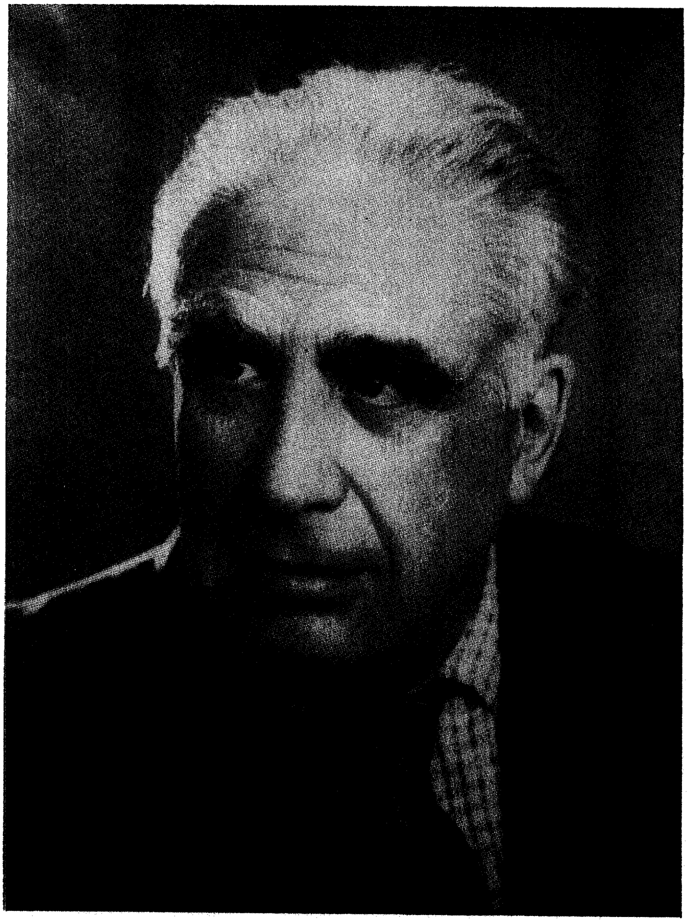

דער מחבר דריקט־אויס אַ האַרציקן דאַנק צו משה פּאָלאַק, פון סאנטיאגאָ, טשילע, וואָס האָט דערמעגלעכט אַז דאָס בוך זאָל דערשיינען.

אַ דאַנק אויך דעם בעסאַראַבער פאַראיין פון טשילע, דורך זיין פּאָרזיצער אַלכסנדר מיילעכזאָן, פאַר זיין מיטהילף.

א שליסל צום ליד

באַזירט אויף אַ שמועס מיט אַ. טאַבאַטשניק פאַר דער אַנטאָלאָגיע
„די שטים פון יידישן פּאָעט״

דער שליסל צום ליד איז דער שליסל צו זיך אַליין. אַז איך וויל עפענען דאָס באַהאַלטענע קעמערל פונעם ליד, בין איך עובר אויף אַ שטיקל געבאָט נישט צו רעדן פון זיך. דאַכט זיך אָבער, אַז אַזויווי דאָס ליד איז דאָס אינטימסטע אין פּאָעט, וועט מיר זיין גרינגער צוצוקומען צו דעם דורך די פאַרבאָרגענע סטעזשקעס אין זיך אַליין.

לידער האָב איך אָנגעהויבן צו שרייבן איידער נאָך איך האָב גע־וואוסט, אַז סע זענען דאָ לידער. געוואַקסן בין איך אין אַ חסידישער שטוב. ביי אלעזר דעם שוחט איז תמיד געווען אַן עדה יידן. צו שמחת בית השואבה האָט מען אין אונדזער שטוב געזונגען און געטאַנצט. פון שמחת תורה איז שוין אָפּגערעדט. שמחת תורה האָבן מיר דעם טאַטן ע״ה געפירט אין שול אַריין, — ער איז געווען דער גבאי, — מיט שטורקאַטשן, מיט געזאַנג, מיט טענץ. היינט סתם אין א יומא דפגרא, ווי י״ט כסלו, וואָס איז געווען די הילולא לכבוד דעם וואָס דער רב מלאַדי איז אַרויס פון טורמע.

אין מיר האָט געזונגען פון די יינגסטע יאָרן מיינע. דאָס געזאַנג מיינס האָב איך אַריינגעזונגען פריער אין חומש, דערנאָך אַפילו אין די סוגיות און פלוגתות פון דער גמרא. צי האָב איך אַזויפיל געקענט דאָס לערנען וויפל איך האָב אויסגעזונגען, ווייס איך ניט. אין מיר איז גע־ווען אַ מין ברויזנדיק, שטורעמדיק געזאַנג, וואָס אַז איך האָב עס נישט אויסגעלעבט אין לידער, האָב איך עס אויסגעלעבט אין דער גמרא, אין תנ״ך. דאַכט זיך, אַז איך בין אַלט געווען אַ יאָר פערצן, בעת איך האָב אָנגעהויבן צו וויסן וואָס סע איז אַזוינס אַ ליד. ביי אונדז אין שטוב איז אויסגעוואַקסן און זיך אויסגעוואָרעמט יעקב פיכמאַן. ער האָט געבראַכט די ערשטע לידער זיינע צום עלטערן ברודער מיינעם, שלומען, און אַפילו פאַרן טאַטן מיינעם, דעם שוחט, האָט ער זיי געלייענט. האָב איך זיך צוגעג־קוקט און געזען, אַז געזאַנג קען מען אַריינגעבן אין ווערטער.

פון השפעה איז אָפּגערעדט, די יידישע פּאָעזיע איז צו אונדז נישט דערגאַנגען. אַ פּאָר לידער רייזענס האָב איך געקענט, דערפאַר וואָס מען האָט

זיי געזונגען. אָבער קיינמאָל האָט רייזען מיך נישט געקענט באַווירקן. דער בעסאַראַבישער ייִד וואָס איך בין, דער זינגעוודיקער, איז מיר רייזענס געמיט געווען פרעמד. איז נישט וואָס איך זוך יום־טובדיקייט אינעם ליד, נאָר אַז אַ ליד איז נישט קיין יום־טוב ביים פּאָעט, איז עס קיין ליד נישט. אַפילו דאָס סאַמע טרויעריקסטע ליד איז אַ יום־טוב. אַז גאָט האָט באַשאַפן די וועלט, האָט ער דאָך באַשאַפן אַלע שלעכטסקייטן אין איר אויך, פונדעסטוועגן שטייט געשריבן „וירא אלוקים כי טוב", וואָרעם אין דעם באַשאַף אַליין איז דאָ פרייד. אין דעם פּאָעטס מעגלעכקייט זיך אַרויסצוזאָגן, זיך אויסצודריקן, געפינען דאָס בילד, געפינען פאָרעם פאַר דער איבערלעבונג זיינער, — איז שוין דאָ פרייד. איז דערפאַר נישט שייך צו זאָגן, אַז איך זוך יום־טובדיקייט אין ליד. איך זוך דאָס ליד. אַפילו פון דער סאַמע שווערסטער, טרויעריקסטער ווירקלעכקייט, מוז אַ ליד אין זיך האָבן אויסלייזערישקייט. מיטן אויסדריקן זיך לעבט דער פּאָעט איבער אַ מאָמענט פון אויסלייז, און דאָס מוז אַריינגיין אין ליד. מע מוז עס פילן אין ליד.

איז דאָס די דעפיניציע מיינע פאַר פּאָעזיע? ניין, סע איז דער שליסל צו זיך, דער שליסל צו מיין אייגענעם ליד. דער פּראָצעס פון שרייבן אַ ליד איז ביי מיר נישט נאָר אַן איבערלעבונג פון געמיט, נאָר אויך אַ פיזישע איבערלעבונג. שרייבן אַ ליד רופט ביי מיר אַרויס אַ וואָרעמקייט אין גאַנצן געביין. דאָס בלוט אין די אָדערן רינט אַנדערש, — רוישיקער, שטורעמדיקער. געפיל, וואָרט, בלוט, — אַלץ קומט זיך צונויף, ווי אויף אַ חתונה, די חתונה פונעם ליד. דער פּאָעט איז דער חתן, די כלה, דער גלאַוונער מחותן אויף דער ליד־חתונה.

דערפון דאַרף נישט אַרויסדרינגען, אַז איך האַלט, אַז פּאָעזיע איז נאָר אינטואיציע. דאָס וועט זיין נישט אמת, וואָרעם איך אַליין מאַך לכל הפחות אַ פּרואוו אַריינצוגעבן געדאַנק אין פּאָעזיע. זאָל איך ווידער זאָגן, אַז פּאָעזיע איז געדאַנק, זע איך אויך נישט, אַז דאָס זאָל זיין אויפן וועג, וואָרעם איך נעם דאָך געדאַנק און פּרואוו אים אַנצינדן מיט געמיט. געדאַנק? פאַרוואָס האָט דאָס ליד געדאַרפט געשריבן ווערן אין געהאַמערטע שורות, אָדער אַפילו אין פרייען פערז? סע האָט דאָך געדאַרפט געשריבן ווערן אין פּראָזע. דער פּאָעטישער געדאַנק דאַרף זיין אַ סך נייער, פרישער, רירעוודיקער, ווי דער געדאַנק אין פּראָזע.

אין וואָס באַשטייט דאָ דער חילוק? דער חילוק באַשטייט דאָ אין דעם, וואָס דער געדאַנק און די איבערלעבונג, — לאָמיר זאָגן אינטואיציע, — ווערן אינעם ליד אַזוי צונויפגעלעבט, אַז איר קענט זיי נישט אָפּטיילן איינס פון אַנדערן. איבערלעבונג איז געדאַנק, געדאַנק איז איבערלעבונג. סע איז צונויפגעזונגענקייט פוןביידע.

און ווייטער: פּאָעזיע שרייבן, און אַפילו לייענען, איז אַ מין רע־ליגיאָזיטעט. דער מענטש וויל זיך באַהעפטן מיטן העכערן, דעם נישט פאַרשטאַנענעם, דעם נישט דערגרונטעוועטן. דער מענטש וויל צוקומען צום סאַמע עלעמענטישן, וואָס ער איז געווען באַלד נאָכן באַשאַף, אָבער דער וועג איז שוין נישט דער פּרימיטיוו־עלעמענטישער, ער איז דער קאָמפּלעקס פון הונדערטער דורות דערפאַרונג, נשמה־און געדאַנק־וואַנדערונגען.

דער יידישער פּאָעט דאַרף טראָגן אין זיך די יידישע נשמה־און געדאַנק־וואַנדערונגען, ער דאַרף זיי אויסלעבן אינעם ליד. וואָס מיר זענען אַלץ דורכגעגאַנגען: דער חורבן, דער אויפקום פון אַ יידישער מדינה, אָט־די צוויי מאָמענטן וואָס קיין אַנדער פאָלק וואָלט נישט אויסגעהאַלטן אויף אַזאַ שטח צייט, מוזן דאָך אויפוועקן אין אונדז אַ מין עקזאָטיש־מיסטישן גלויבן, אַז פאַר אונדז זענען באַשטימט געוואָרן אַזעלכע אויפטרייסלונגען, וואָס מיר מוזן זיך פאַרטראַכטן איבער זיי און זוכן נישט נאָר די היסטאָרישע סיבות, נאָר אויך די מיסטישע, די באַהאַלטענע. דער פּאָעט זוכט זיי אויף זיין שטייגער, — אין דעם ליד. דאָ וויל איך צוגעבן צום אָנהייב: דאָס פּאָ־עטישע געמיט איז אַ זוכערישס, וואָרעם אין תוך וויל דאָס פּאָעטישע געמיט אַנטפּלעקן. דאָס וואָרט אַנטפּלעקט זיך צו אים, ער אַנטפּלעקט דאָס וואָרט, דעם אימאַזש, דעם געדאַנק. היינט שוין אַ פּשיטא דאָס זוכעניש אין אונדזע־רע טעג, די גורלדיקע, די אָפּן־טראַגישע, אָבער טיף־מיסטישע. דאָס ליד דאַרף זיי אויפטרייסלען, אָבער צו דער אייגענער צייט אויך אויסלייזן, זיי געבען אַפילו אַ זין.

נאָר מיר דאַכט זיך, אַז אין מיין געמיט לעבט דאָס יידישע ליד. אַוודאי האָט די צייט געווירקט, אָבער איך געדענק ווי נאָך מיט אַ פינף־און־דרייסיק יאָר צוריק האָבן מיר געפירט וויכוחים צווישן זיך, — די חברים־פּאָעטן, וואָס זענען געווען נאָענט מיט מיר, זענען אַריינגעקומען צו מיר אין שטוב, בעכט כסדר האָבן מיר זיך מתווכח געווען איבער דעם, וואָס

סע איז יידישע פּאָעזיע. אין מיין בוך „לויטער איז דער אַלטער קוואַל", וואָס געשריבן האָט איך עס אין משך פון אַ פופצן יאָר, לאַנג פאַרן אויפקום פון נאַציזם, זענען דאָ יידישע מאָטיוון, וואָס דערגאַנגען בין איך צו זיי נישט פון דרויסנדיקע ווירקונגען, נאָר פון אינעווייניק, פון זיך אַליין. געשעפּט האָב איך זיי פונעם אייגענעם יידישן געמיט.

וואָס זשע, טראַכט איך, איז יידישע פּאָעזיע, מיטן טראָפּ אויף יידישע? אוודאי די טעמע, נאָר נישט זי איז דער עיקר. דאָס יידישע ליד דאַרף זיין יידיש, אַפילו אַז דער תוכן האָט נישט צו טאָן מיט יידישקייט, איז טעמאַטיש נישט ספּעציפיש יידיש. אין דער יידישער פּאָעזיע האָבן זיך אַריינגעגנבעט קריסטלעכע מאָטיוון, קריסטלעכע בילדלעכקייט. אַז אַ פּאָעט וויל אויס־דריקן גרויסע ליידן, קען ער אַ זאָג־טאָן, אַז ער הענגט אויפן קרייץ, אָדער ער גייט דעם וויאַ דע לאַ ראָזאַ. האָבן מיר ווייניק סימבאָלן פון ליידן אין אונדזער יידישן לאַר? דאָ מוז איך ווידער צוקומען צו זיך, וואָרעם נאָר אַזוי וועל איך קענען קלאָר מאַכן וואָס איך מיין.

אַ ליד איז דאָ ביי מיר, „צלפחדס טעכטער". סע איז דורכאויס אַ ליריש ליד, אַ פּערזענלעכס. אויסדריקן וויל איך אין דעם די איבערלעבונג פון זיך אַליין אין דער יידישער פּאָעזיע. נעם איך דעם ביבלישן מאָטיוו פון צלפחדס טעכטער, וואָס קומען מאַנען אַ חלק פאַר זיך. ווייטער, אַז איך האָב געוואָלט אַרויסזאָגן די אייגענע געמיט־איבערלעבונג פון איין מאָל אַרויסזינגען דאָס גרויסע געזאַנג, נעם איך אין אַ ליד יצחקן, וואָס האָט דאָס גאַנצע לעבן אָפּגעשוויגן און ערשט, אַז ער איז געוועזן בלינד, איז דאָס געזאַנג געקומען צו אים אין די ברכות צו יעקבן און עשון. סע איז דאָ ביי מיר אַ ליד, וואָס הייסט: „מדבר־מאָטיוון", דערצייל איך דאָרטן, ווי מיר זיצן צוריק אין מדבר און ווי אַרום ברענט אַ פלאַקער, וואָס מיר האָבן צעצונדן. מיר הייבן אָן פונסניי ביי דעם גאַנג אין דער וועלט. סע איז געוועזן אין דער צייט פון פאַרצווייפלונג און דערדריקטקייט. דער געדאַנק האָט מיך געמאַטערט, צי זענען מיר נישט דערגאַנגען ביזן סוף און צי דאַרפן מיר נישט אָנהייבן פונעם אָנהייב. אויסצודריקן דעם דאָזיקן אינערלעכן ספק בין איך צוריקגעקומען אין בית שאָן און דורכן תנ"כישן בילד אויסגעלעבט דאָס שווערע געראַנגל אין זיך.

דערפון נעמט זיך שוין אויך דאָס גראַמען יידיש מיט העברעאיש.

אינעם דאַזיקן זיווג געפֿין איך נישט נאָר באַנייאונג פֿונעם גראַם, וואָס איז אין יידיש שוין היפּש אָפּגעטראָגן, — סע איז פֿאַר מיר אויך אַ כשרער יידישער זיווג. יידיש איז געוואָרן, אַז זי האָט זיך מזדווג געווען מיט לשון־קודש, מיט לשון־קודשדיקע ווערטער און גאַנצע באַגריפֿן, אַפֿילו פּסוקים און מימרות. האָב איך דערשפּירט, ווי דער גראַם פֿון יידיש מיט העברעאיש איז אַ קינסטלערישער אָפּפֿריש.

איז אפשר דאָ דאָס אָרט צו דערמאָנען דעם גראַם בכלל. סע איז נישט לאו דווקא, אַז אַ ליד זאָל זיך דורכאויס גראַמען. ביי מיר אָבער איז דער גראַם אַן אַנטפּלעקונג. ער קומט מיטן אימאַזש, ער עפֿנט פֿאַר מיר די טיר צו דער סטראָפֿע, אַפֿילו צום גאַנצן גאַנג פֿונעם ליד. דער גראַם איז נישט סתם טעכניק פֿון ליד, ער איז, ער דאַרף זיין, דער מזווג פֿון דער שטימונג מיטן אויסדרוק. אַז דער גראַם זינגט זיך אַרויס, איז ער אַ טייערער מזווג.

ביי פּאָעטן פֿרעגט מען: וואָס איז דער ערשטער אימפּולס פֿאַרן ליד ביי אייך? וויל איך קודם זאָגן, אַז אַ ליד איז ביי מיר אַן איינמאָליקע דערשיינונג. דאָס האָט נישט צו טאָן דערמיט, צי דאָס ליד איז אַ געראָ־טנס, צי נישט. דער עיקר איז, אַז נאָכן אָנשרייבן דאָס ליד, דאַכט זיך מיר, אַז מער וועל איך שוין קיין ליד נישט שרייבן. שרייבן אַ ליד איז פֿאַר מיר אַ פֿרייד און אַ פּיין. אַ סך מאָל איז פֿאַר מיר שרייבן אַ ליד דאָס אומפֿאַרשטאַנדיקסטע, כמעט אַ רעטעניש. האָב איך שוין געזאָגט, אַז אַ ליד איז ביי מיר אַן איינמאָליקע דערשיינונג, — מער וועל איך קיין לידער נישט שרייבן. דאָס ליד שעפּט מיך אויס, אָבער נאָך מער דערשעפּט עס מיך נישט. אָבער אינעם נישט־דערשעפּטקייט איז דאָ אַזויפֿיל קאָנ־צענטרירטע ענערגיע, אַז איך בלייב דערנאָך מיטן גרויסן ספֿק, צי אַ נס וועט ביי מיר ווידער געשען.

וויאַזוי דאָס ליד קומט צו מיר? אַמאָל לויפֿט, גייט נאָך אַ שורה. זי וויל נישט אָפּטרעטן פֿון מיר. זי וויל נישט בלייבן עלנט, זי וויל האָבן נאָך שורות צו זיך. האָב איך טאַקע רחמנות אויף דער פֿאַרבלאָנקעטער שורה, וואָס וויל זיך צונויפֿוואַקסן מיט אַנדערע שורות. קומט אויס, אַז איך זעץ זיך אַוועק און הייב־אָן געפֿינען נאָענטע חברטעס פֿאַר דער דאָזיקער שורה. אַמאָל ווידער באַהערשט מיך אַ געדאַנק. דער געדאַנק איז

נישט אַזוי אַ טראַכטערישער, נאָר עפּעס אַ ברענענדיקער, וואָס זוכט אַ תּיקון פאַר זיך. ווידער מאַטערט אַמאָל אַ בילד, וואָס איז אין דער בחינה פון אַ חזיון. דאָס בילד, די זעאונג מאָנט אַנגעקליידט צו ווערן אין ווערטער.

דאָ וויל איך זאָגן, אַז אין ליד געפינען איך אַז דאָס פול־אַרויסגע־זאָגטע איז נאָך נישט קיין ליד. אַ ליד, וואָס איז קלאָר שבקלאָר, איז ערשט דעמאָלט אַ ליד, אַז עפּעס איז נישט דערזאָגט. דער מענטש אַליין איז נישט קיין דערזאָגטער. דאָס ליד דאַרף טראָגן דעם סוד פונעם מענטש. אַ וואָרט אַז סע בלייבט אָן אַ שאָטן, איז אַ נאַקעט וואָרט. אַמאָל איז דער שאָטן נאָכן וואָרט דער סאַמע עסענץ פון ליד. אָפּגעשטאַנען בין איך אַמאָל ביים ניאַגאַראַ וואַסערפאַל. ער איז מיר געוואָרן שווער. זיין פולקייט, זיין אַרויסגערעדטקייט האָט מיך מיד געמאַכט. אַז איך בין אַוועקגעגאַנגען, בין איך אומגעריכטערהייט אָנגעקומען אויף אַ קליין וואַסערפאַלעכל, ממש אָן עופהלע לגבי דעם ריז. אָבער דאָס קליינע וואַסערפאַלעכל האָט גע־פּלאַפּלט מיט אַזאַ פרייד, אַז איך האָב ממש נישט געוואוסט וואָס סע רעדט. און דאָ האָב איך דערפילט, ווי גרויס סע איז דאָס נישט־דערזאָגטע און ווי אַ סך מאָל קאָן ווערן קליין דאָס פול־דערזאָגטע.

דאָס בעסאַראַבישקייט אין מיין ליד, — בעסאַראַביע האָט געלייגט אַ באַזונדערן חותם אויף די יידן, די באַוואוינער פונעם לאַנד. סע איז נישט אמת, אַז דער בעסאַראַבישער ייד, אַדער בעסער געזאָגט, דאָס בעסאַ־ראַבישע געמיט, איז לייכטער ווי דאָס ליטווישע. דאָס בעסאַראַבישע געמיט איז, ווי איר וואָלט אַ קוק־געטאָן זומער: וואָלקנס ווערן אָנגעלאָדן מיטן געבורט פון אַ רעגן. איר פילט אין די וואָלקנס, ווי אָט־אָט ווערט געבוירן אַ זינגעוודיקער, דערפרישנדיקער רעגן. דאָס בעסאַראַבישע געמיט איז ווי אַ וואָלעכל. דאָס וואָלעכל הייבט זיך אָן געווײנטלעך טרויעריק, צעצויגן. עפּעס איז דאָ אין דעם אי בענקשאַפט, אי טרויער, אי פאַרלוירנקייט. דער סוף איז אָבער תּמיד אַן אויסגעלייטערטקייט, אַ צע־טאַנצטקייט. אָט דאָס וואָלעכעל־געמיט איז אַריין אינעם בעסאַראַבישן יידן. מיר זענען פריידיקער, אָבער אויך טרויעריקער. בכלל האַלט איך, אַז דער טרויער וואָס פילט זיך אין קול, אין וואָרט, איז דער לויטערער טרויער. אַזאַ טרויער איז דער בעסאַראַבישער.

יאָרן זענען ווי סטויגן —
ערשט נאָכן אָפּשניט צונויפּצונעמען.
ווייקט זיי דער רעגן. זון טוט זיי בריען.
גאָלד זייערס טונקלט ווי עלטערע אויגן.
נאַכט אויף זיי — פאַרכמורעטע ברעמען.
מידע פייגל איבער זיי טוען פליען.
שאָטנס אויף צוריק אויסגעצויגן, —
יאָרן זענען ווי סטויגן.

נאָר אין דער טיף וואַרעמען סטויגן
אויפגאַנג פון זאַנגען, ציטער פון וועדן,
דעם אַראָמאַט פון קערנדלעך פּריע.
נידעריק צו מיר איז דער הימל געבויגן.
נאָכטיקייט זיינס קושט מיר דעם שטערן.
זאָג איך דער נאַכט: ס׳איז מיר אַ זכיה
לעבן זאָל אויפשיינען ווי אַ רעגנבויגן
איבער יאָרן — דיינע סטויגן.

שטוב און ניגון

דער שטוב־ניגון
בלעטלעך פֿון אָנהייב
די מעשה פֿון פיר ברידער
פּרויקע
שמעון־הערש
דורך יאָרן־סטעזשקעס
חיים שמואל שוחט ברענגט אַ שנור
דער בלאָער פויגל
די ראָטאָנדע
לאָזער שוחט באָוועט
דער פּלויט
די צווייַ פּעטער מענדלס
קינדערייען
די רויז
לאָמיר אַ שפּאַציר־טאָן

דער שטוב־ניגון

אַ שטוב דאַרף האָבן אירם אַ ניגון,
האָט נאָכגעטראַכט פאַרנאַכט דער טאַטע,
אַמאָל אָבער זינגט גאָר דער ליגן
מיט טענער אויסגעהוילטע, מאַטע.

און ווידער זענען דאָ ניגונים,
וואָס גייען־אום איבער די שטיבער,
אַ שטוב פאַר זיך נאָך נישט געפונען,
וואָס זינגען זאָל מען זיי בציבור.

איז בלאָנקען נעבעך די ניגונים
ארום אין דעם עולם התוהו,
ווי טאָמנע די פאַרבלייכטע זונען
אויף הימלען וואָלקנדיקע, גרויע.

אַריינגעבויט האָט ער דעם ניגון
אין ווענט, אין פענצטער און אין טירן,
ער איז צום דאַך אַרויפגעשטיגן
מיט פרומע קלאַנגען און קאָלירן.

דער ניגון זיינער, נאָך אַן ווערטער,
האָט אין דער שטיל געזוכט אַ תיקון,
אַמאָל — אַן אומעטיק פאַרקלערטער,
אַמאָל — מיט פריידיקייט באַגליקן.

ס'האָט אונדזער שטוב צו מיר געזונגען
מיט טאַטנס סאַמעטענע אויגן,
מיט חלומדיקן צו דער זון-גיין,
מיט פייגלשן געזאַנג אויף סטויגן.

דער זומער-רעגן האָט דעם ניגון
אויף דאַך געפּויקט מיט שפּיל און ריטעם,
די טאַמנע האָט אים אויסגעשוויגן,
פאַר ווינטערדיקע טעג געהיט אים.

דער מענטש, אַ סך מאָל אַ פאַרשטעלטער,
אַ נישט-דערזאָגטער, נישט-דעררעדטער,
נאָר יענעם ניגון ביז דער עלטער
מיט פעדעם זיידענע דערוועבט ער.

בלעטלעך פון אָנהייב

אפרים, דער זון פון אלעזר און חיה,
געבוירן ז׳ כסליו, שנת תרנ״ג,
אין בעלץ, — אַ שטאָט, ווי אַ תבואהקער שייער,
מיט ווײַן אויף דער אָקע און ווייץ אויפן זאַק.

דער טאַטע, אַ שוחט מיט זיידענע אויגן,
מיט ברעמען — פרוכתן איבערן קוק,
האָט וואָרט זיינס למדניש, מיט חכמה געוואויגן,
נישט רעדן, חלילה, כאחד מן השוק.

די מאַמע פון מאָלעוו, אַריבערן נעסטער,
קיין בעלץ איז געקומען מיט זיידנס, בראָקאַד,
מיט הויכע אָפּצאַסן און טאַליע געפּרעסטער,
מיט מנורת המאור און יחוס חב״ד.

דער טאַטע האָט פּרי די חזקה געירשנט,
דעם זיידנס צעהויקערטע, פּרוטיענע שטוב,
די באָבע, מיט אויגן ווי טונקעלע קאַרשן,
האָט פרום די פּאַטשיילע פאַרשטייפּט אין אַ קנופּ.

גערוואַקסן איז זי אין קלויסטער, אין איר אייגענעם אַלקער,
מיט שויבן, וואָס זון האָט פֿאַרנאַכט זיי באַגילדט,
אַרומגעגאַנגען איז זי, ווי אַ מלכה,
וואָס האָט יונגערהייט די מלוכה פֿאַרשפּילט.

די באָבע האָט איבערן טאַטן געציטערט, —
דאָס אויג אירס אין קאָפּ, איר בן־יחיד, איר בכור, —
נאָר אָפּגעהיט האָט זי די אייגענע גיטער:
די בעכערס, די לייכטער, נישט ריר אויף אַ האָר.

אַלמנהשאַפֿט אירס האָט די באָבע געטראָגן
מיט שטאָלץ, ווי אַ קרוין, וואָס איז איר באַשערט,
דעם עלנט האָט זי אַזוי זויבער געצוואָגן,
אַז ער האָט געפֿינקלט, ווי זון אין אַ טרער.

ביינאַכט אין איר אַלקער, אין שאָטנס פֿאַרוויקלט,
האָט זי זיך צעטענהט מיט תחינישע רייד,
גערעדט האָט די באָבע צום פֿענצטער אין ליקל,
צום מאַן, וואָס האָט זיך אַזוי פֿרי אָפּגעשיידט.

„כאַימשמיל, דיר איז גוט, ביסט שוין דאַנם אָפּגעקומען,
„די זיצסט מיט די אָבות, סע גייט דיר דאָרט וואויל,
„אין מיר, אסתר־לאהן, איז טריקן דער גימען,
„אַ מצווה צי טין ברענט דום האַרץ ווי אַ קויל".

אַמאָל, אַז סע איז איר צום האַרצן דערגאַנגען,
האָט זי זיך צעשריגן: „וואָס שוואַגסטו, כאַימשמיל?
„די ווייסט דאָך, אַז עיך טו זעיך פּלוגן פון דאַנגען
„אין די זיצסט זיך דאָרט אָף דער גילדענער שטיל".

געהערט האָב איך ווינטער ביינאַכט, ווי זי טענהט,
און איינגעגראָבן דעם קאָפּ אינעם בעט,
כ׳האָב אָבער געוואוסט, אַז עס העלפט סיי־ווי־סיי ניט:
די באָבע, צום זיידן אויף יענער וועלט, רעדט.

ס׳איז היימיש געוואָרן דאָס רעדן צום זיידן,
כ׳האָב די וועלט מיט יענער נאָך קינדוויז געקניפּט,
אַ פרייד, וואָס איך קען נאָך אַצינד נישט באַשיידן,
האָט ווינטער ביינאַכט זיך פון אַלקער געזיפּט.

געוועזן אַ שפּעטזומער, פאַרנאַכט האָט געפליוכעט,
אַרונטערגענידערט האָט שבת־צונאַכטס,
די באָבע, אַ קראַנקע, שרייט־אויס: „מאַן בן־יוכעד״,
איר קול איז אַ טרויעריקס, קלאָרס און פאַרטראַכטס.

דעם טאַטן פון דעם בית־המדרש גערופן,
צוקאָפּנס דער באָבען האָט ער זיך געשטעלט.
„איך בין אַזוי מיד, סע ווילצעך מיר שלופן״,
האָט זי אים געזאָגט און די אויגן פאַרשטעלט.

דערנאָך האָט זי קריק אירע אויגן געעפנט
און לויטער, פאַרחידושט, אים אָנגעקוקט שטיל:
„מאַך, לוזער, האַוודולע, סע קען זיך נאָך טרעפן,
אַז שלופן זאָל איך אַ סך מער ווי איך וויל״...

אין שטוב האָט איר שמייכל פאַרשעמט אומגעבלאָנקעט,
ווי זון אַ פלעק אויף אַ טונקעלער וואַנט,
געשמעקט האָט פון דרויסן מיט פעלד און מיט לאָנקע,
מיט זעטיקן רעגן און באָבעס פאַרשטאַנד.

דערלאַנגען איר וואַסער האָט די באָבע געבעטן,
די הענט זיך געוואַשן, די ליפּן באַשמירט, —
געוואָלט האָב איך דעמאָלט דאָס פּנים איר גלעטן,
נאָר ס׳האָבן די הענט זיך ביי מיר נישט גערירט.

דעם טאַטן געהאַלטן האָב איך די הבדלה
און נאָכגעזאָגט אים דעם בין קודש לחול,
די פלעמלעך, — געקרויזטע און קינדעריש שמאָלע, —
פאַרדרייט האָבן זיך אין דער הייך אין אַ קנויל.

די באָבע, ווי ווייַן האָט די ווערטער גענומען
אויף טרוקענע ליפּן, אין דאַרשטיקן מויל,
דאָס קול אירס האָט פריש אויסגעקלונגען דעם „אומעין״
צום לעצטן המבדיל בין קודש לחול.

זי האָט נאָך אַ קוק אויפן טאַטן געגעבן
מיט ליבשאַפט, וואָס ציטערט אין מיר נאָך ביז היינט,
און באַלד איז פאַרלאָשן געוואָרן אַ לעבן
וואָס פרום האָט עס זומערן אַכציק געשיינט.

די מעשה פון פיר ברידער

כ׳האָב די מעשה מיט פיר ברידער
אויסגעזונגען אין די לידער,
נאָר אינגאַנצן נישט דערציילט.
פון די ביימער פיר די קלאָרע
האָב איך נאָר אַ שטיקל קאָרע
ביז אַצינד אַראָפּגעשיילט.

כ׳קום צום ווינטער פון די יאָרן
מיט אַ וואַרעמען זכרון
און אַ לויטערן געמיט.
כ׳בלעטער־אויף דאָס לעבן ווידער,
ווי אַן אייגן ליכטיק סידור
און איך לייען ווי אַ ליד.

אויף דער ערד דער בעסאַראַבער
הייבט זיך אָן דאָס ליד מיט שלאַבער,
נאָר מיט סטעפּישן פּאַרנעם,
מיט אַ וואָלעך, אַ פּאַרניאָלע,
מיט אַ בעלפער, קמץ אלף
און אַ מעשה פון בעל־שם.

ווי קרישטאָלער קאַנדעליאַבער
לויכטן סטעפּעס בעסאַראַבער
אין די זומערן פאַרנאַכט.
ווייץ — פאַרהאָרעוועט און האָריק,
קאָרן — בראָנזיק, בלוי־קאַיאָריק
און די זונרויז בליט און לאַכט.

בלאָנד־פאַרוואָקסן די פּאַפּשויעס,
סימיניע, ווי הימל, בלוי איז
און דער מאָן איז סאַמעט רויט,
רעטשקע — ווייס און שוואַרץ געפּינטלט,
גערשטן — גאָלדיק און צעווינטלט,
שויטן דרימלען אויף אַ פּלויט.

אויף צעהאָרבעטע באַסטאָנעס
וואַרעמען זיך די מאַליאָנעס
און די קאָווענעס צעבלויט,
בורעקעס — צעבלעטערט רויטלעך,
אוגערקעס מיט ביבקעס־הויטלעך
און קאָלירטע הייפּטלעך קרויט.

לאָזער שוחטס שטיבל־הויקער
הויבט זיך אויף כּאור הבוקר
מיט אַ מודה אַני פרום,
מיט אַ טלית, צוויי פּאָר תּפילין,
מיט אַ זיפץ, אַ יידיש־שטילן
און דער קו'ם אַ מידן ברום.

ס׳האָט די ברוינע קו, זשיאָנע,
אויפן שטערן אַ לבנה
און אַ טרויעריקן מו,
מיט רב פּפּא׳ן און רב אשי׳ן
גוט פֿאַרטאָג צו פּירן פּאַשען
אונדזער אומעטיקע קו.

אויף אַ וועגל אַ פֿאַרדרייטן
צו דעם פּעלד מיט גראָז און קווייטן
ביזן רעאוט אַזש דערגיין,
שמאָל דאָס וואַסער, טונקל, קויטיק,
דערנערדיק אַרומגעפּלויטיקט,
נאָר די זון אין דעם איז ריין.

פרויקע

ווער האָט דעם נאָמען מיר פאַרצויגן?
האָר מיינע בלאָנדע, בלויע אויגן,
קיילעכיק פּנים, ליכטיקע הויט?
אפשר דער קוק דער תמעוואַטער?
פרויקע, שרייט־אָן אויף מיר דער טאַטע,
ווידער פאַרקוקט זיך אויפן פלויט?

נישט אויפן פלויט און נישט אויף עפּעס,
נאָר אויף דער ווייטקייט פון די סטעפּעס,
אויף אַ כמאַרע, באַזוימט מיט גאָלד.
ווי קען איך באַרדיקן טאַטן זאָגן,
אַז אויפן הימל פאָרט אַ בלויער וואָגן
און פון דער זון הענגט אַרונטער אַ טראָלד?

זאָגן וויל איך אַז ווערטער שמעקן,
זאַנגען רעדן און ווינטן וועקן,
אַז אַ שרעטעלע ליגט אונטער דער שוועל.
לאַמעד איז לאַנג ווי שלמה לאָשעק,
שין איז אויבסן אַ פולער קאָשעק,
און אַז דער גימל גיט זיך קרום אַ שטעל.

כ׳גיי שוין אין חדר צו יידל מלמד,
מיטן סידורל גייט דער תם מיט,
וואונדער טראָגט ער אין זיינע טריט,
אותיות שיינען ווי די זונען,
מיט אַ ציטער שטיי איך אין קונע:
כ׳האָב זיך פאַרקוקט ווי אַן אַלף פליט.

שמעון הערש

שמעון־הערש, אַ הויכער, אַ דינער,
מיט צעוואָרפּענע האָר, קוטשעראַווע,
מיט אַ לשון, אַ שאַרפן, וואָלינער
און מיט אויגן, ברוינע ווי קאַווע.

ס'איז דאָס פּנים זיינס ערדיק צעגראָבן,
קינדער זאָגן, אַז ער איז אַ גלית,
פרייטיק קומט ער די פיש אָפּצושאָבן
פאַר אַ שיסעלע צימעס פאַסאָליעס.

שמעון־הערש האָט אַ קנאָפּ אויפן גאָרגל,
ווי אַ קיילעכיק, האָריק סטויגל,
ס'איז דאָס קול זיינס אַ ברוסטיקער אָרגל,
מיט אַ ציטער, ווי פלי פון אַ פויגל.

אַז ער לאַכט מיט אַ צעוואָרפענעם כאַ־כאַ,
גייט דער קנאָפּ אינעם גאָרגל אַ ריקוד
און דער גוף איז אויף הפקר צעפּאַכעט,
ווי אַ לאָשעק וואָס האָט זיך צעבריקעט.

שמעון־הערש איז ביי יידלען אַ בעלפער,
שלאָפט אין דרויסן די זומער נעכט בלויע,
ווינטער זיצט ער ביים לעמפּל ביים צוועלפער
איבער שמרס „אַ מעשה שהיה”.

אין אַ פראָסט, אַז דער ווינט הייבט אָן וואָיען,
קומט ער פרי, אין אַ פּעלצל אַ שאָפּנס,
גיט אַ זאָג: איצטער גיין — אַ נסיון,
נאָר מען טאָר נישט דאָס חדר פאַרשלאָפן.

ער צעשפּיליעט דאָס פּעלצל: קום, פרויקע...
ווי אַ נעסט איז זיין פּאַזעכע וואַרעם,
פאַר די אויגן גייט אויף מיר אַ בלויקייט
פונעם פראָסט, פונעם ווינטיקן ליאַרעם.

כ׳ווער אַנטשלאָפן אַמאָל אין זיין בוזעם,
ער דערטראָגט מיך צום חדר פאַרמאַמעט,
צו דער שוועל, צו דער גרויער מזוזה,
צום פאַרכמורעטן יידל מלמד.

אַ פאַר־פסח אין בעלץ. ריינע שטראָמען
שניידן־אויס אינעם שניי פאַסן קרומע,
יידן קוויטיקע שטייען ביי קראָמען,
ווי אַנטלאָפענע פון אַ מהומה.

ס׳איז אי ווינטיק, אי זוניק, אי כמאַרנע,
שמעון־הערש טראָגט מיך אויף די אַקסלען,
זינגט פאַרטראַכט „כל עצמותי תאמרנה,
„ס׳עט שוין, פרויקע, דום ברויט אינדזערס וואַקסן”.

„שמעון-הערש", קלאַפּ איך אים מיט די פיסלעך,
„גיי האַטיאַ, ווי אַ פערד אין די שטראָמען".
זיין געזאַנג איז מיר ביטערלעך-זיסלעך,
ווי פאַר-סוכות דער טעם פון די פּאָמען.

ער הייבט-אויף זיינע אַקסלען נאָך העכער,
שפּרינגט אַריין אין אַ שטרעמל און כאַכעט,
קאַלטע פינקעלעך זון, ווי אַ פעכער,
האָבן שפּריצלעך אַרום מיר צעפּאָכעט.

און דערנאָך, מיט צעפּאַרענע קנאָכן,
שפּרינגט ער איבער אַ טיפער קאַנאַווע,
מיט אַ קול, וואָס איז שטיל און געבראָכן,
זינגט ער „עזה כמוות אהבה".

איך פאַרשטיי נישט דעם מיין פון די ווערטער,
נאָר דער ניגון איז פון שיר-השירים,
שמעון-הערש גייט שוין איצט אַ פאַרקלערטער
און איך הער אים, איך זע אים, איך שפּיר אים.

דאָס געזאַנג זיינס איז שטיל און צעצויגן, —
און אַ האַרץ פול מיט ציטער פאַרטרוי'ך אים,
כ'בייג זיך איבער, קוק אים אין די אויגן
ווייל צו מיר, כשושנה בין החוחים.

און אויף מאָרגן איז ער נישט געקומען, —
שמעון-הערש? ער איז נעלם געוואָרן,
צוגעשיקט נאָר אַ בריוול צו בלומען,
וואו ער שרייבט: „אָ, מיין רויז פונעם שרון".

ירוחם קלעזמערס טאָכטער, די בליומע,
אַ צעלאָזענע, א יפת תואר,
נאָר די אויגן זענען פרומע
און דאָס פנים ביי איר בליט מיט טרויער.

האָט די בליומע געלאכט אַ פאַרשייטע,
וואָס ער רופט זי אין בריוו נאָר שולמית,
נאָר די אויגן, — פאַרחלומטע, ווייטע, —
און דאָס פנים, פון טרערן, פול מיט פּליאמעס.

שמעון־הערש, ס'איז אַ פרי־יאָר אַצינדער, —
זעכציק יאָר שוין אַריבער זינט דעמאָלט, —
ביסט פאַר מיר אַ פאַנטאַזיע־צינדער,
אַ געמיש פון אַ פיערע, בעל־שמ'ל.

דיין געזאַנג, וואָס איך האָב נישט פאַרשטאַנען,
נאָר געשפּירט מיט די קינדערשע חושים,
נעם איך איצט, אין די יאָרן פון וויאַנען,
און מיט ליבשאַפט, מיט בענקשאַפט, איך קוש אים.

דורך יאָרן־סטעזשקעס

דורך די טונקעלע סטעזשקעס פֿון יאָרן
גייט אַמאָל אויף אַ פּאַסיקל שיין אין זכּרון,
נישט דערמאָנונג, נישט קיין פּאַרטיקער פּורעם,
נאָר אַ שפּירונג פֿון פֿרייד, אַמאָל פֿון יסורים
און נאָך מער — וואָלקנס עלנט אויף דיר גייט
פֿון דער ווייט, פֿון פֿאַרהוילענע תּהומען.
שאָטנס האָבן דעמאָלט סתּם אַזוי זיך רייד
און פֿאַרהילט אין זיי איז דיין נאָמען.

אין דער נאַכט האָט אַ קינד דערטאַפּט דעם עלנט
מיט די וואַרעמע פֿינגער, מיט שלעפֿערדיקע ליפּן,
האָט געוואָלט דאָס קינד אויף די פֿיס זיך שטעלן,
זיך אַליין מיטן ווייטן נישטאָ צו פֿאַרקניפּן.

דער נישטאָ איז דער טאַטע
מיט די האָר אויף דער ברוסט
(צוגעטוליעט האָט זיך צו אים דאָס קינד
און די האָר האָבן אים מיט קיצל געגלעט),
איז דאָס פּינצטערניש איצטער אַ גראַטע,

דער אָרום איז דאָ, נאָר ער צערינט,
פול איז ער און שווידערדיק און פוסט,
ער גייט אַרום אין פינצטערן בעט,
אַז דו טאַפּסט אים אָן, איז גאָרנישט-גאָר, —
וואו איז דעם טאַטנס ברוסט מיט די האָר?

וואַקסט ביים קינד אין וואַרעמע הענטלעך
דער נישטאָ, ביז ער פאַרקילט,
איז די קעלט אים פרעמד און דאָך קענטלעך,
אָפּגעדעקט איז זי און דאָך פאַרהילט,
מיט נישטאָ איז די ליידיקייט פול,
מיט געשריי פון פאַרוואונדערטער שרעק — —

ס'איז דאָס קישן צעוואָרפן און דול,
אַז דער שלאָף אין דער נאַכט גייט אַוועק,
און דער עלנט פון יענעם נישטאָ-שוין
צינדט זיך און ווערט אויסגעלאָשן.

חיים שמואל שוחט ברענגט אַ שנור

כ׳האָב געפונען אַ בלעטל פּאַפּיר, אַ פֿאַרגעלטס,
אינעם טאַטנס, זכרונו לברכה, אַ גמרא,
איז פֿאַרשריבן אויף דעם א מעשה פון בעלץ,
מיט אַ דריבנעם כתב, נאָר מיט אותיות קלאָרע.

אויפן שטייגער אַלטמאָדישן, האַלב נישט דערדערט,
מיט אַ רמז, אַ וואונק, אַ וכולו, וגומר,
נאָר אַ וואַרעמער שמייכל האָט דאָס בלעטל געגלעט
און געזונגען דערפון האָט דאָס קול פון אַ טרוימער.

ווי סע פירט זיך, דער אָנהייב איז מיט אַ ויהי,
און דערנאָך גייט דאָס יאָר — תר־כף־זין,
ס׳איז פֿאַרלאָפן די מעשה טאַקע דאַ־הי,
נאָר קיין סך, שרייבט דער טאַטע, וויל ער נישט ברייען.

און, פֿאַרשטייט זיך, אַז ס׳האָט נישט דער טאַטע געגראַמט,
ווי דער זון זיינער טוט ביים איבערדערציילן,
נאָר דאָס וואָרט זיינס איז פשוט געווען, און באַטעמט,
ווי אַ יאָדרע פון שאָלעכץ אַרויסצושיילן.

איז ויהי, אַז דער שוחט חיים שמואל האָט אַ שנור
פון פּאָדאָליע געבראַכט, און דער זון, דער בן־יחיד,
איז מיט איר צוגעפֿאָרן צום הויז אויף אַ פור,
האָט אַ פויגל אויף זיי זיינע פליגלען צעפאָכעט.

נו איז וואָס, אַז אַ פויגל? אם ירצה השם
דאָס פאַרפאַלק וועט באַהיט זיין פון אַלעם בייזן,
ס׳וועט זיך לאָזער צום שוחטות נאָר טאָן אַ נעם
און דערנאָך זיך פאַרלאָזן אויף אים, — דעם המזין.

אַז אין בעלץ, אין אַ זומערטאָג, גיט זיך דער סטעפּ
אַ צעשפּיל מיט אַ ווינטל, מיט קרייטעכצער-ריחות,
גייט די זון, ווי אַ כלה, אין אַ קלייד מיט אַ שלעפּ,
מיט באַגילדטע שפּיצן, געהעפטע און ווייכע.

היינט די שאָף, — אויסגעפּוצט אין געקרייזלטער וואָל,
און די לעמעלעך שמעקן מיט ווייץ און מיט קאָרן,
און דער באָק אַפילו, קאָן זיך טרעפן אַמאָל,
אַז די זון זאָל ער טראָגן אויפן קרומלעכן האָרן.

האָט דאָס ווייבל פון וואָגן אַרונטערגעשוועבט,
מיט דער פרייד וואָס אין וואַרעמקייט וועט זי דאָ נעסטן,
און נאָך איר דער בן-יחיד האָט זיך נאָכגעשלעפּט
און געפּרוווט, אַ פאַרשעמטער, דעם שפּאַן זיינעם מעסטן.

ס׳איז די שטוב דעם שוחטס געווען ביי דער בריק, —
אַ פאַרעלטערטע שטוב, נאָר מיט ליכטיקע שויבן.
צו דער שכנהשער שטוב איז געגאַנגען אַ ליק
און אַ שינדלענע סטרעכע איז געהאָנגען פון אויבן.

אַ פאַרכמורעטער ייד איז דער שכן געווען,
ס׳האָט דאָס שיטערע בערדל ביי אים רק געוויאַנעט,
אַ פאַרשפּיצטע די נאָז, ווי אַ גענזענע פּען,
האָט דערשמעקט אַן עבירה אויף ווערסטן פון דאַנעט.

אַז אַ ייד האָט אַ נאָז, וואָס דערשמעקט באַלד אַ חטא,
איז דאָס פּנים ביי אים אויסגעווייקט און געזאַלצן,
איז דער שטערן צעקנייטשט ווי אַ קאָרטשיקע ברעט
און די פּאות פאַרפּאָפּט, ווי פאַרמעליקטע וואַלצן.

און דער ייד הייסט „ארב טוביה", נישט אַנדערש ווי „ארב",
מיטן קוק שטעכט ער אוים ביי עבירות דעם בלאָטער,
אַז ער שטייט ביי דער טיר, ווי נאָך סוכּות אַ גאַרב,
פאַלט דער גוף אים אַרויס פון דער ברייטער קאַפּאָטע.

איז אַ שטעטל מיט יידן געקומען צו גיין
דאָס פאַדאָליער ווייבל באַלד צו באַטראַכטן.
— אַזאַ יור נאָר אָף מיר ווי זי איז מלא-חן...
— ווי אַ פריצישע טאָכטער, זאָל זיך אָך דאַכטן...

— אונטין וואוס זוגט איר? איר זעיט ווי ס'איז שמול?
— וואוסי שייך צו רעדן? אַ כרך איז דאָך מאָלעוו.
— אין די טאַליע ביי איר? אַ פריזשינע פון שטול...
— עפּעס פורט זיך עס נישט מיט אַ שאָכטישן כאַלעף...

ס'איז געגאַנגען אין טופליעס די מאָלעווער שנור,
מיט פאַרשפּיציקטע נעז און הויכע אָפּצאַסן,
דאָס פאַרוקל פאַרקעמט אַלאַ פּאָמפּאַדור,
אויפן קאָפּ אַ בארעטל מיט זיידענע פּאַסן.

ס'האָט איר יונגשאַפט זיך גאָרנישט געשעמט
פון באַטיסטענעם קאָפטל אַרויסצושפּאַרן,
אויף די אויגן, מיט בויגנדלעך שוואַרצע באַברעמט, —
זענען וויעס געהאָנגען ווי פּעדעמלעך גאָרן.

אינעם'שטאָטישן פּוץ, אינעם מיידלשן ציר,
האָט איר גאַנג זיך געוויגט, ווי אָט באַלד נעמט זי פליען.
— ווי געפעלט אַך, עיך בעיט אַך, די מאַלעווער שניר?
— עפּעס קיקט זי מיר אום נישט קאַן גוואַלדיקע צניע.

אויף דער'שוועל פון דער פינצטערער, ליימענער שטוב
איז געשטאַנען „ארב" טוביה, — אַ קוקער אַ הארבער,
די פאַרוויאַנעטע האָר פון דער באָרד אַלץ געצופּט
און די יידן באַטראַכט, מיט אַ קוק פון אַ שטאַרבער.

אַז ער האָט אויף דער שנור דעם קוק אָפּגעשטעלט,
איז דאָס פּנים אים בלוי און פאַרפרוירן געוואָרן,
אויף די ליפּן — אַ שנירל פאַרגליווערטע קעלט
און די נאָז האָט געשטאָכן אַזוי ווי אַ דאָרן.

„וויי-איז-מיר" האָט „ארב" טוביה דערלאַנגט אַ געשריי
און די אויגן פאַרשטעלט מיט דער רויטער פאַטשיילע, —
„מען דאַרף קריעה ראַסן, אין עיך גור, עיך שטיי,
אַז רחמנא לצלן, סי-דאָך באַלד שוין אַ צלם"...

האָט דער עולם יידן זיך אַ וואַקל-געטאָן,
ווי אַ פעלד מיט אַריבערגעוואַיגענע זאַנגען,
ס'האָט צעפּאַטשט די פליגלען אַ דערשראָקענער האָן
און אַ קעלבל איז זיך אין מוען פאַרגאַנגען.

אסתר לאה די שוחטקע, מיטן ברייטן שטעל,
אַ פאַרהאַוועטע איז אָנגעלאָפן,
נאָר געבליבן שטיין איז זי אויף דער שוועל,
ווי אַ דונער וואָלט זי אינמיטן געטראָפן.

מיט די שאַרפע אויגן דערלאַנגט אַ קוק
און געזען ווי די שנור אירע טוט מען מעסטן, —
— חיים שמיעל, עיך בעיט דעיך, וואוס טיט זיך דו, זוג?
מיט די אויגן דום קינד אינדזוערם, זעי׳ך עסט׳ן.

חיים שמואל, אַ ייד מיט אַ שאַטנדיק קול,
האָט אין באָרד אַריינגעהוסט דעם אומעט,
און די ווערטער געזופט ווי טיי פון אַ שאָל,
וואָס אַ פליג איבער איר האָט זיך צעזשומעט.

— אַז אַ טבע האָסטע, אַז רק דעיך אַרט
אַז אַ מענטש האָט אויגן, האָט ער ליב צו קיקן...
און דאָס קוקעניש האָט ער אַוועקגעשאַרט
מיטן ביטול פון זיינע פאַרחלומטע בליקן.

אסתר לאה האָט די הענט אויף די באַקעס פאַרלייגט,
ווי אַ קייסערינע דעם קאָפּ פאַררים,
און געזאָגט: — דער גאָט, וואוס הייבט-אָף און בייגט,
עט זאָן לעכטיקייט אָף מאָן שניר צעגיסן...

מיטן לשון פון טייטש-חומש האָט זי גערעדט,
מיטן טראָפּ אויף אַ מונח, אויף אַן אתנחתא,
און די ווייבער, וואָס האָבן פריער געשפעט,
זענען שטיין געבליבן, ווי פון חלום דערוואַכטע.

ס׳האָט מיט חומש דאָס גאַנצע געסל פאַרשמעקט,
ווי ס׳איז רבקה צו יצחקן ערשט געקומען
און דאָס פנים אירם האָט זי אָפּגעדעקט,
אַז איר שיינקייט זאָל זים זיין צו יצחקס גומען.

ס'האָבן טעכטער פון שטוב אַרויסגעבראַכט
באקלוווא און לעקעך און מאַנדלברייטלעך,
שטאָפּן ווייַן פון קעלער, ווי פון טיפער נאַכט,
פאַסמעס האָר, פאַרפלאָכטן מיט פעלדיקע קווייטלעך.

אסתר לאה האָט כיבוד, ווי אַ מלכה, געטיילט,
ס'האָט דער עולם געטרונקען און צוגעביסן,
נאָר דער רים אין הארצן האָט זיך נישט פאַרהיילט,
ווי אַ וואָלקן אַמאָל אין חודש ניסן.

שטאָפּן ווייַן געעפנט און אויסגעזופּט, —
— איי, אַ משקה אי'דוס, זאָל דום מאָזל זיי לאַכטן...
און „ארב" טוביה די באָרד האָט אַלץ געצופּט
מיט די פינגער, ווי צווייגן אין ווינטער-פאַרנאַכטן.

אַז אַ ייד מיט אַ הארץ, וואָס איז פול מיט געזאַנג,
טרינקט דעם שוימיקן, ביטערן ווייַן פון די פאָמען,
גייט דער וואָלעך אַוועק ביי אים אַזאַ גאַנג,
ווי אין פריי-יאָר די לויטערע וואַסער-שטראָמען.

גייט-אַרויף מיט אַ פולער, פאַרהאָריקטער ברוסט,
גייט-אַראָפּ און פאַרגייט אין אַ זילבערנעם שטרעמל,
ביז ער כאַפּט זיך צוריק, אַז דאָס הארץ איז אים פוסט,
אַז ער דאַרף נאָך דערגיסן אַ דאַינע צום פלעמל.

אוי אַ דאַינע, אדוני, אוי אופליא, אוי אָף, —
אוי רבונו-של-עולם, אוי טאַטע, אָבינו,
אין געזאַנג קלינגען קופּערנע גלעקער פון שאָף,
כוואַליען ווינטלעך אויף סטעפּעס, צעשויבערטע, גרינע.

אַז קאַסטאַטי האָט אין קלעזמערשן געסל דערהערט
יידן זאָגן דעם וואָלעך, יידן זינגען די דאָינע,
האָט דאָס האַרץ זיך אין אים אַזש איבערגעקערט
און געשפּריצט האָבן פונקען די אויגן, די ברוינע.

ער האָט פידל געכאַפּט און מיט הערשענע טריט
צו דער שמחה, אָן אָטעם, געקומען צולויפן, —
מאַכט אַ וואַרע קאַסטאַטין, די האַנט זיינע ברייט,
ער וועט יידישע הערצער מיט די פינגער צעשרויפן.

איז אַוועק אַ געזאַנג, אַ געטאַנץ, אַ געשפּיל,
ס׳האָט דער שטויב זיך געדרייט, פאַררויכיקט און בלאָלעך,
ביז דער אָוונט האָט בעלץ געטאָן אַ פאַרהיל,
צוגעדעקט, ווי מיט פליגלען, די דאָינע, דעם וואָלעך.

ס׳האָט אַ ווינטל פון סטעפּ באָרד-און-פּאות געקילט,
ס׳האָבן שטערן אַרונטערגעשמייכלט מיט חכמה,
און קאַסטאַטי האָט ווייטער געשפּילט און געשפּילט,
ביז דערהערט האָט זיך: אוי, אַ בראָך מיר... אַ בראָך מיר...

אין דער נאַכט האָט „אַרב" טוביה, אַ שפּיציקער שד,
מיט אַ קוויטש זיין געוויין 'אַריינגעשריגן,
אסתר לאה, פון נחת, די שנור האָט געגלעט
און אַריינגערוימט איר מיטן טייטש-חומש ניגון:

— וועסט געאַכפּערט זאַן, מאַן געראָטענע שניר,
ווי די זין אין טאָמעז וועט דום מאָזל דיר לאַכטן,
ס׳עט נישט ציקימען קיינמאָל דער שאַלקהאַפּט צי דיר,
אין קאַן בייזע חלומות עלן דיר זעיך נישט דאַכטן...

דער בלאָער פויגל

אפילו, אַז זיין בלאָען פויגל וואָלט מעטערלינק
שוין אויסגעחלומט, וואָלט די מאַמע נישט געוואוסט,
בפרט נאָך, אַז ביי אים איז ער נאָך געווען אַ שמעטערלינג,
צי גאָר אַ לאַרווע, וואָס קריכט אַרוים ערשט פון אַ קוסט.

געווען איז אָבער, אַז דער מאַליער איז געקומען
אַ רעד־צו־טאָן פון אויסמאָלן די נייע שטוב,
האָט באַלד געזאָגט די מאַמע:
— נישט קיין בלומען
און נישט קיין טראַפּאַרעטן מיט אַ קנופּ.

— וואָס דען וואָלט איר געוואָלט? דעם פויגל פון גן־עדן? —
האָט אויפגעמישט דער מאַליער טראַפּאַרעט נאָך טראַפּאַרעט..
דערמאָנט האָט זיך די מאַמע אינעם בלאָען זיידן,
וואָס פון אַ פויגל האָט ער איר זומערדיק גערעדט.

דעם זיידנס באָרד איז געווען אַזש בלאָלעך,
די אויגן האָבן זיך ביי אים מיט בלאָקייט צוגעדעקט.
אויף יענער זייט, דער דניעסטער האָט געברומט אַ וואָלעך,
אויף דער זייט האָט ער פייגל רוישיק אויפגעוועקט.

— אַט האָט איר, שוחטקע, אַ טראַפּאַרעט אַ פויגל,
אַזעלכן וועט איר נישט זען דאָ־הי.
דער פויגל איז געזעסן אויף אַ טאָמנע סטויגל,
אַ גאָלדיק־רויטלעכער, אַ מידער פונעם פלי.

באַטראַכט האָט אים די מאַמע. צוגעמאַכט די אויגן.
צוריק געעפנט און געזאָגט:
— דער פויגל, ער איז דאָ...
די אויגן ווידער צוגעמאַכט:
— ער וועט נישט טויגן...
— פאַרוואָס עפּעס? — זאָגט די מאַמע:
— ער דאַרף זיין בלאָ.

וואָס האָט געזען די מאַמע מיט אויגן צוגעמאַכטע,
מיט קינדערשן שמייכל אויף די ווינקלען מויל?
דעם זומער, מיטן דניעסטער אין פאַרנאַכטן,
וואָס האָט זיך בלאָ געוועבט אין זוניק רויטן קנויל?

און אפשר גאָר דעם זיידן, מיט דער באָרד דער בלאָער,
בעת ער האָט די מעשה פונעם פויגל איר פאַרטרויט?
איר מיידל־חלום אפשר, בלאָ און כולו טהור,
וואָס האָט פאַררויטלט איר די אָליוור־ריינע הויט?

דער מאָליער האָט זי אָנגעקוקט פאַרוואונדערט:
— אַ בלאָער פויגל, שוחטקע, אַזאַ איז גאָר נישטאָ...
איך האָב דאָ טראַפּאַרעטן אפשר הונדערט,
און ווער האָט גאָר געזען אַ פויגל זאָל זיין בלאָ?

אריינגעקומען איז דער טאַטע:

— פּאַרטיק, חיה?

שוין אויסגעקליבן פאַר דער שטוב אַ טראַפּאַרעט?

— זי וויל אַ בלאָען פויגל און איך טו רק איר ברייען...

— אַ בלאָער פויגל? וואָס איז דאָ דער חטא?

דער מאַליער האָט געטענהט: ווי וועט ער דאָס בלאָעכץ מישן?
און היינט, די וועלט וועט זאָגן, אַז ער איז גאָר אַ פּאַרטאַטש...
די באָרד האָט ער געקייט פאַרטראַכט און אינצעווישן
דערלאַנגט זיך אינעם שטערן אַזש אַ פּאַטש.

— איך האָב עס, — האָט ער פריילעך אויסגעשריגן,
די אויגן האָבן זיך ביי אים מיט פלאַם צעשפּילט,
די הענט האָט ער צעשפּרייט, ווי ציטערדיקע פליגל:
— אַזוי לעבן זאָל איך, ווי איך האָב עס ערשט דערפילט...

— דערפילט? — האָט אים געפרעגט דער טאַטע מיט אַ שמייכל.
נאָר ס'האָט דער מאַליער נישט געהערט און נישט געזען.
די אויגן האָבן זיך פאַרצויגן מיט אַ דינעם רייכל
און הינטער דעם געפינקלט האָט אַ ברען.

די מאַמע, צוגעמאַכט די אויגן ווידער,
האָט שטיל געשעפּטשעט: דער בלאָער פויגל פליט...
מיט פרומקייט, ווי מה טובו פונעם סידור,
מיט פויגלפלי האָט זיך די שטוב צעבליט.

דער מאַליער האָט דערווייל זיין חלום אויסגעחלומט
פון פאַרבן, טראַפּאַרעטן, באַרשט און שמיר,
געשטאַנען ווי אַ טראַפּאַרעט, כאָטש נעם באַמאָל אים
מיט בלייכער פאַרב און רויטלעכן קאָליר.

— צו קאַלעכבלאָ, דערחלומט ער זיך מיט התלהבות,
נאָר צומישן דעם אמתן, דעם פּערווי-סאָרטנעם אולטראַ-מאַרין...
און ווי אַ באַלעבאָסטע אין קיך מישט די פּאַטראַוועס,
אַזוי מישט ער דאָס בלאָ און גיט נאָך צו אַ טראָפּן גרין.

צום ערשטן טראַפּאַרעט איז דער פויגל געווען נאָך אַשיק,
צום צווייטן — בלאַלעך, ווי דער הימל אין קאַיאָר,
צום דריטן האָט דער סטויג געגאַלדיקט ראַשיק
און איבער אים דער פויגל — מיטנטאָגיק-בלאָ און קלאָר.

די פליגל אויסגעשפּרייט, ווי באַלד וועט ער אַ פלי־טאָן,
דער שנאָבל גרינלעך און די אויגן זוניק-געל, —
אָ, פויגל בלאָער, ווער וועט דיך דערהיטן,
אַז דו זאָלסט נישט פאַרפליען מיט דיין שטאָלצן שטעל.

דער בלאָער פויגל איז פון אַלע וועגנט געפלויגן,
די שטוב די שוחטישע איז פול געווען מיט פלי,
דאָס ביסל זון אין שטוב האָט ער אַרויסגעזויגן,
געווען איז אַלעמאָל פאַרנאַכטלעך, צי פאַרפרי.

דערחלומט האָט די מאַמע שוין דעם חלום אירן,
דעם בלאָען פויגל אויסגעשעפּט שוין ביזן דנאָ,
און פאַר די אויגן האָבן איר געציטערט אַנדערע קאָלירן:
דאָס גאָלד פון סטעפּעס און די זון, וואָס איז נישטאָ.

דער בלאָער פויגל, האָט זי שטיל געבעטן,
איז גאָר געווען אַ טעות... סע האָט זיך מיר געדאַכט...
און ווידער האָט געבראַכט דער מאָליער טראַפּאַרעטן
מיט זונרויזן און קווייטן, וואָס האָבן ווי געלאַכט.

די ראָטאָנדע

אַז די מאַמע האָט אָנגעטאָן די נייע ראָטאָנדע,
האָט געשיינט אין איר יעדער קניטש און פאַלב,
ס'איז דאָס פוטער טונקל, נאָר הערעלעך בלאָנדע,
מיט אַ רויטלעכן נאָכגלאַנץ, ווי פרי־יאָר אַ שוואַלב.

דעם פאַרוק האָט די מאַמע פאַרקעמט מיט אַ שרינטל
און פאַרהילט מיט אַ זיידן באַרעטל פון בראָד,
אויף די הענט אַ מופטע, מיט שפּיצן אַ בינטל,
און געגאַן אין בית־מדרש צו רעדן צו גאָט.

אויפן שניי האָבן קראָען אויסגענייט קווייטלעך
און אַליין פאַרפלויגן אויף קאַלטע פליימ,
ס'האָבן מענער אין קוטשמעס און ווייבער אין שייטלעך
נאָכגעקוקט איר, ווי פּאַוואָליע זי גייט.

— אַזאַ גאַנג איז נאָר בײַ אַן אמתער פּריצה, —
האָבן ווייבער געשאָקלט מיט פאַרפראָשעטע קעפּ.
— אַז זי מיינט אוואָדע, אַז צום הימל פליט זי
און סך־הכל וואַשט זי אַליין גאָר די טעפּ...

נאָר די מאַמע האָט געהערט דעם שנייאיקן סקריפּע
און געוואָלט פאַרשטיין זיין האַרטן באַשייד,
נישט געענטפערט האָט זי, וואָס סע רעדט דאָרט אַ קליפּה, —
אַז די צונג איז לויז, זענען לויזער די רייד.

אַז דאָס האַרץ איז פרום, איז נאָך פרימער דער הולך,
גייסט דאָך רעדן צו גאָט מיט אַ פולן געמיט, —
אַ, איר יידישע טעכטער, אַז גוט און אַז וואויל אייך,
וואָס דאָס האַרץ זינגט איר אוים צו גאָט, ווי אַ ליד.

און צו רעדן צו גאָט האָט די מאַמע געהאַט וואָס,
ווי למשל דער אומעט, וואָס גיט אַ באַפאַל,
אַז דו ציסט אים און ציסט, ווי אַ שוסטער די דראַטווע,
צי דו וויקלסט אים גאָר אין אַ וואָלענעם שאַל.

פון דער וועלט איז געגאַנגען דאָס טעכטערל איטע
און איר איבערגעלאָזט נאָר דעם ליכטיקן קוק,
מיטן אָפּשיין פון פריע רויזן צעבליטע,
מיטן קינדערשן שמייכל, וואָס טרויערט שוין קלוג.

אַז דער טרויער איז נאַקעט, איז דער מענטש געפאַלן,
איז דערפאַר דעק אים צו און האַלט אים געגרייסט,
ס'איז דער פרעמדער אויף אים אַ דאַרשטיקער בעלן,
דיר אונטערצוטראָגן אַ קווערטעלע טרייסט.

האָט די מאַמע איר טרויער אין דער נייער ראַטאָנדע,
ווי אַן אתרוג אַ הדר מיט ליבשאַפט פאַרהילט,
און גערעדט צו איטען: וואָס האָב איך געטאָן דען?
נאָר אין זיך דאָס געוויין, ווי ווײַן אָפּגעקילט.

אַז זי גייט אין בית־מדרש איר אומעט אַ גלעט־טאָן,
ווערט זי רעדן צו גאָט מיט פֿאַרשוויגענעם קול,
ווי די מוטער רבקה האָט אויף קינדער געבעטן,
ווען מתפּלל געווען האָט יצחק אין טאָל.

אין דער ווייבערשער שול האָט די מאַמע געשוויגן,
נאָר מיט אויגן געטרונקען אין סידור דאָס בלאַט,
ביז דער טרויער אין איר איז געוואָרן אַ ניגון,
אַ דערוואַרעמט געזאַנג אינעם פּראָסטיקן שבת.

ס'האָט דער חזן געהאַלטן ביי אַתּה הראית
און דאָס רייניקייט צו דעם שולחן געבראַכט,
האָט די מאַמע דערשפּירט, ווי טרערן הייסע
אויף איר פּנים פֿאַלן, ווי טוי אין דער נאַכט.

זי האָט באַלד פֿאַרמאַכט אויפֿן שלאָס דאָס סידור
און זיך אויפֿגעשטעלט מיט אַ מלכהשן שטעל, —
אַז דאָס האַרץ צו די אויגן אַ טיאַכקע גיט דיר,
גיי אַרויס מיט דעם אויף יענער זייט שוועל.

אויפֿן וועג אַהיים האָט געשפּילט די ראָטאָנדע
מיט דער זון און מיט קאַלטע דימענטלעך שניי, —
נישט אומזיסט, וואָס יענעם גאַנג איך דערמאָן דאָ,
ווייל איך כאַפּ זיך אַמאָל, אַז ווי זי איך גיי.

איר גוט שבת אין שטוב האָט אָפּגעקלונגען
ווי דער קלאַנג פֿון אַ צעשפּאָלטענער טאַץ,
ס'האָט דער שבת פֿון איר אַרויסגעזונגען,
ווי מע גיט מיט אַ נאָגל אויף זילבער אַ קראַץ.

כ׳האָב דעם חלום אירן נישט פאַרשטאַנען,
נאָר געזען האָב איך אים אויף איר בלייכער הויט,
ווי ער הייבט־אָן בּיסלעכווייז צו וויאַנען,
ווי פאַרנאַכטיק ווערט ער שיטער פאַרגרויט.

ס׳איז אַ חלום געווען, האָט די מאַמע געוויקלט
איר געדאַנק, וואָס אָנגעהויבן האָט זי אין גאַנג,
און אַרויסגעקוקט צום פאַרדומפּענעם ליקל,
וואו אַ שמאָלער טאָג האָט אייביק געצאַנקט.

די ראַטאָנדע, מיט ווינטער האָט געגעבן אַ פּינקל
און זיך אויסגעלאָשן אויף אַן אייביקער נאַכט,
און פאַרלייגט האָט די מאַמע זי אין אַ ווינקל
און דעם חלום אירן, ווי אַ טיר צוגעמאַכט.

אונדזער לעבן ווי אַ גילדענער זוים איז
אויף אַ טונקעלן הימל אַמאָל אין שבת,
און געווען אַזוי דער מאַמעס חלומות,
וואָס זי האָט אין יינגערע יאָרן געהאַט.

אַז איך זע אַ פויגל, ווי ליכטיק ער פליט דאָ
צו דער נאַכט אויף אַ בוים אין צווייגן־געדריי,
ווערט דער מאַמעס חלום פונעם שוועסטערל איטע
ווידער שטיל פאַרוויאַנעט, ווי דענצמאָל אין שניי.

און דעם חלום בין איך אַצינד נאָך נישט פּותר, —
אין ראַטאָנדע איז ער נאָך ביז איצטער פאַרהוילט, —
נאָר געווען איז ער אַ טרויעריק גרויסער
ביז ער האָט זיך ביי איר אין אַ שאָטן פאַרקנוילט.

לאָזער שוחט באַוועט

די שטוב איז אַלט, די וואַנט צום ליקל
איז אָנגעשוואָלן און משופּע.
פון דרויסן האָט זשיאָנעם ביקל
דאָס גאַנצע ליים אַרומגעלופּעט.

די סטרעכע בייגט זיך, ווי אַ פּלייצע,
וואָס טראָגט פאַרהאָרעוועטע יאָרן.
די פריזבע אויף אַ זייט פאַרדרייט זיך,
אַ פענצטער קרימט זיך, ווי אַ האָרן.

און היינט די סטעליע, — פול מיט שפּאַלטן,
ווי טשערעקעס ערשט אויפגעריסן,
מאַטעריע, אין זיי טיף באַהאַלטן
וועט אָנהייבן באַלד צו גיסן.

דער טאַטע זאָגט, אַז מע וועט דאַרפן
די וואַנט מיט שטאַבעס אונטערקאָווען,
די מאַמע גיט אַ קוק אַ שאַרפן:
„כ'אָ מורא, אַז מ'עט מיזן באַוועז".

און ווייטער טענהט־איין די מאַמע:
„ווי קאָ׳מען דו קינדער כאַוועו?
עיך זוג דיר, לוזער, מהאי טעמה,
אַז מירן מיזן תיכף באַוועו״.

דער טאַטע ווייסט, אַז דאָ צו וואוינען
איז נישט פאַר לאַזער שוחטס כבוד.
ער גיט אַ זיפץ: „עיך פור אין באַינע...
אַז באַוועו, מילא, איז געבאַוועט״.

נאָר איידער ס׳קומט נאָך אים דער וואָגן,
צעכוואַליעט זיך ביי אים דער שטערן,
ער טראַכט: צי זאָל ער חיהן זאָגן,
אַז ס׳עסט די עיסקא אויף דעם קרן?

פאַרחובט איז ער שוין ביזן גאַרטל
ביי הערשלען און ביי ישראל מעצן,
די שטוב קען אָבער מער נישט וואַרטן,
איז... נאָר די פעדערן פאַרזעצן.

ער פליקט די פעדערן פון הינער
און פליקט דעם מאַרך זיך פון די ביינער.
אַז וואָלט ער כאַטש געקוילעט קי נאָר,
וואָלט ער די הענט געטראָגן ריינער.

אַן עוף צו שעכטן קען זיך שיקן, —
אויף דעם איז דאָ דאָך הלכות שחיטה, —
נאָר ווי קומט דאָס צו הינער פליקן?
טראַכט ער געדאַנקען איינגעמידטע.

די הויט פון עוף, אַמאָל דערשפּירט ער,
די פינגער, ווי מיט פריסעק בריט אים,
אין בלוט שטייט ער אַן אויסגעשמירטער
און הערט ווי ס׳שטאַרבט אַ לעבנס־ריטעם.

אַ רגע נאָר איז דער געדויער
פון הויט און פעדערן צעבריטע,
נאָר אייביק בלייבט אין אים דער טרויער
וואָס ס׳ברענט אַריין אין אים די שחיטה.

אַ מאָל, אין בין־השמשות, ווינטער,
בלייבט לאָזער שוחט זיצן עלנט,
מחשבות פעדעמווייז פאַרבינדט ער,
נאָר פאָרט... אַ פאָדעם טוט אים פעלן.

דער פאָדעם? מענטש מיט טויזנט עולן,
אַ דינער קלאָפּ אין זיינע פינגער.
און אַז אַ וואָנט איז אָנגעשוואָלן,
איז דען דאָס עוף צו פליקן גרינגער?

דעם פאָדעם יענעם צו פאַרקניפּן
אין אַלע פעדעם פון זיין טראַכטן,
דאַרף ער זיין לעבן איבערזיפּן
אין גרויע, שבט׳יקע פאַרנאַכטן.

דערזיפּן וויל ער זיך צום קערן,
צום אייגענעם, געקלעירטן תוכן,
נאָר ס׳פאַלט אַ רייכל אויף זיין שטערן
און טוט די אויגן אים פאַרהויכן.

פאַרנראָבט ער דעם געדאַנק אין תניא,
ווי אין אַ שאַטנדיקן קעלער,
און פון דער טיף — די האַרעוואַניע
גייט־אויף אין שיין אַלץ העל און העלער.

די שטוב מיט נאַכט ווערט פול און פולער,
מיט שניי און פראָסט געבלומט די שויבן.
דער ווינט צעהוליעט זיך אַ דולער
און טאַנצט מיט דימענטענע שטויבן.

אין רובע דער טיזיק שפּריצט פונקען, —
בורשטינענע, מיט פּעטם פּאַרטינקטע, —
דער קנויט אין לאָמפּ האָט אויסגעטרונקען
דעם נאַפט, און זיך אַליין שוין טרינקט ער.

דערטראַכט ער זיך: אַן עול צו טראָגן
איז אויך אַ דרך אַ באַשערטער,
אַ מידה אפשר איז צו זאָגן
דעם צער, דעם אייגענעם, אָן ווערטער.

און אַז דערטראַכט, איז וואָס די פּעולה?
מחשבות גייען ווי זיי קומען,
די שטוב בלייבט אָבער אַלץ אַ פולע
מיט נעץ, געשווילעכצן און מומ'ען.

אַז כיבוד אם איז ער מקיים
און זאָגט דער באָבע אסתר־לאהן:
„אַן אלקער ווילסטו דאָך אַ נייעם,
„אַז ס'זאָל אין פענצטער דיר נישט שנייען?"

ווערט איר דאָס פּנים פול מיט קאָרבן,
די אויגן גיבן קלוג אַ פינקל, —
„אַלצאיינס איז מיר ווי עיך וועל שטאַרבן,
„אבי עיך אָב מאַן אייגן ווינקל"...

זי קוקט אויף אים מיט ליבשאַפט שטילער
און בענטשט אים בויען מיט הצלחה.
„די שטיב ווערט, קיין עין-הרע, פילער",
גיט זי מיט דאַרער האַנט אַ פאָכע.

די פעדערן פאַרזעצט דער טאַטע
און ברענגט צוטראָגן די פּוזיטן, —
פּאַפּירלעך גרינע, שאַרכיק-גלאַטע,
מיט רויטע אָדערלעך צעשניטן.

ער גיט דער מאַמען צו באַהאַלטן
דאָס געלט, וואָס איז ביי אים ווי טרפות, —
„אַט אָסטע", מיט אַ זאָג אַ קאַלטן,
„עיך וויים נאָך אַלץ נישט צי מע דאַרף עס".

דער ווינטער זינגט אַ קאַלטן ניגון,
דער שניי צעבלישטשעט איז און שבט'יק,
פאַרטראַכטער זענען איצט די ציגן,
דער באָק אַפילו איז אַ סטאַטיק.

ס'איז איינגעשניטן די לבנה
האַלב-קיילעכיק אין טונקלען הימל,
סע דאַרף זיך קעלבן באַלד זשיאַנע,
גייט זי אַרום ווי אין אַ דרימל.

די פענצטער קוקן ווי אַ סאָווע
מיט אויסגעהוילטע אויגן־פּלעקן,
נאָר אונדזער שטוב איז פול מיט באָוועז,
מיט חשבונען, מיט קלעקן, מעקן.

נאָך פּסח ברענגט מען ציגל, ברעטער,
און אָנגעפילט ווערט די אָבאָרע,
מיט בוים שמעקט דאָס געהילץ, מיט בלעטער,
מיט סמאָלע און מיט זאָפט פון קאָרע.

מאַסיווע שטיינער פאַר די ווינקלען,
מיט אָדערלעך און דינע שופּן,
וואָס רויטלען זיך פאַרשעמט און פינקלען
און בינדן־אויס אַ זון מיט קנופּן.

די שינדלען לייגט מען אָפּ אין בינטלעך
און טירן־פענצטער — אין דער קאַמער.
דער טאַטע שמעקט די פרישע ווינטלעך
און זינגט אין זיך אַריין אַ מאמר:

אוי גאָט, לחזק את הבית,
וואוּם מיינסטו, האַ, — די שטיב צי שטאַרקן?
די שטיב, וואָס דאָן געבאָט געטריי איז,
וואוּם שטאַרקט דאָן לויב אָף די געמאַרקן.

משפּחה קומט, די גוטע שכנים,
מבינים פון דער פּעיטערבאַרגער, —
צו באָוועז, נאָר אַ קאָפּ אַ ריינעם,
אַנישט, חלילה, מאַכט מען אַרגער...

ס'עט, מולט אַך, זאַן אַ גאַנצער מאַוועד,
זאָגט יאַנקל היק מיט פרומער קנאה,
אַז לוזער שוחט ווערט אַ באַוועד,
וועט מירצעשעם דער דאַך שוין רינען...

נאָר קיינער הערט נישט יאַנקל שפּעטער,
דער עולם איז פאַרטאָן אין קוקן,
אין מעסטן קלעצער, טאַפּן ברעטער,
צו זען, צי דאָס געהילץ האָט סוקן.

די זון אין איר איז אַ קלאָרע,
מיט ווייכע כמאַרעלעך אַרום איר,
זי קוקט אַראָפּ אויף דער אַבאָרע
מיט איידלשאַפט, פאַרדעקטער, פרומער.

דאָס ווינטל איז אַ יונג אַ וואַיוועד,
נאָר מיט דער גאווה פון אַ קיניג, —
„כ'אַ מורא, לוזער, די ביסט עובר
אַף אַ חבד'ער שיינעם מנהג"...

דער טאַטע קוקט אויף יוסף־בערן
און הייבט אַרויף די יונגע ברעמען:
„וואוס זוגסטע מנהג?"

„אַט'יסטע הערן,
אַביסל משקה דאַרף מען נעמען"...

„די ביסט גערעכט. וואוס זאָל עיך ברייען?"
זינגט־אוים דער טאַטע האַלב פאַרחידושט.

„אַט על עיך טאָקע הייסן חיהן,
„עט זאָן דום באָווען שוין גערידישט"...

אַ טאָץ מיט לעקעך שטייט אויף קלעצער,
און וויין אין שטאָפּן, און באָקאָלן.
ס'איז יוסף־בער דאָך דער בר־מיצר,
טוט זיין לחיים ברוסטיק שאַלן.

צעוואַקסט זיך דער לחיים בוימיק
און שמעקט מיט זון, מיט פריע פלוימען,
דער ווייסער וויין איז לויטער־שוימיק
און פול מיט ליוב צום עתיק יומין.

„עיך ווינטש דיר, לוזער, אַז ס'זאָל זאָן אַ בית
שנשמעין דברי תורה אויך בלילה",
זאָגט פרום שמיל־לייב דער אַלטער פייע'ס
און אויף דער צונג האַלט ער דעם וויין אַ ווײַלע.

אַ כוסע וויין צעגיסט דער לעקסענדרענער
אויף ברעטער און אויף שטיינער הייסע, —
„די ווייסט דאָך, לוזער, ביסט אַ ייד אַ קענער,
אַז כל שאין יין נשפך בביתו"...

„פּאַרוואָוס נאָר וואָן? און ווי איז שירה?
אַ שטיב דאַרף הובן אירם אַ ניגון".
צעזינגען זיך אַ צוואַנציק אירע
און ברען חסידישער טוט זיך צעווינגן.

פון דעם געזאַנג דעם אויפגעבּרויזטן
האָט זיך דאָס קעלבל אַזש צעבריקעט,
און אינעם הויף אַרומגעגרויזטן
האָט עולם זיך צעלאָזט אין ריקוד.

פאַרנאַכט האָט איינער אויסגעשריגן:
„אוי, יידן, מנחה״... און ווי פריער,
מיט אייגענעם צעטאַנצטן ניגון,
געוויגט די מנחה אינעם שפּעטן אייר.

דער פּלויט

דער טאַטע האָט נישט ליב קיין פּלויטן, —
גאָטס ערד, אין פּלויט, איז איינגעקלעמט,
און אַז די שטוב אַפילו בויט'ן,
איז ער פון אָפּצאַם ווי פאַרשעמט.

כ'אָ ליב, זאָגט ער, די פרייע שטרעקעס,
אַז מענטש מיט מענטש קימט זעיך צינויף.
אַ פּלויט, מיט ברעיטער, צוועקעס,
די ליפּט פאַרשפּאַרן אינען הויף.

און ווידער, מענטש, — כ'אָ ליב יחידות,
נאָר אַז ס'איז דאָ נאָך מענטש דערביי.
אַז גור אַליין, פיל עיך ווי אַלצדינג מיד איז,
ווי עפּעס גורנישט איז כדאי.

דאָס ברויט אין סטעפּ הייבט־אָן צו גרינען,
אַ רעגן קומט און טאַנצט־אַוועק.
אויף פריע בלומען זשומען בינען,
פאַריאָריק גראָז פון טייכל שמעקט.

די גאַסן פול מיט אַ געמעקע
פון לעמעלעך, באַראַנעס, שאָף.
בעלץ וואַקסט אַריין אין גרינער שטרעקע
ווי נאָר זי כאַפּט זיך אויף פון שלאָף.

דעם דאַך הייבט מען שוין אָן צו דעקן
אויף באַלקנס סוקעוואַטע, ברוין.
אויף רויטע ציגלוועגט מיט פלעקן
וואַקסט ביסלעכווייז אַרויף אַ קרוין.

— איז וואָס וועט זאַן מיט דער אַבאַרע?
מען דאַרף דאָך אָפּשטעלן אַ פּלויט.
— גיב, חיה, נאָר נישט קאַן עין־הרע,
ס'עט זאַן נאָך פּלייש צום שטיקל ברויט...

נאָר טוביה גייט אַרום שוין וואָכן
און רק ער חשבונט, רק ער מעסט,
אין אונדזער הויף אַריינגעקראָכן, —
אַ פויגל אין אַ פרעמדער נעסט.

וואָס וויל דער שכן?
— עיך זוג דיר לוזער,
אַז ביטער איז ער ווי דער טויט.
דער טאַטע ווייסט, אַז שטעלן מוז ער
אַרום דעם הויף אַ שטיקל פּלויט.

נאָר אים דער ענין איז דערווידער,
ווי מענטשן וואָלט ער נישט געטרויט.
וואס אונגעקימען, חיה, אי׳דיר,
אז רק די חלומסט פון אַ פּלויט...

— די זעיסט דאָך, לוזער, טוביה לאָקערט
אָף אינדזער בידנע שטיקל ערד. —
דער טאַטע האָט געזען דאָ אָקערשט,
ווי טוביה עפּעס האָט פאַרקלערט.

אריינגעקלאַפּט האָט ער אַ דריקל
און די אָבאָרעס מעסט ער אין דער ברייט.
פאַר אונדז בלייבט־איבער נאָר אַ ליקל,
די שטוב פאַרעלנט, דאַכט זיך, שטייט.

איז פרעגט דער טאַטע אים:
— וואס טיסטע?
ס׳איז מאַן אָבאָרע וואס די מעסט...
די אויגן טוביהס, — גרויע, וויסטע,
די ליפּן בייז צונויפגעפּרעסט.

— ס׳איז מאַנס, זאָגט ער, כ׳אָ כאַזוקע,
אז אָף מאַן ערד דאַן שטיב גור שטייט...
דעם טאַטן גיט דאָס האַרץ אַ סטוקע,
אז ער הערט טוביהס בייזע רייד.

— וואוס רעדסטי, טוביה — זאָגט דער טאַטע
און איז אין זיך אַליין פאַרשעמט, —
דעם פוריץ צול עיך דאָך די ראַטע
פאַר עירד, וואָס שטיב מאַנע פאַרנעמט.

ווערט טוביה פרום, דאָס מויל פאַרציט ער
און גלעט דאָס קליינע בערדל שטרוי:
— באַ מיר איז, לוזער, גאָט דער היטער
אין נישט אַ פּוריצל אַ גוי...

קומט ער אַריין און זאָגט דער מאַמען:
— גערעכט ביסטו, מע דאַרף אַ פלויט...
ער טראַכט פון זיך אַליין פאַרצאַמען
און ס'איז דאָס פּנים זיינס פאַרגרויט.

אַרויסגענומען האָט דער טאַטע
ביים פּריץ אַ מין בלוי פּאַפּיר,
מיט פּאַסיקלעך, ווי טעפּ שטשערבאַטע, —
אַז דאָס איז מיר און דאָס איז דיר.

נאָר מיט אַ האַק שטייט אונדזער שכן:
— ס'איז מאַנס... ס'איז מאַנס... כ'על שפּאַלטן קעפּ...
דער טאַטע גייט אַרום געבראָכן
און קוקט פאַרבענקט צום פרייען סטעפּ.

אין שלאָף בײַנאַכט הער איך אים װײנען:
אַ פּלויט... אַן עונש... גאָט, אַ שטראָף...
די מאַמע שרײַט:
— װאָס טוט ער מײנען,
אַז מאַכן עט עיר דיר אַ סוף?

זי ברענגט אין שטוב אַרײַן דעם דײַן
און ייִדן — לויטער זײַד־געװעב,
זײ הערן טוביהן ביטער שרײַען:
— ס'איז מאַנס... ס'איז מאַנס... כ'על שפּאַלטן קעפּ...

אַן אינדערפרי, אין שפּעטן זומער,
שטײט טוביה װײַטער און ער היט,
נאָר הײַנט איז ער גאָר װי אַ שטומער,
דאָס פּנים איז אים נאָר צעגליט.

זאָגט אים דער טאַטע שטיל, מיט װײטיק:
— די ביסט שוין, טוביה, נעבעך מיד...
און טראַכט: צי איז עס טאַקע נײטיק, —
אַ ייִד אַ שקר שטײט און היט.

די האַק כאַפּט טוביה:
— עיכל פּלעטן...
נאָר ס'קומט זײַן קול װי פֿון אַ זאַק,
סע דאַכט זיך, אַז ער טוט זיך בעטן
און ס'פּאַלט אים פֿון דער האַנט די האַק.

אַנטלויפֿן וויל ער, נאָר ווי מיט קייטן
צום אָרט איז ער צוגעשמידט.
— אין קיק דאַנעם אַפֿילו זעיט'ן,
אַז די ביסט, טוביה, נעבעך מיד.

— כ'על דאַנס, חלילה, גורנישט נעמען...
און ווי קימט גור צו יידן העק? —
דער טאַטע רעדט און טוט זיך שעמען:
— ביסט בייז געווען... אַ סוף, אַן עק.

דער כעס איז טוביהן אויסגעגאַנגען,
ווי אין אַן אַכטער לאָמפּ אַ קנויט,
דאָס וואָרט זיינס קען ער קוים דערלאַנגען:
— די ווילסט? שטעל, לוזער, אָף אַ פּלויט.

דער קוק פֿאַרציט זיך מיט אַ רויכל
ביים טאַטן און ער זאָגט מיט הארץ:
— אַ פּלויט? עיך בין דיר, טוביה, מוחל,
ווער דאַרף אַ הייפּל אַ פֿאַרשפּאַרטס?

— — — — — — — — — — — — —

פֿאַררייטלט זענען טעג קאַיאָרע,
מיט דימענטלעך אַרומגעטויט,
די נייע שטוב און די אָבאָרע
פֿאַרחלומען זיך — אָן אַ פּלויט.

די צווייַ פּעטער מענדלס

די צווייַ פּעטער מענדלס אין שטוב אַריין קומען,
איז איינער פּאַרטונקלט, דער צווייטער איז לויטער.
טראָגט איינער אַ שמייכל, אַ שטילן אַ פרומען,
דער צווייטער אַנטלויפט פון דער אָרעמער מומען, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

ס'איז מענדל דער שוואַרצער אַ ביסל געבויגן,
די באָרד איז נאָך שוואַרצלעך, דער קאָפּ אַ פאַרגרויטער,
אַ וואָרט, אַז ער זאָגט, איז מיט גאָלד אָפּגעוואויגן,
ער קוקט נאָך דעם וואָרט מיט פאַרטרויערטע אויגן, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

און מענדל דער רויטער איז קרעפּטיק און שטאַמיק,
דער קוק זיינער איז אַ קאַיאָריק פאַרבלויטער,
די באָרד איז צעשטיפט סוף־זומערדיק פלאַמיק,
די רייד, וואָס ער רעדט, זענען שטיפעריש סמ'יק, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

ס'איז מענדל דער שוואַרצער אַ שטיל אָפּגעהיטער,
דעם פידל און בויגן זיין אומעט פאַרטרויט ער,
דאָס ווייב, די האָרבאַטע, אין שטוב איז געביטער,
די יורשטע איז זי פון פריצישע גיטער, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

און איידעם איז ער ביי ר' חיים לעקסענדרענער, —
אַ ייד מיט אַ „מאָווער", אַ שטייניק געבויטער,
אַדייעם און הייפלעך און הינער און העגער,
דערצו נאָך אַ למדן און וועלטישער קענער, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

ר' חיימס אַ וואָרט איז קוראַנט ווי אַ רענדל,
נאָר רעדט אים אַקעגן, איז נוקם ונוטר,
ער שיירט דעם איידעם, ווי אַ קופּערן פענדל,
נאָר ס'טונקלט דער טרויער ביי דעם פעטער מענדל, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

פאַרפאַלן ווערט מענדל דער רויטער אויף זומער,
קומט טאָמגע צוריק אַ פאַרשטויבטער, פאַרטרויטער, —
וואו ביסטו געוועזן? נאָר ער שטייט אַ שטומער,
און אַנדערער, דאַכט זיך, עניוותדיק פרומער, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

געוואַלגערט האָט ער זיך אין דערפער, אויף סטויגן,
דאָס פנים נאָך ברוינער, די באָרד — פאַרפאַפּשויטער,
נאָר היינטיקס מאָל איז ער פאַרעלטערט-געבויגן,
פאַרשאָטנט איז אים דאָס בלוי אין די אויגן, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

אַזוי די ימים נוראים האָט ער אָפּגעשוויגן, —
וואָס איז אים? געוואָרן אינגאַנצן אַ פאַרגויטער,
ער שפּילט זיך מיט שאָף, ער לאַשטשעט די ציגן,
קוקט אוים, ווי אַן אויסגעגאַנגענער ניגון, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

נאָך ערב סוכות איז ער אויסגערונען,
צי לעבט ער נאָך ערגעץ, צי איז שוין טויט ער?
אַן אים איז די שטוב אַ ליידיקער ברונעם,
די טעג זענען פול מיט פאַרגאַנגענע זונען, —
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

פון סטעפּ קומט אַמאָל צוריק זיין געלעכטער, —
אַ, ברידערלעך, קוקט, צי שטייט נישט ביים פּלויט ער?
אַ ווערטל נעמט ער און דעם אומעט דערשטעכט ער,
די צוויי פעטער מענדלס, ווער איז דער גערעכטער?
מענדל דער שוואַרצער און מענדל דער רויטער.

קינדערייען

דאָס זענען רייד, וואָס געזעדט האָט ער צו בינדלען,
אַז געווען איז ער נאָך אַ חדר־יינגל, גאָר אַ צניפּל,
אַז געציילט האָט ער אויף די דעכער די גרינע שינדלען,
אַז אַ כמאַרעלע איז נאָך געווען ביי אים אַ הימלש שיפל.

רייד, וואָס האָבן נישט קיין טעם, קיין שכל,
נאָר אַצינדערט שמעקן זיי אים, ווי גאָר פריער קאָרן.
זעען זעט ער זיי, ווי זומער אַ דין, פאַרטאָגיק רייכל
אויפן סטעפ — זילבערדיקע לוסקעס אין זכרון.

ס'איז די מעשה פונעם טייך, דעם רעאוט, — בלויע סטענגע,
וואָס איז לשון־קודש האָט אים יעקב פיכמאַן שוין באַשריבן,
וואַסערן דעם רעאוטס זענען איינגעקרעמפּעוועטע, ענגע,
קלאַדקעס איבער אים — שאָקלדיקע ברעטער זיבן.

בעלצער רעאוט האָט זיך פרי־יאָר מוראדיק צעצערנט, —
מיט אַ שוים געטראָגן צווייגן, גאַנצע ביימער,
נאָר אַז זומער האָט דעם הימל וואַרעם אויסגעשטערנט,
האָט ער זיך צעליגט, ווי אַ שטילע, כשרע בהמה.

פונעם רעאוט איז געבליבן וואַסער נאָר אַ שטריקל,
וואָס געדרייט האָט זיך עס צווישן גראָזן און טשערעט,
אַז אַמאָל זאָל דאָרט אַ טרונק-טאָן אַ צעוואָיוועט ביקל,
גויעם זאָלן אין אים באָרוועס פּראַלן גרעט.

נאָר דאָס וואַסער האָט געשמעקט מיט פעטע שטיקער זומער,
פון דער טיף האָט ער אַרויסגעקוועלט מיט לויטער גאָלד.
אויפן דנאָ קילט זיך דאָ דער יין המשומר,
האָבן חדר-יינגלעך, אין פאַרטראַכטעניש, זיך אויסגעמאָלט.

אַז דאָס יינגל אויף דער קלאַדקע איז געשטאַנען,
האָט ער זיך אין וואַסער מיט אַ גרינער וועלט געוויגט,
ס'האָט זיך אים געדאַכט, אַז ביימער דאָרטן שפּאַנען,
אַז דער גרונט מיט פעדעם זילבערנע איז אויסגעשטריקט.

נעמט דאָס יינגל שטיינדלעך, וואַשט זיי אינעם וואַסער
און ער זאָגט אַ שפּרוך אָן אייגענעם דערביי:
שטיינדל-חנדל, נחל קישון, נאַדיר מעשר,
גי'מיר קריק בריליאַנטלעך, ריין און שפּאָגלניי.

לויפט-אָן בינדל. קרויזן גילדענע צעשויבערט.
אויגן, ווי דער הימל נאָך אַ רעגן, אויסגעוואַשן בלאָ.
קליידעלע אויף איר פלאַטערט כוואַליעוודיק און זויבער.
זינגט צו איר דאָס יינגל:
דו ביסט, בינדל, מלכת שבא.

זאָגט זי:
— מלכת שבא? איך וויל נישט, ז'איז אַ גויע...

בעט ער זיך ביי איר:
— ס'איז דאָך מער נישט ווי אַ שפּיל...
אינדערוווייט רעדט אַ פּאַסטעך אויפן פלויער.
אויף דער קלאַדקע איז דער שאָטן טונקל-קיל.

אויסגעפּינטלט איז דער שאָטן אונטערן אַקאַציע-ביימל,
ווייסער צווייט, ווי שטערנדלעך, איז אויסגעשפּרייט.
ביי אַ פּלייטל שטייט אַ פערד, קייט אין מויל דאָס ציימל,
מיט פאַרבלויטע שפּיצן איז דער הימל אויסגענייט.

בינדל, — דעם מלמדס טאָכטער, ר' ישראל ווערטוזשענער,
אַ פאַרקעמטער ייד, מיט שטיוועלעך פון דינעם כראָם,
מיט אַ באָרד אויף דער העלפט צעטיילט, ווי צוויי רויטע פענער,
מיט אַ ווילנער ש"ס פון אלמנה והאחים ראָם.

אַ געבונדענעם „המגיד", גרעסער נאָך ווי אַ גמרא,
פון אַ יאָר, וואָס איז ביים ייִנגל דורות ווייט,
האָט ער אָפּגעהיט, ווי אַ בן-יחיד פון אַן עין-הרע,
צוגערירט זיך צו די בלעטער, ווי צו ריינסטן זייד.

הארט ביים רעאָוט איז דעם רבינס שטוב געשטאַנען
און מיט שויבן ליכטיקע צום טייך אַרויסגעקוקט.
פאַר די פענצטער בלימלעך בליען און פאַרוויאַנען,
קאַרשנביימער צוויי פון אַריינגאַנג אָפּגערוקט.

אַז נאָך פּסח בורטשעט נאָך דאָס וואַסער מוטנע-זוניק,
מ'האָט דער רעאָוט קאָרטשען, ווי קאָרע אויף אַ בוים,
קומט דער ווערטוזשענער, דער פאַראיידלטער מפונק,
און די האַנט טונקט-איין אין דעם בורשטינעם שוים.

וואונדער, זאָגט ער, ווער קען זיי באַשיידן?
נאָר אַ טייכל, דאַכט זיך, אָבער מיט יצירה פול...
און דאָס יינגל זעט אין דמיון דעם בלויען זיידן,
ווי ער שטייט פאַר׳דבקהטביים דאַווענען אין שול.

קינדער זאָגט דער ווערטווזשענער,
טראָגן צום באַשעפער שפּילערייען,
אַז זיי ווערן עלטער, ווערט די שפּיל שוין קלענער,
ווערט דער דמיון אויסגעמישט מיט קלייען.

גייען קינדער צווייַ, די הענט געקייטלט, —
מלך ער און זי די יונגע מלכה,
ס׳איז די לאַנקע רויט-און-בלוי געקווייטלט,
אויגן בלויע קוקן די פּיאַלקעס.

ריטשקעלעך, ווי שנירלעך רינען,
מיט אַ ווינטל גיט דער סטעפּ אַן אָטעם.
לאָמיר, מלכה,ביידע גיין געפינען
די פאַרפאַלענע צען שבטים...

גיט די מלכה זיך אַ שטעל אַנידער:
הייבסט שוין אָן צו זוכן ווידער?
אַז אויף אַלץ ביסטו אַ בעלן,
רק דו זוכסט און ווערסט פאַרפאַלן.

תמיד זוכט דאָס יינגל און ער ווערט פאַרפאַלן.
סטעפּעס זוכט ער, רויטלעכע פאַרנאַכטן,
קעלבלעך, וואָס פאַרטאַנצן זיך אין שטאַלן,
לאַשעקלעך מיט אַ קוק פאַרטראַכטן.

מעשׂות גרינע אינעם אַלטן חומש,
שטערן־רעשעטעס אין טונקעלע בלעטער,
ווערטער ביי אים האָבן אַ קאָלירטן צומיש,
פאַרבן הערט ער, קלאַנגען זעט ער,
רייד פאַר אים, ווי רויזן שמעקן,
אויפן הימל, טערקיש־רויטע שאַלן
שפּרייטן זיך, די זון פאַרדעקן, —
תמיד זוכט ער און ער ווערט פאַרפאַלן.

כמארעלעך זילבער, — אוי די קינדערייען
אינעם רויטלעכן פאַרנאַכט צערינען,
נאַכט טוט זיך אויף סטעפּעס שטיל פאַרטייען,
שטערן, — טרויער דערוואַקסענעם שפּינען.

די רויז

אַז געקומען איז שפרה אין אַ זומערדיקן טאָג,
האָט זי מיטגעבראַכט דעם אַראָמאַט פון רויזן.
פונדערווייט, פון נאָכן אשיק-רויכיקן אָסטראָג,
וואו אויף שטיבלעך וואַקסן בלעטערדיקע קרויזן
איז געקומען שפרה מיט אַ שטעל אַ ברייטן.
מיט אַ ווייסן זאָנטיקל האָט זי דעם קאָפּ צוגעדעקט,
אויפן קאָפּטל אויסגענייט קאָלירטע קווייטן.
פון די פינגער האָט די זון מיט ווינט געשמעקט,
דער „גיטעלעף" האָט שפּאַצירט אויף פרישע בייטן.

ס'האָט דער טאַטע זיך מיט איר עפּעס אָנגעקערט,
נאָר עניוות'דיק און פרום געאירצט האָט זי אים:
„עיך געדענק, ארב לוזער, אַז געווען איז מיר באַשערט
אָך צו הערן ווי איר האָט געמאַכט דעם ערשטן סיום".
ס'האָט נאָך וואַרעם זייד געבלישטשעט אינעם טאַטנס אויגן,
ס'איז נאָך יונג געווען ביי אים די שוואַרצע באָרד,
און געזען האָב איך, ווי ס'האָט אַ פאָדעם זיך געצויגן
פון דער קרובה שפרהס רויזעדיקן וואָרט
צו דער וואַרעמקייט דער זיידענער אין טאַטנס אויגן.

„כ'על דעיך נעמען צו די רויזן מאַנע, קים", —
האָט זיך שפרה אין אַ טאָג אַ זומערדיקן אָנגערופן, —
„ווי דער טאַטע דאַנער זענען מאַנע רויזן פרים...
די וועסט זעין, ווי זיי דאַוונען און גייען שלאָפן".
אויף דער פּעיטערבאָרגער גאַס און נאָך ווייטער
האָט געפירט מיך שפרה מיט געטריישאַפט ביי דער האַנט.
ס'האָט געשפילט אַ ווינט, אַ זומערדיק־פאַרשייטער,
אָט מיושבדיק האָט ער אויף בוים און גראָז געשפּאַנט,
אָט צעיאָגט זיך, ווי אין סטעפּ, אַ ווילדער רייטער.

די קאַזאַרמעס שטייען ווייטער פון אָסטראָג,
אָנגעכמורעטע, מיט זשאַווערדיקע גראַטעס.
ס'האָט אויף מיר מיט גויאישקייט געטאָן אַ שלאָג,
מיט דער שרעק פון הינט און הויקערדיקע כאַטעס.
אַז דערשפירט האָט שפרה אין מיין האַנט אַ ציטער,
האָט דאָס פּנים אירס אַ שיין־געטאָן. זי האָט געלאַכט:
„כאָפּסט דעם אונבליק פון דאַן טאָטן. ביסט אַ גיטער"...
און דערנאָך האָט זי זיך טרויעריק פאַרטראַכט,
און די שיין אין פּנים אירן איז געוואָרן שיטער.

אויפן שטיבל שפרהס האָט געטאָגט דער דאַך
מיט דער שיין פון זילבער, וואָס איז אַלט־פאַררייטלט.
שויבן האָבן קינדעריש צו מיר געלאַכט,
בלומען האָבן זיך געטוליעט צו אַ געפלאָכטן פּלייטל.
סטעזשקעס רויזן, — בעכערלעך צעפּאַטלט — אָפן, —
זענען בלוי און ווייס און רויט געווען באַקליידט.
אָנגעלאָפן איז אַ הינטל, מיט אַ פעלעכל אַ שאָפנס,
און געטאָן אַ האַווקע מיט אַ יונג־צעשפּילטער פרייד,
ווי אין מיר אַ ליד מיט אָפּגעהאַקטע סטראָפן.

„אַט די רויז, די זעיסט”, — ווייזט מיר שפרה מיט דער האַנט, —
„איז אַ טינקעלע און זאַדענער פון אַלע רויזן.
ווי דאַן טאַטע, איז זי טראַווריק, נאָר לעכטיק שאַנט”.
אויפן קאָפּ ביי שפרהן ווערן טויאיק אירע קרויזן, —
„אָפּגעכאָוועט האָב עיך זי, ווי אַ בת־יחידה,
זי געזויגן, ווי אַ מאַמע זי אַנטווינט”...
צוגעבויגן האָט זיך שפרה צו דער רויז, אַ מידע,
און געזאָגט: „כ'האָב עס, פרויקע, נישט געמיינט.
סתם גערעדט, — עך טי בידאַ, מיאַ בידאַ”...

אינעם חודש שבט פונעם קאַלטן יאָר תרצ”ח
האָבן זיך דעם טאַטנס אויגן אויסגעלאָשן.
אין געדעכעניש ביי מיר איז יענער טאָג אַ שליאַך,
וואָס דערפירט אונדז צו אַ טונקעלן נישטאָ־שוין.
נאָר אין מיר איז דאָ נאָך, אין די וואַרעמע פאַרנאַכטן,
שפרהס הייפל און ווי אַ רויז אַ טאַטע דאָרטן בליט.
טרעפט אַמאָל, אַז מיר הייבט זיך אָן צו דאַכטן,
אַז אַ בלעטל פון דער רויז צו מיר דערפליט
אויפן ווינט, דעם זומערדיק פאַרטראַכטן.

לאָמיר אַ שפּאַציר־טאָן

לאָמיר אַ שפּאַציר־טאָן איבער אונדזער בעלץ,
באַלד נאָך פּסח, אַז די שטאָט איז פול מיט צוויט,
אַז דאָס פּנים אויף דער זון איז אַ צעהעלטס,
אַז מיט ווייכע ווינטלעך גייט אַרום דער ייד.
פול מיט קווייטן איז דער שעם ביז צו דער מיל,
אויף די סטעפּעס שפּראָצט אַרום דער ווייץ,
הויך איז נאָך דער רעאוט און מחיה קיל,
פאַרעט זיך דער ברעג מיט אַ רייכל אַ געדרייטס.
הערפּאַשנע יידן פאָרן שוין אַרום לאצארע,
אוי, די לאַיצעם קוועטשן אין דער קאסא מארע.

לאָמיר אַ שפּאַציר־טאָן צו דער בעלצער בריק,
סלאָבעדזיע דרימלט נאָך, — ס'איז דאָך ערשט קאַיאָר, —
ביי אַ פּריזבע מאַלעגעירעט אַ פאַרטראַכטע ציג,
תמעוואַטע קוקט אַ קו אויף אירע פייכטע האָר.
ביים שלאָמבאָן וואַרטן יידן אויפן גוי
מיט אַ פּסוק תהילים אויף דער צונג.
אַ קאַרוצע ווייזט זיך, איינגעדעקט אין שטרוי,
דאָס צאַראַנדל חלומט פון אַ בראָנפן־טרונק,
הינער טוליען זיך אין שטרוי איינס צום צווייטן
נאָר דער האָן דערמאָנט זיך אַז ער דאַרף אַ קריי־טאָן.

לאָמיר אַ שפּאַציר־טאָן איבערן פּאַרטאָג,
אַז ער וויקלט זיך אַרויס פון בלאָען פוך,
אַז מיט בליעכיץ גיט פון אומעטום אַ שלאָג
און אַמאָל גיט נאָך אַ רעגנדל אַ פליוך,
וויטלעך גיט אַ ציטער אַזאַ דריבנער גלאָק,
אַ געלעכטערל — אַ דינער מע־ע־ע, דערנאָך
גייען לעמעלעך אַריין אין פריען, אויפגעוואַכטן טאָג,
קוטשעראַווע, מיט אַ פרייד, אַ טאַנץ און מיט אַ בראָך,
דער פאַרטאָג ווערט פול מיט מעקערס, קלינגערס,
בעלצער גאַסן ווערן קוטשעראַווע יינגער.

לאָמיר אַ שפּאַציר־טאָן צו דעם אָום פּראָסט,
פרי איז נאָך, נאָר אַ רעגן פונקען שפּריצט,
מיט געזאַנג האָט זיך די קוזניע שוין צעלאָזט,
קאָוועל שוויסט אַ שינע, שווערער האַמער בליצט,
שניצט דער טעסלער אוים אַ שפּיציע פאַר אַ ראָד,
דער בינדדיוזשניק טראָגט די פראַצע ווי אַ קרוין,
אין אַ שטיוול רעדט דאָס שוסטערל אַריין אַ סוד
און דער שניידער זינגט זיך כבקרת רועה צאָן, —
שינע, לייסט, שפּיציע און פאַסטריגע,
ביז אַ קאָך־טאָן ווערט די מאַמעליגע.

לאָמיר אַ שפּאַציר־טאָן צום שטיבל פון חב״ד,
יידן כאַפּן שוין אַריין אַ שחריתל אַ בלאָס,
איינגעדרימלט האָט דער לערנער אויף אַ גמרא־בלאַט,
דעם ברינדזאַרלס תפילה שמעקט מיט גרינעם גראָז,
אויף אַ מודימל פאַרגייט זיך תמימותדיק אַ ייד,
נאָר דער שותק דעם מה טובו שווייגט ערשט אוים.

בײַ דעם חקרן די מחשבה אין די הייכן פּליט:
ברוך הוא, ער איז איינציק, ער איז גרויס...
האַ, וואו האַלטן מיר? בײַם סאַמע אָנהייב ברוך,
מירצעשעם... אַזוי... קיין ליבאַוויטש פאַר עיך.

לאָמיר אַ שפּאַציר־טאָן זעכציק יאָר צוריק
צו דער פרייד פון יונגשאַפט, פּראַצע און געזאַנג,
צו דעם ווײַן דעם זויערלעכן מיט אַ צוויק,
צו דער גרינער, זוניק־שפּילעוודיקער זאַנג.
שפּעטלעך איז שוין, ס'האָט די וועלט שוין אָפּגעבליט,
איינגעהויקערט גייט אַרום די צײַט,
גראָלעך איז געוואָרן אונדזער בעלצער ייִד,
נאָר ער שפּינט נאָך אַלץ אין זיך דעם פאָדעם זייד.
און דעם שמעקעדיק סטעפּישן בטחון
פונעם יומטובדיקן בעלצער אינדערוואָכן.

געשטאַלטן

אַ שטיקל פעלד
דער שוחט פון כאָטין
יידל מלמד
לייביש גאָלאָוואַטע
נחום די באָרד
אַ יונג וואָלעכל
די גייערין
דאָס רויטע לעמעלע
דער פעטער אהרן־בער

אַ שטיקל פעלד

אַ שטיקל פעלד אין לעקסענדרען האָט דער פעטער כיל,
באַהיט ער עס פון דערנער און פון אַלדעס בייז,
מיט קאָלדרעס איינגעדעקט וואָלט ער עס, אַז ס'איז קיל,
אַ ווינט וואָלט ער אויף דעם צעפעכערט, אַז ס'איז הייס.

צו וואַקסן האָט זיך נישט דערוואַרט דער פעטער כיל:
נאָך איידער ביז אַ העלפט פון זיך האָט ער דערגרייכט,
האָט אים אַ געלע באָרד געטאָן שוין אַ פאַרהיל
און ס'פּנים איז אים שוין געוואָרן יידיש אויסגעבלייכט.

און וואַקסן פאַסט שוין נישט אַ יידן מיט אַ באָרד,
איז ער געבליבן נאָר אַ העלפט פון זיך די גרייס,
מיט שמאָלע אַקסלען, מיט אַ ציטערדיקן וואָרט,
מיט פרישע ליפּן, — נאָר צו לערנען אלף־בית.

נאָר וואָס איז קליין? דער עיקר איז דאָך דער געדאַנק,
מיט דער השגחה לעבט דער מענטש, מיט זיין פאַרנעם,
דער מענטש לעבט אויך מיט איינגן־אויסגעטראַכטן גאַנג, —
נאָר פאָרט, גיט וואַקסן אים אַמאָל אין האַרץ אַ קלעם.

נאָך פּסח הייבט ער אָן צו דאַווענען אין פעלד,
דעם אַקער גייט ער נאָך מיט הודו לאדוישם,
דאָס קליינע פּנים איז אים, ווי אַ זון צעהעלט,
אַז פּאָלעס זיינע גיט דער ווינט אים אַ צענעם.

די רודעס די צעאַקערטע, אַז ער צעדרויבט,
קומט אוים ביי אים, אַז מער האָט ער דאָך נישט באַגערט.
אַ גאָט, זאָגט ער, עיך אַ'דעיך ווייניק נאָך געלויבט,
וואָס זוכה בין עיך אַקערן דיין שטיקל ערד.

די קערנער האָבער, קאָרן, ווייץ אַז ער צעשפּרייט,
שמעקט ער די לופט מיט נאָז און גאָר זיין דין געביין,
צי ס'האָט זיך נישט דער ווינט אַקעגן אים פאַרדרייט
און צי ס'וועט דערנאָך אַ פרישער רעגן גיין.

וואָס איז אַ שטיקל פעלד, צען פּאָלשעס שוואַרצע ערד?
אַפילו נישט קיין פּאַסיקל אין לעקסענדרען,
נאָר אַז דער פעטער כיל זעט, ווי סע וואַקסט און ווערט,
איז ער דערציטערט, — אָ, אַ נס איז דאָך געשען.

פאַרנאַכטלעך, אַז ער קומט אַהיים פון שטיקל פעלד,
זאָגט ער דער מומען: הינדע, סע גייט-אויף דאָס ברויט...
אַ זון צעלויכט זיך אינעם אָרעמען געצעלט,
צעשיינט זיך אין די קאַרבן פון זיין ברוינער הויט.

וואָס חידושסטו זיך? פרעגט די מומע, האָסט פאַרזייט...
ביי דיר איז גאָרנישט, זאָגט מיט האַרץ דער פעטער כיל.
ער וויל נאָך זאָגן מער, נאָר זאָג, אַז אין די רייד
רינט אוים דער טיפסטער אמת פון געפיל.

און אַז דער ווייץ ווערט פול, דער קאָרן גאָלדיק־ברוין
און ס׳וויקלט זיך אין העמדלעך גרינע דער פּאַפּשוי,
ווערט אומעטיק דעם פּעטער כיל: איז טאַקע שוין?
דער וואונדער פונעם וואוקס איז קורץ אַזוי.

אַ נפש חי איז יעדער זאַנג אין פעלד ביי אים,
ער הערט דעם דופק אירן, שפּירט איר מינדסטן ריר,
ער גלעט די הערעלעך ביים ווייץ און גיט זיך אַ באַרים:
איר׳ט וואַקסן, קינדער, העכער, העכער נאָך פון מיר.

אַמאָל שטעלט ער זיך מעסטן זיך אַליין מיט אַ פּאַפּשוי
און גיט זיך אַ צעלאַך: אַ זע, ווי דו ביסט גרוים...
נאָר געל ביי דיר די האָר און מיינע ווערן גרוי...
און נעמען, ווי אַ קינד, וויל ער אים אויף זיין שוים.

סע טרעפט זיך, שפּעט אין זומער, בלייבט ער איבערנאַכט,
צו שלאָפן אויפן פעלד און הערן דאָס געראויש
פון פולע זאַנגען. זען, ווי איבער אים דער הימל וואַכט,
ווי שטערן שיטן זיך אַרוים פון בלויען קויש.

אין פעלד האָט דער מה טובו גאָר אַן אַנדער טעם,
די זאַנגען זינגען־מיט, די פייגל און די פרעש,
פאַרטאָג, אַז אויפן הימל איז די שיין נאָך נאָר אַ שראַם,
אַז לעצטער שטערן־ציטער גיט זיך אַ פאַרלעש.

דער פּעטער כיל איז קליין און זיין וויל ער גאָר קליין,
אַז שטיין שטייט ער אַקעגן גרויסקייט זיינעם — גאָטס,
אַז איבער זיך זעט ער דאָס מלכות־נאַכט פאַרגיין
און ווי סע גיט דער טאָג מיט ליכטיקייט אַ שפּראָץ.

נאָר גרויסקייט גאָטס, וואָס האָט נישט קיין באַשייד,
איז תּבֿואה, אַז זי וואַקסט, די זאַנג, אַפּילו גראָז.
דאָס פֿעלד האָט ער מיט הענט מיט אייגענע פֿאַרזייט
און איצט איז יעדער זאַנג ביי אים אַן אַנדער אות.

ער שטעלט צונויף די זאַנגען נאָכן אַלף-בית
און לייענט זיי דערנאָך, טייטשט אין זיי אַריין אַ מיין, —
ס'איז גרוים דאָס ביסל, זאָגט ער, וואָס איך ווייס,
נאָר גרעסער איז דער ספֿק, וואָס איך קען אים נישט פֿאַרשטיין.

אַז ס'קומט דער שניט, שניידט ער די זאַנגען ווי זיין לייב,
אַן אָפּגעהאַקטער ליגט דער ווייץ, דער קאָרן פֿאַלט.
דער פּעטער כּיל גיט די געדאַנקען אַ פֿאַרטרייב,
נאָר עפּעס זענען אים די פֿינגער, פּילט ער, קאַלט.

דער שניט וואָס איז? דער סוף. דער סאַמע לעצטער סוף.
און אַז דו שניידסט נישט, ווערט די זאַנג פֿאַרפֿוילט.
ס'איז מענטש אַזוי, אַזוי איז לאַס, אַזוי איז שאָף, —
דאָס אויסגעוואַקסענע דאַרף ווערן אויסגעהוילט.

די טאַמנע קומט, אויף סטעפּעס גיט זיך אַ צעשפּיל
דער נעפּל זילבערנער, דער טשאַטעס פֿייגל-פֿלי,
ווערט קלענער, איינגעשרומפּענער דער פּעטער כּיל,
אַפֿילו אין דער שטוב ביי זיך איז ער נישט הי.

ער שפּאַנט אַמאָל דאָס פֿערד און פֿאָרט צום שטיקל ערד,
מיט פֿערד און ווינט איז ער דאָ, דאַכט זיך, זאַלבעדריט,
די לעצטע קערנער האָט די טאַמנע שוין פֿאַרקערט,
געבליבן איז נאָר האַלבשטרוי, שטעכעדיקס פֿון שניט.

פֿאַלט־אָן אױף אים אַ פּחד, — זע נאַר, װי ס'איז הױל...
אַנטלױפֿט דער פֿעטער כיל, די פּוסטקייט לױפֿט אים נאָך.
אַהײם קומט ער פֿאַרװיקלט אין אַ קאַלטן קנױל
און גײט פֿון שטיבל נישט אַרױס אַ גאַנצע װאָך.

דער שוחט פון כאָטין

ווייסן וויים איך נישט ווענעם סטעפּעס זענען גרינער, —
בעלצער, לעקסענדרענער, בריטשעווער, כאָטינער?
נאָר אַז אַלט בין איך געווען, — ווער געדענקט שוין וויפל,
ערשט פון דרדקי־מלמד, נאָך אַ צניפּל,
איז אַ שוחט פון כאָטין צו אונדז געקומען
און געבראַכט דעם אַראָמאַט פון פרעמדע וויטן.
מיט אַ ניגון האָט ער אויסגעבענטשט מזומן
און דערציילט אונדז, ווי „מע פירט זיך היינט ביי ליטן".

דער „ביי ליטן" האָט געשמעקט — אַן אתרוגל אַ הדר,
ארץ־ישראלדיק און דין, ווי זיידנס בראָדער.
פליגלען פאָכען, — הייב זיך אויף און פלי נאָר
צו „ביי ליטן", וואָס צעעפנט האָט דיר דער כאָטינער.

— וואוס איז דען כאָטין? — גיט דער טאַטע סתם אַ זאָגל.
דער כאָטינער שטעלט אַרוים דעם פרוע־נאָגל,
ווי די שאַרף פון חלף אויסגעפּרואווט דאָ וואָלט ער,
און מיט האַלבע ווערטער זיין כאָטין באַמאָלט ער.

— זוג עיך אַך, אַז קאָן עין־הרע, ס׳איז אַ כרכל,
יידן וואַקסן דאָרטן, ווי אַרביזעם אַף באַסטאָנעס.
אין כאַטין, אַ שיינער ייד האָט אַ שטיב פון סאַמע קאַכל
און דער מסחר גייט אַף ארבל, נישט וואַגאָנעס...

קיילעכיק האָט ער אַרויסגערעדט די שין, —
אַז די שין אַפילו איז אויכעט פון כאַטין...

מיט אַ שטעל האָט ער געזאָגט:
— וואָס דאַרף איך שעכטן הינער?
העירט, אַרב לוזער, עיך בין דאָך אַ שוחט אַ כאַטינער.

— נו, אַז הינער? — האָט געחידושט זיך דער טאַטע.
דער כאַטינער לייגט אַריין אין אויער אַ שטיק וואַטע,
מיט אַ קרעכצל פרעגט ער:
— וואוס, אַרב בעלצער שוחט?
אַ׳ מע דאַרף, שעכט מען עופות אויכעט,
נאָר באַ מיר, עיכ׳ל ליבערשט שעכטן גסות,
עיך האָ׳ ליב צו בדקנען, אַ סירכא אי׳ מיר ניחא׳ר.

שוואַרץ די באָרד ביי אים און דאָס פנים בלאַס איז,
זיינע אויגן לויפן כאַפּעדיקער, גיכער.

דאַכט זיך, ער רעדט שטיל, נאָר סע זומעט ווי אַ בין:
זשו־זשי־זשע, איר ווייסט דאָך, עיך בין פון כאַטין.

אַז ער נעמט אַרוים די וואַטע פונעם רעכטן אויער,
מאַכט זיך צו דער לינקער, ווי ביי נאַכט אַ טויער,

שטרענגער ווערט דאָס פּנים, הויט זיינע ווערט בלייכער,
טיפער ווערט דאָס קול:
— גיי רעד על אדמת נכר...

פול מיט רחמים זאָגט דער טאַטע:
— זייט זיך נישט מצער,
בעלץ איז נישט כּאַטין, אוודאי... וואוס איז שייך...
— הא, וואוס זוגט איר? — קלינגט דאָס קול זיינס פרייער, —
טויב בין איך נאָך נישט, אין הארץ באַ מיר נאָר שריי איך....

— זוגט אָבער איך בעיט אָך, פרעגט דער טאַטע ווייטער, —
וואוס עפּעס באַ זעיך אין הארצן שרייט איר?
נעמט אַ זשמעניע באָרד אין מויל אַריין דער שוחט,
קייט זי, ווי אַ קאַלב אַ האַנטעכל:
— ס'איז הויך... עט...

נישט דערעדט, וואָס איז דער „עט", די אויגן אָבער
האָבן זיך ביי אים פאַרהויכט, ווי פאַרנאַכטלעך שויבן.
אָפּגעבליאַקעוועט איצט די באָרד, ווי שפּעטער האָבער,
איינגעקנייטשט די הויט, ווי אַ פאַרלייגן בינטל טרויבן.
אָבער זומערדיק און סטעפּיש גריין
איז דער שמייכל ביי דעם שוחט פון כּאַטין.

אינעם שמועס שפּרינגט ער אום אויף קרומע טרעפּ:
גייט אַרויף אַ טרעפּ און פאַלט אַראָפּ אויף צוויי,
אַז די פרייד צעשפּילט זיך, גיט דער טרויער אים אַ שלעפּ, —
נעם אַזאַ מין יידן און פאַרשטיי.

זעכציק מאָל האָט שוין דער ווייץ געגרינט זינט דעמאָלט
און דער ווײַן האָט זעכציק מאָל שוין אָפּגעשפּילט,
פלאָם פון זון ווערט אָפּט אין מיר אַ פלעמל,
פענצטער מיינס, פאַרנאַכט, אין טונקל אָפּגעגילדט,
נאָר אַמאָל, איך זיץ אַליין און ווי נאָר
זון פאַרגייט, רעדט דער שוחט דער כאָטינער.

רעדט, וואָס איך וואָלט איצט גערעדט,
וואָס איך וואָלט אַצינד געשוויגן,
מיט פאַרעלטערטן געבעט,
מיט צעיונגטן ניגון.
גייט אויף טרעפּ אַרויף, — גיין וויל ער אַהין נאָר,
וואו דער סטעפּ איז זיינער, דער כאָטינער.

יידל מלמד

יידל מלמד האָט אַן אומעטיקע באָרד,
לאָכן זיינע שטיפערישע אויגן פון איר,
גאָט האָט להכעיס צוגעפּאָרט, —
באָרד קבצנישע מיט קוק דעם גביר.

ווידער דאָס קול זיינס, ווי ווינטער צו חצות,
בייגט זיך אַרונטער, — אַ בידנע געשטאַלט,
נאָר אויפן שטערן גיט זיך אַ צעלאָז
כוואַליעכלעך ווארעמע, פאַלד־אויף־פאַלד.

יידל מלמד מיט זיך איז צעקריגט, —
וויל ער אַ זיפּץ־טאָן, קומט אויס, אַז ער לאַכט,
היינט די אויגן, ווי איז עס געשיקט,
אַז איין אויג זאָל זיין טאָג און דאָס צווייטע נאַכט?

האַלט ער דאָס טייטל, ווי אַ צעפּטער, אין האַנט,
פירט די מלוכה פונעם דרדקי־וואַרג,
נאָר אַז זיין שאָטן זעט ער אויף דער וואַנט,
פאַלט דאָס חדר אויף אים ווי אַ באַרג.

שאַטן זיינער טאַנצט אַמאָל אויף אַ שטריק,
טרינקט זיך אַמאָל און וואַרפט מיט די הענט,
פּראַוועט איבער אים ייִנגלשע שטיק, —
יידלען דאָס פּנים פון חרפּה אַזש ברענט.

נידעריק איז ער נישט, חלילה וחס,
העכער אַרויף איז ער, דאַכט זיך, אַ ריז,
אָבער אַרונטער דעם לעדערנעם פּאַס
זענען אים קינדעריש-דריבנע די פיס.

יידל מלמד איז אויך אין געמיט,
תּמיד מחולק, — אי טרויער, אי פרייד,
נעמט איין יידל און מיט נגינה פליט,
נעמט דער אַנדערער און אין געוויין זיך פאַרגייט.

חדר זיינס גייט אַרויס צו אַ ליק,
אָבער איין פענצטער צום דרום קוקט,
גיט זיך איין ווינקל מיט זון אַ צעוויג,
בלייבט דאָס אַנדערע אין כמאַרע פאַרדרוקט.

שטוב אַליין איז אויך ווי צעשיידט:
דרדקי-קינדער אין איין טייל צעשפּרייט,
קולעכלעך קלינגען מיט פרייד און מיט רייד,
אותיות הענגען אויף אַ גילדענער קייט.

אַנדערע טייל איז פאַרמאַכט אויף אַ שלאָס,
דאָרט איז דאָס ווייב, — אַ שטילער בעל-מום,
מיט אַ האַנט, ווי אַן אויסגעקרימט אות,
מיט אַ טאָכטער, צעשויבערט און שטום.

זומער אַמאָל, אין צעוואָרפּענעם הויף,
אַז דער מלמד שלאָפט אויף אַ באַנק,
קומען זיךביידע טיילן צונויף, —
מוידישע שטומקייט מיט קינדערס געזאַנג.

פּאַטשט מיט די הענט די רוי־שטומע מויד,
ברומט איר קול, ווי אַרויס פון אַ פאַס,
פייגל טאַנצן אַרום אויפן פּלויט,
ביז דער מלמד כאַפּט זיך אויף מיט כעס.

יידל מלמד פירט די טאָכטער אַוועק
ווי אַ שאָף, פאַרבלאָנקעט־קראַנק,
אויפן הויף אַ טונקעלער פלעק
ציטערט אינמיטן טאָג מיט געצאַנק.

ווידער פאַרמאַכט איז די האַלבע שטוב,
דרדקי־קינדער לערנען ווידער פרום,
נאָר אַמאָל גיט אין האַרצן אַ צופּ,
אויף דער העלפט, וואָס איז טרויעריק שטום.

קומט ל״ג־בעומר, פירט אונדז יידל אַוועק
איבערן טייך, צום צעגרינטן טאָל,
זינגט מיט אונדז דעם גאַנצן וועג
מיט אַ שטיל־געבראָכענעם קול.

נאָר אַז מיר קומען אַרויף אויפן שעס,
ווערט אים דאָס קול געלייטערט און קלאָר,
יידל מלמד גייט אַרום ווי אַ נס,
דאַכט זיך אין חלום און דאָך אויף דער וואָר.

„רבי עקיבא היה אומר, זינגט קינד־און־קייט...
„רבי שמעון בר יוחאי, צדיק אין דער הייל״...
פונעם קול זיינעם שאַלט אַרום אַ פרייד,
אַז ער זינגט און מעשות דערציילט.

פייל־און־בויגן שטיפעריש ער צילט,
ווערטער, זעט מען, ווי אין זיך ער צינדט,
ס׳איז די באָרד אַפילו מיט פרייד צעשפּילט
אויפן ווילדן, סטעפּעדיקן ווינט.

פרידלעכקייט איז אויפן פּנים צעבליט,
ווי דער צוויט אויפן בוים ביים רעאוטס ברעג, —
גאַנץ איז יידל אין זיין געמיט,
אַ צעבלויטער הימל אָן דעם מינדסטן פלעק.

לייביש גאָלאָוואַטע

אַ בינטל יידן, בעלצער יידן, פֿאַרן טויט
ביים קבר שטייען, וואַרטן אויפֿן זאַלפּ,
די פּאות ווינטיקע פֿון שאַרבנס גלאַטע,
זעסט אויף די פּנימער די אַשיק-גרויע הויט, —
אין פֿרי-יאָר טאָג פֿליט איבער זיי אַ שוואַלב, —
און איינער דאָרט איז לייביש גאָלאָוואַטע.

דערקענט האָב איך אים אויפֿן טרויעריקן בילד,
כאָטש עלטער איז ער דאָ אויף איבער דרייסיק יאָר
און ס'איז זיין הויך געשטאַלט סוטולעוואַטע.
אַפֿילו פֿאַרן טויט איז שמייכל זיינער מילד,
ווי פֿון אַ חלום אויפֿגעשטאַנען אין קאַיאָר, —
דער שכן מיינער, לייביש גאָלאָוואַטע.

געדענק איך אים, ווי זומער פֿונעם פֿעלד פֿאַרנאַכט
איז ער געקומען אין אַ וויסן שטויב-כאַלאַט,
דער שטערן זוניקט איבער אויגן מאַטע.
דעם פֿולן סטעפּ האָט ער צו אונדזער שוועל געבראַכט,
דעם ווינטיקן, דעם תבואהדיקן אַראָמאַט
און שטילקייט אייגנס, לייביש גאָלאָוואַטעס.

פירקאַנטיק איז געווען זיין קליינע, שוואַרצע באָרד, —
אַ ייִדן רעמל צו דעם פּנים לויטער פּליוש.
געווען אין יאָרן ייִנגער ווי מיין טאַטע,
נאָר עלטער איז געווען זיין אויסגעטרויערט וואָרט,
וואָס אויסגעטייטשט האָט ער עס מיט אַ קלוגן דרוש,
מיט דעם געמיט פון לייביש גאַלאָוואַטע.

אין שטוב ביי אונדז, אין ווינטער, ביי אַ גלעזל טיי,
גערעדט האָט ער פון דער „הצפירה", דעם „הזמן", —
נישט שייך, לשון-קודש, נאָר עפּעס איז שטשערבאַטע, —
נאָר ווארעם, זעט איר, איז אים, אַז ער לייענט זיי,
די שרייבער היינטיקע, וואָס שרייבן אין זשאַרגאָן,
בסתר לייענט זיי לייביש גאַלאָוואַטע.

דער מענדעלי, ר' לאַזער, איז אַ קלוגער ייִד,
ער פאָרט אַרוים מיט זיין עגלה אויפן פעלד
און מאַכט זיך ווי ער רעדט זיך תמעוואַטע,
דערציילט אייך ווי גאָטס וועלטל וואַקסט און בליט,
ער לאָזט אייך אָבער הערן גאָר אַ סך, פאַרשטעלט, —
פאַרחלומט טרינקט די טיי לייביש גאַלאָוואַטע.

יהודה שטיינבערג, — ער איז, דאַכט זיך, פון ליפּקאַן, —
אַ מעשהלע דערציילט ער, גיט עס אייך אַ נעם.
צו מענדעלין קומט ער נאָך נישט לעת-עתה,
נאָר ליב האָב איך ביי אים דעם פשוטן זשאַרגאָן.
אַז ער דערציילט אַמאָל פון הייליקן בעל-שם,
איז מלא-טעם, זינגט לייביש גאַלאָוואַטע.

דער ווינטער אויף דער נאַכט איז שטוביק איינגעצאַמט,
אַן אינדזל איז די שטוב אין שניי, אין פראָסט, אין ווינט,
אין קאַלטע פענצטער וואַרעמט זיך די וואַטע,
דעם מענטשנס קול איז ברוסטיק טיפער און באַטעמט,
דיר דאַכט זיך, אַז אַ פשוט וואָרט אַ ליכטל צינדט,
ווי איצט דאָס וואָרט ביי לייביש גאַלאָוואַטע.

אין דעם פאַרשטערטן פסח ניינצן הונדערט דריי,
פון קעשענעוו האָט זיך דערטראָגן דער פאָגראָם,
געדאַכט האָט זיך, אַז נעכט אין ניסן זענען שבט'ע,
מיט קעלט און שרעק, מיט לויער און מיט הייסן בליי, —
אַ בלאַט געשיכטע האָט געעפנט אַ תהום, —
אַריינגעקומען איז אין שטוב לייביש גאַלאָוואַטע.

געקומען איז ער שווייגן, האָט ער שטיל געזאָגט,
בציבור שווייגן, ווי צוקאָפּנס ביי אַ מת.
וואָס דען? נאָך זאָגן איצטער ברוך אתה?
און צוגעהערט האָט ער זיך, ווי דער זייגער שלאָגט,
דער אומרו וויגט זיך און די וואָג גיט זיך אַ פרעס,
פאַלט נידעריק דער קאָפּ ביי לייביש גאַלאָוואַטע.

דערנאָך האָט ער געפרעגט: וואָס הייסט קידוש השם?
צי זוכה-זיין דערצו קען ער, דער פראָסטער ייד?
האָט ער געאָנט דעם קרבן זיינעם שוין בשעתו?
געציטערט האָט ביי אים אויף רעכטן אויג די ברעם,
דער שאָטן זיינער אויף דער וואַנט האָט שטום געקניט, —
געשוויגן האָט שוין לייביש גאַלאָוואַטע.

דאָס בילד פֿון די קדושים אין מײַן שטאָט, אין בעלץ,
הענגט אויף אַ וואַנט אין זוניק־װײַסער תּל־אָבֿיבֿ,
און איבער דעם — די הײליקע, די געלע לאַטע.
אַ דין, צעקנייטשטע פּאַפּיר, אַן עלטערדיק־פֿאַרגעלטס,
נאָר אויגן ייִדישע — צערדיק און טיף,
און טיפֿער זענען זיי בײַ לייביש גאָלאָוואַטע.

נחום די באָרד

אַ שוואַרצע באָרד האָט נחום געהאַט
און איצט איז דאָס פּנים אים נאַקעט,
חלילה, ס'האָט נחום זיך נישט געשמדט,
ער האָט זיך אַמאָל נאָר אַזוי פאַרבאַלאַקעט
און זיך געשוואוירן ביי באָרד־און־פּאהס,
איז זעט איר דאָך ווי ווינד אים און ווײ־איז.
וואו זיידענע האָר האָבן פריער געבליט,
איז איצטער אַ פּנים מיט בערג און טאָלן,
געוועזן איז ער פריער אַ פריילעכער ייד
און איצטער ווערט ער פאַר בושה געשוואָלן.

מישטיינס געזאָגט, אַ פּנים ביי אים,
מיט בראַנדיקייט ברענט, אַ ציגאַר נאָר פאַררייכער.
איז ווייניק נאָך, גיט זיך אַ באַק אַ באַרים
מיט הערעלעך זעקס, — פון באָרד נאָך אַ זכר.
צו־וואָס דערציילן? אַ מעשה שהיה:
די הערעלעך זענען געווען שוין גרויע,

אַפילו געקרייזלט, ווי פּאַשעדיק גראָז.
אַ קאָפּ און אַ פּנים — הויל־און־בלויזיק,
נאָר הערעלעך זעקס אַריבער דער נאָז,
איז נעבעך דער ייִד אײַנגאַנצן אויף חוזק.

זאָגט פייגע דאָס ווייב: נעם, נחום, און גאָל.
ס'איז נחום געווען אַ ייִד אַ סוחר,
נגידיש דער שטעל, אַפילו דאָס קול,
און סתם אַזוי אַ קרעפּטיקער, הויכער.
מיט פּריצים האָט נחום געפירט מסחרים,
איז ער דאָך אַוודאי געווען נישט אָרעם,
נאָר ווידער: דאָס שיטערע בינטל האָר
געטרייסלט האָט זיך און דאַכט זיך געמעקעט,
אַ פּנים, ווי נאָכן שניט קאַיאָר
איז איבערגעבליבן אַ ביסל לקט.

אַ באָרד איז אַ באָרד, איז נעם און גאָל?
אַפילו אַז ווייס איז דאָס פּנים ווי קאַלעך,
גאָט ציילט נישט האָר, וועגט נישט אויף דער שאָל,
אַ באָרד? זאָגט די תורה: לא תגלח.
זאָגט נחום צו פייגען: וואָס לאָזסטו מיך הערן?
זאָגט פייגע: נישט גאָלן? זאָל זיין כאָטשבי שערן.
נאָר נחום די עטלעכע האָר האָט געהיט
מיט פרייד און מיט טרויער, מיט פרומקייט און ציטער.
אין אים האָט אַ סך מאָל געוויינט דאָס געמיט,
וואָס האָר זענען זעקס און דערצו אַזוי שיטער.

איז מילא, געלויבט איז גאָט דערפאַר,
אַ ייד טאָר נישט האָבן קיין תרעומות.
אַ ייד באַגראָבט אין האַרצן דעם צער
און קומט מיט חדווה צו פעטערס און מומעס,
אַמאָל צו חסידישע הילולאס.
מיט טרויער, טרעפט זיך, דאָס האַרץ זיינס פול איז,
פאַרזיינגט עס נחום ווי אַ מידיק קינד,
שלאָפט-איין דאָס האַרץ און כאַפּט זיך אויף ווידער, —
אַן אַנדער האַרץ, וואָס אַ וואָלעכל שפּינט
און דאַוונט די פרייד אַרויס פון סידור.

אַ יונג וואָלעכעל

אַ וואָלעכל האָט זיך אַמאָל אַריינגעדרייט
אין אַחיעזרס שטערנדיקער סטינע,
אַ וואָלעכל אַ יונגס, אַז קוים נאָך וואָס סע גייט
אויף טרעלעכלעך טרויעריקע, דינע.

פון פליעסק אין טייכל, פונעם ווינט אין סטעפּ,
פון סיוונדיקע שטערנדלעך־געשריפּצן,
האָט זיך דאָס וואָלעכל אין פּעדים אויסגעוועבט
מיט פּאַסמעס רייד, מיט פרענדזלעך־זיפּצן.

אַרומגעבלאָנקעט האָט זיך עס צווישן שאָף און לאָס,
אַ זונג געטאָן, דאָס קול גאָר צו דערהערן,
און זיך דערשראָקן פאַרן טרויעריקן טעם,
פאַר קינדישן שוין זיין און ערשט נאָך ווערן.

די שאָף אין סטינע האָבן זיך געטאָן אַ ריר
און נישט דערחלומט דאָס געשפּיל פון פּאַסטעכס פלויער,
די לעמעלעך, מיט ציטערדיק־געקרויזטן שפּיר,
געדאַכט האָט זיך, אַז די נאַכט ווערט בלויער.

געטראַכט האָט אַחיעזר: זע, איך ליג און צייל
די שטערן אין דער נאַכט, ווי אַ גביר בריליאַנטן,
פאַרגעסן האָב איך גאָר, אַז הכוכבים כוכבי אל,
אַז צו דער הייך דאַרף גאָר אַ ייד אַ שפּאַן־טאָן.

האָט ער ביים וואָלעכל אַ טרונק־געטאָן דעם זונג
און זיך געחידושט, וואָס די שטערן טיפער זעט ער,
ווי זייער פינקלען שפּירט ער ממש אויף דער צונג
און ווי סע מישן זיך פאַר אים אין הימל ספּרדיקע בלעטער.

דאָס וואָלעכל האָט זיך דערווייל אויף ביידע פיס געשטעלט, —
באַסאָון טרויער, שפּילעוודיקן אַלטל און סאָפּראַנאָ, —
מיט זיך אַליין גערדאַנקען יונגע איינגעקנעלט
און צו דער הייך אַרויפגעשיקט אַ שטילן ואתחנן.

אַזויפיל קשיהס אויסגעפרעגט, — פון אומעט און פון פרייד, —
אַז ס'איז פון זיי געוואָרן אַ לויטער בינטל קנוילן,
צעריסן שטיקער האַרץ, שטיקער האַרץ צונויפגענייט,
אַנטפּלעקט אַ גאַנצע וועלט און אַ וועלט פאַרהוילן.

די שטערן האָבן צוגעפינטלט, דאָס ווינטל — צוגע'יאָ'ט,
און איינגעהערט האָט זיך מיט גראָז און בוים די סטינע,
צעטאַנצט האָבן זיך לעמעלעך אַ מע־ע קאַראַהאָד,
אַ מעשה האָט דאָס טייכל אָנגעהויבן שפּינען.

איז אַחיעזר אויפגעשטאַנען און געזען מיט שרעק,
ווי בלוי איז אים געוואָרן באָרד־און־פּאות,
ווי אויפן היטל טאַנצט אַ זילבערדיקער פלעק,
ווי שטערנשיין אויף אים אַ בלויליך־ווייסער שפּריי איז.

האָט ער געזאָגט: אַ גאָט, די נידער איז די הייך,
אויף ערד בין איך און איבער איר דערהויבן,
די שטערן לויכטן און מיין באָרד איז בלוי און בלייך,
און וועלטן זע איך, ווי דורך זומערדיקן שויבן.

דו האָסט מיך, בורא עולם, נישט געזאָלבט מיט אייל,
אַ פּראָסטער ייד בין איך, וואָס דינט דיך אין דער סטינע,
וואָס זאָל איך זינגען דיר? הכוכבים כוכבי אל,
אַ וואָלעכל און לעמעלעך און איבער זיי — די שכינה.

דאָס וואָלעכל האָט זיך צו דער הייך געשטרעקט,
צום זילבערדיקן קוואַל פון נאַכטס נגינה,
דערנאָך זיך מיד מיט טרעלן אייגענע פאַרדעקט
און איינגעשלאָפן אויף די סטעפּעס טונקל־גרינע.

האָט אחיעזר פרום געזאָגט: דו ווילסט דאָך, גאָט,
אַז טאַנצן זאָל איך מיט די שאָף און לעמער,
איז טאַנצן וועל אין דער שיין פון דיין גענאָד
און שעפּן מיין אמונה מיט אַ שטערנדיקן עמער.

געשפּרונגען האָבן שאָף און לעמעלעך און בעק,
מיט עקעלעך פאַרריסן, אויגן תמעוואַטע,
און אַחיעזר, אויפן קאָפּ דער זילבערדיקער פלעק,
האָט צוגעפּליעסקעט מיט געזאַנג: ברוך אתה.

אַ לעמעלע האָט ער גענומען אויף די הענט,
דאָס פעלעכל געקושט, אַריינגערוימט אין אויער:
די פרייד איז גרעסער, שוטים וואָס איר זענט,
אַז איינגעהילט איז זי אין בורא'ס גרויסן טרויער.

די גייערין

ס'איז די שאָף געווען אַ שטילע גייערין, —
רק אַרומגעבלאָנקעט אין דער סטינע, —
אויף די קיילעכיקע אויגן — שלייערן,
אויף די קרויזן וואָל — שפּריצלעך דינע.

דאָ ביים טייכל, — קוקן אַ פאַרוואונדערטע,
ווי אין וואַסער רינצלט זיך איר פּנים.
אויף אַ בערגל דאָרט, אַן אָפּגעזונדערטע,
ווייטע מעקענישן צו דערמאָנען.

שאָף ביי טאָג, אונטער סטערטעס דאַכיקע,
דרימלען־אוים אַ וועלט מיט לאָנקעס פעטע,
אָבער די שאָף גייט אַרום אַ וואַכיקע,
ווי אַ גרושהלע, נאָר־וואָס אַ געגטע.

שאָף פאַרנאַכט, זוניק־אויסגעוואַרעמטע,
בייגן־איין די קני מיט טונקעלע געמיטער,
אַז די שאָטנס, מאַמעדיק־דערבאַרעמטע,
זאָלן זיין אויף זיי געטרייע היטער.

אָבער די שאָף גייט אַראָפּ אין טאָלעכל,
וואו די שאָטנס זענען לענגער, בלויער,
און צעמעקעט זיך אַ שאָפן וואָלעכל,
ווי דער פּאַסטעך אויף זיין שלאַנקן פלויער.

אין פאַרטאָגן, — דימענטענע, טויאיקע, —
אַז פון טייכל הייבט זיך אויף אַ רייכל,
שטייט די שאָף אַן עלנטע, ניטדאָאיקע
און פאַרנעמט די וועלט מיט שטומען שכל.

חודש אייר, אַז מע שערט די טשערעדע,
קומען שאָף הכנעהדיק צום שערער,
מיטן וויסן, אַז די גרויסע שער-אי-דאָ,
זייער וואָל צו שניידן מער און מערער.

אָבער די שאָף, איינע אַ פאַרלוירענע,
קומט צוריק פון ערגעץ ערשט פאַרנאַכט-צו,
מיט די קרויזן וואָל נישט קיין געשוירענע,
מיט באַהאַלטענעם געלעכטער, דאַכט זיך.

אינדערפרי גייען שאָף פאַרשעמטע, נאַקעטע,
ווי די קינדער אָרעמע אַן העמדעלעך,
אויף די פעל געשריפּצן חוזקדיק פאַרדראַקעטע,
עפּעס אייגן זיך אַליין און פרעמדלעך.

נאָר די איינציקע, די שאָף די וואָליקע,
גייט-אַרויס צום טאָג מיט קרויזן פונקען,
מיט געשאַל צו דער באַזונטער טאָלעקע
און מיט טוי-בריליאַנטלעך איינגעטונקען.

אויפן זומערדיקן פעלד, דעם אָפענעם,
גייען איינציקווייז די שאָף נאָך די באַראַנעם,
זיך צו פּאָרן אינעם מיטנטאָג פאַרשלאָפענעם
אין די גראָזן, אין די גרוילעכע בוריאַנעם.

מיט אַ שטיפערישן גאַנג, אַן איין־אַליינינקן,
גייט די שאָף די איינע, אַ באַוואָליקט־שוואַרצע,
און אַריבער סטעזשקעס, שפּיציק־שטייניקע,
דעם צעתאווהטן באַראַן פאַרנאַרט זי.

זי צעשפּרינגט זיך מיט אַ מע אַ שאַליקן,
טאַנצט אַקעגן דעם באַראַן מיט שיינדל־טלאָיען,
ביז דעם טייכל, דעם געקנייטשטן, שטראַליקן,
דאָרט דעם הייסן ציטער אירן אים פאַרטרויען.

אויפן ווינטער ליגן שאָף אין שטעלעכלעך,
אָנצוואַרעמען אויף שטרוי דיביינער,
אויסצוטראָגן לעמלעך מיט ווייכע פעלעכלעך, —
איז די שאָף די איינע נאָך אַליין־אַליינער.

אויפן שניי, דעם פראָסטיק־אויסגעשטרענטן,
גייט זי אום, מיט צעפלעך אייז אַראָפּגעוואויגן,
און אַ וואָלף אַפילו, אַ דערצערנטן,
קוקט זי אין די הונגעריקע אויגן.

שמעקט פון איר מיט וואָלף, מיט שטערן סטעפּיקע,
איז די שוואַרצע וואָל אירע לבנה׳ק,
פון די קרויזן אירע, בלישטשיק־צעפּיקע,
רינט דער קאַלטער, ווינטערדיקער האָניק.

דאָס רויטע לעמעלע

פונעם מוטערלייב האָט זיך דאָס לעמעלע אַרויסגעשאַרט
מיט אַ מע — אַ זילבערגלעקל אינעם בלאָלעכן פאַרפרי,
אויפן גראָז אַ שטעל־געטאָן די פיס און ציטעריק געוואַרט,
אַז די פרייד פון זיין זאָל צו די קילע הייכן טאָן אַ פלי.

אויף דער שאָף, דער מאַמען, איז צעשפּיצט און קאַלט געווען די וואָל,
דאָס געבערן־בלוט אירס האָט זיך היים גערייכערט אויפן שטרוי,
אַ פאַרוואונדערטע האָט זי געהערט דאָס זילבערדיקע קול
און מיט צונג פאַרטריקנטער אַ לעק־געטאָן דעם פרישן טוי.

צוגעקומען איז דער פּאַסטעך מיט אַ פולן הויפן זאַלץ,
אויפן לעמעלע צו שפּרענקלען, — נאַ דיר, שאָף און לעק.
נאָר געזען האָט ער, אַז ס'איז דאָס פעלעכל אַ ריינס, אַ קאַלטס,
מיט אַ בלישטש אַ רויטלעכן און אַ זילבערדיקן פלעק.

אַ לבנהלע אַ שפּיציקס אויפן רויטן שטערן בליצט
און דאָס גופל, אויסגעקרייזלט, רויט צעכוואַליעט פלאַמט,
אינעם קאָדעלע דריי רויטע שטרייפעלעך זענען איינגעקריצט,
ווי זיי וואָלטן זיך געגילדיקט אויף דער זון אין זאַמד.

האָט דער פאַסטעך עס גענומען מיט פאַרוואונדער אויף די הענט,
צוגעטוליעט און אַ פייף־געטאָן: אַ, לעמעלע, ביסט רויט.
ס׳האָט די פריע זון די כוואַליעס־קרייזעלעך געטאָן אַ בלענד
און צעהאַנגען טרעלדעלעך, ווי גלעקלעך, אין דער סטינעם פלויט.

שאָף אַ הונדערט האָבן זיך געפאַטעט אין דער פרי־יאָר נאַכט,
מיט געבוירן איז די גרינע סטינע אַחיעזרס פול,
שאָף אויף שטרוי־געלעגערס האָבן האַלב געדרימלט, האַלב געוואַכט
און געלעקט ביי יונגע לעמעלעך דעם שוואַרצן קאַראַקול.

נאָר דאָס לעמעלע דאָס איינע, רויט ווי תמוז זונפאַרגיי,
האָט זיך שטיפעריש געוואָרפן ביי דעם פאַסטעך אינעם שויס,
פונעם ווייסן פלעק אַרויסגעבלישטשעט האָט בריליאַנטלעך שניי,
אין די פינגער האָט געשפירט דער פאַסטעך פרייד־און בלוט־געברויז.

צוגעטראָגן אַחיעזרן האָט דער פאַסטעך דאָס געשאַנק:
זעט, אַ לעמעלע אַ רויטס... וואָס זאָגט איר, גאַספאַדאַר?
אַחיעזר האָט עלינו נאָך דערזונגען אין געדאַנק
און דאָס לעמעלע באַקוקט מיט שמחה און מיט צער.

דער געדאַנק האָט אים געטאָן אַ פלי
איבער צייטן גלייכע, קרומע,
צווישן אַלערליי קאָלירטע קי
איז געווען איין פרה אדומה.

איז דער מיין, — ווער ווייסט דערפון דעם מיין?
אַז דער סוד פאַרהוילן איז מיר,
וועל איך זינגען וואָס איך קען פאַרשטיין
צו דעם לעמעלע אַ מזמור.

מזמור, לעמעלע, מיין רויט געזאַנג,
שיין ביסטו און קוטשעראַווע,
דיין פֿאַרהוילן-ליכטיקן געדאַנק
קוש איך אוים דאָ באהבה.

מזמור זינגט ער צו דעם רויטן שׂה
מיט זיין קול אין אים פֿאַרשווייגן,
און דאָס לעמעלע דערלאַנגט אַ מע
צו דעם ריטעם פֿון זיין ניגון.

אַז דער פֿאַסטעך האָט דאָס לעמעלע צוריק געבראַכט צום שטרוי,
האָט די שאָף עס אָנגעקוקט מיט טרויעריקן, פֿרעמדן קוק,
מיט אַ פֿוס דערלאַנגט אַ בריקע. ס'איז געווען דער טלאַי
איינגעטונקען נאָך אין בלוט, ווי אָט-ערשט נאָך אַ פֿאַרצוק.

אַ צעשטורעמטס האָט דאָס לעמעלע געטאָן אַ שפּרונג
צו דער אייטער, מיט אַן אָפּן-הונגעריקן מויל,
נאָר די מוטער האָט זיך אָפּגעקערט. געבליבן איז די צונג
ביי דעם לעמעלע אין דרויסן, אומעטיק און הויל.

אויפֿן רויטן לעמעלע האָט זיך צעשפּילט
דער פֿאַרפֿריער צער באַשערטער,
ס'האָט די זון וואַרעמער געגילדט
און געפֿעדימט טרויעריקע ווערטער.

דער פעטער אהרן־בער

געווען איז דער פעטער אהרן־בער אַ חבד'ער חסיד,
פאַר מצה־שמורה האָט ער אַליין דעם ווייץ געקאָסעט,
די זאַנגען אָפּגעהיט און אַליין געדרעשט.
אַליין די קערנער אין דער וואַסער־מיל געמאָלן, —
סע טראָגט דער ייד אויף זיך אַזויפיל עולן,
נאָר טרויעריק איז דעם, וואָס זיין פרייד זיך לעשט,
אַז ווערן ווערט ער ווי אַ מאָגער קנייטל,
אַז ס'שפּילט אין האַרצן אים אַ הייזעריקלעך פלייטל.

אַ שטיק ערד איז ער געווען, וואָס אויסגעטעסעט
האָט אים דער אייבערשטער אין זיין גרויסן חסד.
דעם אַראָמאַט פון מיטזומערדיקן סטעפּ,
האָט ער געטראָגן אין זיין באָרד־און־פּאות, —
אַז דו דערזעסט נאָר גוטס, נעם תיכף און פאַרזיי עס,
דערנאָך גאָטס ראָסע פון לב־תמים דיינעם שעפּ,
אַז, ווי אין פעלד די זאַנגען, גוטס זאָל וואַקסן,
האָט ער געזאָגט מיט אַ קול פון זינגעוודיקע אַקסן.

צו קויפן גאָטס אַ זאַק פּאַפּשוימעל,
אַ זעקל ווייץ, אַ קריגל בוימל,
איז ער פּאַרטאָג געגאַנגען צו דער בריק.
אַ וואָגן הייצעכץ אין די פּראָסטיקע קאַיאָרן,
אַ קײשל אייער, צי אַ פּורל קאָרן, —
מיט וואָס דער אייבערשטער האָט נאָר באַגליקט.
דערנאָך, אַז בעלץ איז נאָך געשלאָפן,
האָט ער צו פריזבעס אָרעמע געטראָפן.

אַ וואָרף־געטאָן די גאָב צו אָרעמאַנסקע שוועלן
און שטיל אַוועק, פאַרשעמט און פרום פאַרעלנט,
וואָס טראָגן דאַרף ער פון דער אָרעמשאַפט דעם סוד.
ביטאָג איז ער געגאַנגען איבער הייזער, קראָמען,
נדבות קלייבן פאַר קבצנים אָן אַ נאָמען,
פאַר יידן, וואָס פאַרגעסן האָט זיי גאָט.
געגעבן האָבן יידן גריוונעס, זעקסערס, צענערס
און ער איז שטיל דערוואַקסן זיך צו האַלטן קלענער.

דער פעטער אהרן־בער האָט געזאָגט:
נישטאָ קיין מצווה, נאָר דער ייד
איז מצווה, זיין פרנסה.
זיי ייד מקיים באַלד נאָר ווי סע טאָגט,
ווי פויגל כאַפּט זיך אויף און פליט,
ווי אויפן גראָז גיט אַ בליאַסק די ראָסע.

די מומע ברײנע איז געווען העכער פונעם פעטער,
און אויסגעטריקנט, ווי אַ בוים אָן בלעטער.
פון פרי־פאַרטאָג האָט זי געהייצט דעם קוב,
דאָס אויסגעקנייטשטע פּנים האָט געפלאַמט פון פייער, –

חיונה איז געוועזן פֿון אַקרעפּ פּאַר אַ דרייער.
אַרומגעדרייט האָט זי זיך — אַ זייל רויך אין שטוב,
די אויגן צוגעסמאַליעט, אַש־גרוי די פּאַטשיילע,
צו זיך אַליין געטענהט און געענטפֿערט: מילא...

און וואָס איז מילא?

גאָט עיך בין אַ וויסטע אישה,
פּאַרוויאַנעט. טרער אַפֿילו נישט קאָן פֿרישע,
קאָן קינד האָב עיך אים נישט געבראַכט.
אַ שולדיק לעבן לעבט די דאַרע מומע,
דאָס האַרץ רעדט זי אַרויס און בלייבט אַ שטומע,
אַ זינד ביי איר אַ ווייב צו זיין מיט פֿוסטער מוטערטראַכט.
די דאַרפֿסט מעיך גטן, האָט זי שטיל געזאָגט איר אהרן־בערן,
נאָר ער האָט בייז אַ ברום געטאָן:
נישטא דו וואוס צו הערן...

נאָך קידוש, אַז זי דערלאַנגט די יויך, דאָס פֿלייש אים,
גיט זי אַ זאָג:

אַ קדיש...

צעשרייט ער זיך:

קדישים...

די מעשים זוגן קדיש איבער הונדערט צוואַנציק יור...
נאָר אויפֿן שבתדיקן טיש ליגט אויסגעשפּרייט דער עלנט,
די בענטשליכט צוויי דערברענען מיט אַ פֿלאַם אַ געלן.
דעם פּעטערס כל מקדש, דאַכט זיך זינגעוודיק און קלאָר,
איז מיד אַזוי, אַז באַלד פֿאַלט ער אַנידער
און ווערט אַנטשלאָפֿן אויף די בלעטער פֿונעם סידור.

אַמאָל, אַז אַ חסיד האָט געזאָגט דעם פעטער אהרן-בערן:
עיך מעין... אַ קדיש... און וואוס פון דיר עט ווערן...
האָט ער אַ הייב-געטאָן די אַקסל׳ען און געטאָן אַ ברום:
ס׳עט ווערן. אַז באַשערט אויף דער וועלט איז אַזוי מיר,
עט קימען אַ פאַרשעימטער ייד פאַרן מלאך דומה,
אין זוגן: נא, עיך ברענג דיר נאָך אַ יידן מיט אַ מום...
אַ קוק-געטאָן האָט ער אויף אים מיט אויגן קלאָרע
און צוגעברומט:
אויך אַ קדיש איז אַ יצר-הרע...

עיך ווייס דעם דין, געזאָגט דערנאָך,
נאָר כ׳שטעל זעיך קעיגן אים, פאַרשטייסט?
כ׳על זי, חלילה, נישט פאַרשעימען.
אין הארץ האָט אים געטאָן אַ שטאָך
און צו געפינען זיך אַ טרייסט,
האָט ער נאָך מער געשפייזט פאַרוויסטע היימען.

געווען איז ער, דער פעטער, נאָר אַ לחיים-טרינקער,
נאָר שמחת תורה האָט ער אויסגעגעבן די מוזינקע.
צום ריינקייט האָט ער זיך צוגעקניפּט,
געטאַנצט האָט ער מיט איר, ווי מיט דער כלה טאַנצט אַ חתן
און דאָס געזאַנג זיינס, ווי אַ טייך האָט זיך צעגאָסן,
אין זון דאָס כוואַליעדיקע קול געזיפּט.
דאָס בלייבע פּנים אינעם מענטעלע פאַרגראָבן
און צוגעזונגען:
ווי נעמט מען כוח ליב צו האָבן?

אַ שמחת־תורה, — ס'לויכט אין מיר אויף דער זכרון
פון יענעם אויפדערנאַכט. דער אָרון־קודש מיד געוואָרן
פון טירלעך אָפענע און ליידיק שטיין,
דאָס ליכט אין אים שוין אויסגעטריפט. דאָס קנייטל
אַ ביסל פלאַם שעפּט נאָך און גיט זיך אַ צעררייטל.
דער פּעטער האַלט די תורה שוין אַליין,
דעם שולחן האָט ער נאָך געטאָן דערלאַנגען
און איז אין ליבשאַפט צו דער תורה אויסגעגאַנגען.

צעווײנט האָט זיך אַ שול מיט יידן, — ברוך דיין אמת.
דער גבאי האָט געזאָגט דעם שמש:
דאָס ריינינקייט, נעם עס...
נאָר ס'איז געווען פאַרקרעמפּט אין פּעטערס הענט.
כ'בין גוזר, אהרן־בער, האָט געזאָגט דער דיין,
דאָס ספר־תורה זאָלסטו תיכף ומיד באַפרייען...
דאָס ליכט אין אָרון־קודש האָט דערברענט.
דעם פעטערס הענט אַראָפּגעלאָזט. אויפן פּנים לעשט זיך אויס אַ זמר.
דאָס ספר־תורה רוט אויף דעם בעלעמער.

יעקב און רחל

זיבן שאָף האָט יאַנקל ווערטוזשענער פאַרמאָגט,
אויף דער טאָלאָקע האָט ער זיי אַליין געפיטערט,
האָט מיט זיי ביז דער גילדענער טאָמנע געטאָגט
און ביינאַכט אין שטאָל געוועזן זייער היטער.
זיבן שאָף, — איבער זיי די זון איז אַ קרוין
און, ווי יעקב, איז יאַנקל אַ רועה צאן.

ס׳האָט דאָס ווייב זיינס, רחל, איר מצווה געהאַט:
זיבן שאָף געמאָלקן אין די זומער-פאַרנאַכטן.
איינגעדעקט מיט שטרוי די לעמעלעך אין שבת
און גערעדט צו זיך מיט אַ קול אַ פאַרטראַכטן:
וואַרעם זיי, גאָט, היט זיי און שוין,
אַז מיין יעקב און איך זענען רועי צאן.

אַז צום דניעסטער האָט יאַנקל די שאָף געפירט,
מיט די באָרוועסע פיס און געקאָרבטן שטעקן,
האָט ער עברי-טייטש געזונגען: אַז וואויל איז דעם הירט,
וואָס די שאָף אַנצוטרינקען דאַרף אים קיינער נישט וועקן.
זייער דאָרשט צו שטילן איז, גאָט, דאָך מיין לוין,
איז אַ לויב דיר, וואָס איך בין אַ רועה צאן.

און אַז רחל די אייטערס אין די פינגער שפּירט,
ווי די וואָרעמע מילעך פון זיי טוט שטראָמען,
זאָגט זי אויך מיטן טייטש־חומש: מיין מאַן איז אַ הירט
און אַז איך הייסט רחל איז יעקב זיין נאָמען,
און מיט גראָז שמעקט דאָס שטיבל, וואו איך וואוין
און ס'איז וואויל אונדז ביידע, די רועי צאן.

שטייט ביים דניעסטער יאַנקל און די שאָף — צעשפּרייט,
גיבן שטיל אַ טרונק און פאַרקוקן זיך שטילער.
ווערט דאָס האַרץ אים פול מיט געזאַנג און מיט רייד,
וויל ער זאָגן געזאַנג, זינגען רייד וויל ער,
נאָר ער זינגט אַ געדאַנק: איך קוק און איך שטוין
אויפן זכות, וואָס איך בין אַ רועה צאן.

און אַז רחל פון שאָפענער מילעך מאַכט קאַש,
אָדער שלאָגט־אוים פוטער, מעליק־גרינע,
קומט דאָס חומש אין קאָפּ, מיטן עברי־טייטש דרש,
ווי ס'האָט יעקב פאַר רחלען געטין טון דינען
און געווען איז רחל אַ מויד אַ פאַרשוין, —
און דער מאַן מיינער, יאַנקל, איז אַ רועה צאן.

באַלד שוין דערזונגען

דערזונגען שוין באַלד דאָס ליד פון געראַנגל
מיט זיך, מיט דער שיין פון געדאַכט־נישט־געדאַכט,
נאָר ס׳גייט מיר נאָך נאָך אַ דערשראָקן געזאַנגל,
וואָס וויל מיך דערכאַפּן אַליין אין דער נאַכט.

אַ קינדיש געשטאַלט, מיט אויגן צעבלויטע,
וואָס ווערן דערוואַקסן, פאַרטונקלט אין שרעק,
מיט הענט אויסגעשטרעקטע, צו מיר אָנגעטרויטע,
אַ קול, וואָס ווערט נענטער און ווייטער אַוועק.

די טריט, ווי אַ קינד, וואָס איז ערשט אויפגעשטאַנען
און טראָגט נאָך דעם סאַמעט פון שלאָף אינעם טופּ, —
אָ, לאָז מיך, דו זעסט דאָך, איך גיי שוין פונדאַנען,
שוין טירן און פענצטער פאַרמאַכט אין דער שטוב.

ווער וועט זיי נאָך מיר אַמאָל טאָן אַ צעעפן
אַן אָטעם צו טאָן מיט די וואַרעמע ווענט?
און אפשר אַ שורה, אַ וואָרט מיינס, נאָך טרעפן,
ווי קוילן, וואָס האָבן נאָך אַלץ נישט דערברענט?

ווער וועט אויפן טיש מיינס אַ זונפלעק דערכאַפּן,
ווי כ׳האָב אים געקושט און ער האָט געטאַנצט?
אָ׳ ווער וועט די שיין פון די ווענט מיינע צאַפּן,
ווי איך האָב פון ליכטשטויבןביימער געפלאַנצט?

דער ערשטער היק

דער ערשטער היק

דער ערשטער היק האָט זיך געיאָוועט פון דער ליטע
אין בעלץ, — דער סטעפּעדיקער, בעסאַראַבער שטאָט, —
וואו מ'האָט געזען אַ ליטוועק איין מאָל אין אַ שמיטה,
בפרט נאָך אַזאַ יונגן, ערשט נאָר פון דער נאָט.

געקומען איז ער אין דער טאָמנע, באַלד נאָך סוכות,
אַ בלייכער, הונגעריקער, האָט ער זיך דערשלעפּט,
דאָס פּנים — הויט-און-ביין, די פיס — ווי קרומע דרוקעס,
די אויגן אָבער — פול מיט פייער אָנגעשעפּט.

אַריינגעפאַלן איז ער באַלד צו די חבד'ער,
צום ערשטן מנין אינעם דאַוונערישן הו-האַ.
„אַ פרעמדער בחור? מילא, שלום נאַ דיר...
„געדאַוונט? ניין? און תפילין האָסטע, האַ?"

אַ טאָרבע האָט ער מיט די דאַרע הענט געעפנט,
געזוכט דאָס תפילין-זעקל און זיך שטיל דערפרייט,
וואָס מיט די קאַלטע פינגער קען ער צו דעם טרעפן
און מער נאָך, פון פאַרנט איז זיין נאָמען אויסגענייט.

דער נאָמען, מיטן רויטן, פּוכעדיקן גאַרעס,
האָט אים אַ בליאַסק-געטאָן — דוב בער, תרל"ב,
די היים אין ליטע, קאַלטע, בליי-פאַרגרויטע כמאַרעס, —
געלויבט דער אייבערשטער, איך ווייס נאָך ווי איך היים.

מיט פאַרכט האָט ער אַ קוש-געטאָן די תפילין,
פאַרקרעמפּט מיט גרויס כוונה דעם של יד,
און מיט אַ קול, אַן איינגעהאַלטן, שטילן,
האָט ער געמישט דאָס סידור בלאַט נאָך בלאַט.

אַז דער בעל-תפילה האָט שוין אָפּגעזאָגט עלינו,
די קדיש-זאָגערס — דעם ויאמרו אמן אויסגעלאָזט,
האָט ער דערפילט אַן עסעריקייט אין די ביינער,
ווי ס'וואָלט זיך מיטאַמאָל אַריינגעכאַפּט דער פראָסט.

די יידן האָבן אים ערשט איצט אַרומגערינגלט,
געחידושט זיך: ווי קומט אַ ליטוועק אַזש קיין בעלץ?
און איזן איז ער בסך-הכל נאָך אַ יינגל,
און זע — דאָס פּנים, אַ פאַרמאָגערטעס, אַ פאַרגעלטס.

„פון וואַנעט, האַ? פון ווייטע, ליטווישע מקומות?"
„מע זעט, אַז דו האָסט דאָרט קיין האָניק נישט געלעקט"...
פון לעבן ניעמאַן קומט ער, און זיין שטעטל ווי אַ בוים איז,
וואָס אויף אַ העלפט האָט אים אַ בליץ אַראָפּגעזעגט.

„מיין נאָמען איז דוב בער, איר זעט דאָס תפילין-זעקל?
דאָס האָט מיין שוועסטער מיר דעם נאָמען אויסגענייט"...
דאָס קול איז פול געוועזן, נאָר מיד און ווי צעבראָקלט,
דערוואַקסן און דאָך יינגלש — זיינע שטילע רייד.

„אזוי, דוב בער? אַן אָנגעפּעלצטער נאָמען דיינער״...
האָט אַרקע לעיקעס אים אַ זאָג־געטאָן מיט שפּאָט,
„אַ ליטוועקל ביסטו און איך בין אַן אוקראַינער,
און זיי, די מאַמעליגעס, טרינקען ווייַן ווי לוט״...

פון אומאַן קומט ער, אָט דער אַרקע לעיקעס,
ער גרייסט זיך מיט ר׳ נחמנס קבר אין זיין שטאָט,
כאָטש ער אַליין פאַרגייט זיך גאָר אין דבקות
פון אַ חבד׳ער ניגון, וואָס פול איז ער מיט סוד.

די בעסאַראַבער יידן זענען עם־הארצים,
צעקאָכט ער זיך אַמאָל, להכעים זיך אַליין,
נאָר נעם אַ פּראָסטן יידן, וועג אים אָל׳ץ און שאַץ אים,
וועסטו זיין גוטסקייט מיטן שכל נישט דערגיין.

אַמאָל קען טרעפן, אַז אין אים זאָל זיך צעשפּילן
דער שפּיציקער און טרויעריקער ל׳ץ,
וועט ער מיט אָפּשפּעטן דאָס בייזע האַרץ זיך קילן,
ביז ס׳וועט אים די חרטה אין האַרצן טאָן אַ זעץ.

ער וועט זיך דעמאָלט מיט הכנעה נידערבייגן
צום פּראָסטן יידן, דעם געמיינעם און דעם תם,
אים וועט דעם פרעמדנס טרויער ווערן אייגן,
אויף מענטשן וועט ער קוקן מיטן אומעט פון אַ לאַם.

„דו נעמסט אים אויפן דראָנדזשעק?״, האָט מיט בייזער
אויף אַרקען אָנגעשריגן לייזער דער ברינדזאַר.
אַ ייד אַ תמים איז געווען דער אַלטער לייזער,
אין מענטש האָט ער דערשפּירט דעם ציטער פון זיין צער.

דוב בער, וואָס דין־ארויסגעשפּריצטע הערלעך
דאָס פּנים האָבן אים מיט שיין באַגילדט,
האָט אויף אַ באַנק אַראָפּגעלאָזט זיך שווערלעך
און טיף אין זיך דעם עלנט, יינגלשן, דערפילט.

די דינע פּלייצע האָט ער שטיל אַראָפּגעבויגן
און צוגעדעקט דאָס פּנים מיט די בלייכע הענט,
ביז אַ געשריי־געטאָן האָט לייזער: „ס'עט נישט טויגן,
ס'איז דאָ אַ בורא עולם, וואָס אין אים איז אַלץ געווענדט".

די יידן פונעם מנין, האַרעפּאַשנע, פּראָסטע,
אַרום אים האָבן זיך, פאַרשעמט, אַרומגעשטעלט, —
„נו, גוט, דוב בער, און וואו צו שלאָפן האָסטע?"
„אומיסטן, לאָמיר הערן, האָסט אַמאָל געקנעלט?"

ווי לאַשעקלעך אין בעלץ געוואַקסן זענען יינגלעך,
אַ שייטל עברי, פּרשה חומש און דערנאָך דער סטעפּ,
די פּנימלעך צעשפּילט, די אויגן שאַרף ווי קלינגלעך, —
פון פרומקייט, זון און ווינט און תבואה — אַ געוועב.

זיי האָבן יידישקייט אַ טרונק־געטאָן מיט יונגע ליפּן
און זיך פאַרכליניעט פונעם אותיות־געטראַנק,
נאָר אויפן סטעפּ האָט זיך די זון געזיפּט פון זיפּן
און אָנגעפילט דעם ווייַנטרויב, אויסגעברוינט די זאַנג.

אין קאַמערן — די תבואה, וואָל, קאַראַקול, שמוישן,
צעטאַנצטע קעלבלעך, פערד און זאָטלען — אין די הייף.
די פרייד נעמסטו צונויף, ווי אויבסט, אין פולע קוישן,
דעם ווינט גיסטו אַ קייקל, ווי אין שפּיל אַ רייף.

נאָך פּסח, אַז טשאַבאָנעס טרייבן פון די סטינעס
די סטאַדעס לעמעלעך און גלעקערדיקע שאָף,
פאַרקלינגט דאָס מעקען מיט געזאַנג פון מאַמעס תחינות,
דו שפּירסט דעם אַראָמאַט פון אלף און פון תיו.

לויפסט נאָך די לעמעלעך, די מעקערלעך געקרויזטע,
דו שפּרינגסט ווי זיי, ביסט אומעטיק ווי זיי,
דערנאָך דעם לאָשעקל די פרייד דיינע פאַרטרויסטו
און וואַלגערסט זיך מיט דעם אין שמעקעדיקן היי.

די יינגלעך דאָ, זאָגט לייזער, האָבן גוטע קעפּלעך,
נאָר ווילדע זענען זיי, זיי וואַקסן־אויס פאַרגרעבט,
דערגייען צו דער תורה נאָר די ערשטע טרעפּלעך,
אַ שמעק פון איר געווערץ ווערט תיכף אויסגעוועפּט..

איך מיין טאַקע, זאָגט אַרקע, מילא נו, קאַטאָוועס,
נאָר רעדן צו דער זאַך, — פאַרבלייב ביי אונדז אין בעלץ,
וואָס וועסטו זוכן ווייטער? פערדישע פּאַדקאָוועס? —
דאָס פּנים ביי דוב בערן — אַ צער׳דיק צעהעלטס.

וואָס איז ער, טראַכט דוב בער, אַ ליטוועקל, אַ קנעלער?
אַ שטוב מיט קינדער אין דער היים און ער, דער בכור,
איז ווי דער טאַטע — אַזאַ דינער, אַזאַ געלער,
מיט אָפּגעבליאַקעוועטע, שטרויעדיקע האָר.

ס׳איז אויסגעמאַרכעוועט דאָס שטעטל אויפן ניעמאַן,
מיט שטיבלעך הילצערנע און דעכלעך שטרוי,
אפילו זומער טוט די זון אַליין זיך שעמען
צו וואַרעמען דעם יידן, ווי אין דאָרף דעם גוי.

אַז ווינטער איז געקומען, האָט גענומען פרירן
די סטעליע און דער דיל, די קליאַמקע און די שוועל,
אויף ווענט אַרויסגעשאָטן אייזיקע געשווירן,
אויף שויב אַרויפגעוואַקסן איז אַ גרויע פעל.

דוב בער געדענקט: אַ ווינטער. ס׳ווערט דער טאַטע נעלם.
די קליינע טיר און פענצטער ווערן גרויס מיט שרעק.
די מאַמע שרייט: דער טאַטע... לויף... דעם וועג פאַרשטעל אים...
און ער — דעם פראָסט אין שטוב גיט מיט דער צונג אַ לעק.

נישטאָ דער טאַטע, — נישט אין פוילן, נישט אין זאַמוט,
די מאַמע האָט שוין אויסגענישטערט וואו אַ העק,
צום סוף דערוויסט זי זיך, אַז ער איז אַ מלמד
אין אַ פאַרוואָרפן דערפל, ביים סאַמע דניעסטערס ברעג..

געשריבן האָט דער טאַטע טרויעריק בזה הלשון:
צו לעבן אין דער פרעמד איז מיר אוודאי ווי,
דאָס האַרץ איז ווי אַ ליכט, וואָס ס׳האָט דער ווינט פאַרלאָשן,
סע גייט מיר נאָך אַ שאָטן וואו איך שטיי און גיי.

נאָר דאָ, אין עלנט מיינעם, ביים צעשרויפטן דניעסטער,
געדענק איך אייך. איך קנעל מיט גויים און איך שפּאָר...
זיי שטאַרק, זוגתי היקרה מרת אסתר,
און גיב נאָר אַכטונג, אַז ס׳זאָל לערנען אונדזער בכור.

אַ ווינטער איז אַוועק, אַ זומער האָט פאַרוויאַנעט,
די מאַמע האָט געהאַלטן הייליק דעם פאַרזאָג,
חיונה אויסגעשלאָגן און נישט געוואוסט פון וואַנעט,
אַבי אַ שטיקל ברויט פאַר קינדער אויפן טאָג.

געוואַקסן איז דוב בער מיט הונגער אין די ביינער,
מיט איינגעקנייטשטער הויט און שפּאַט ביי ווינקלען מויל,
געווען אַ שאַרפער לערנער, נאָר אַ שטילער וויינער,
אַז ס׳האָט ביי אים אין האַרץ פאַרפּלאָנטערט זיך אַ קנויל.

געזעסן ווינטער אין בית מדרש ביי אַ שטענדער
ביז אין די טיפע נעכט, ביז ווייט אַריבער חצות,
ביי סוגיות אויסגעוואָרעמט זון און גרינע לענדער,
און מערער נאָך — אַ צערדיקן, יינגלשן פּאַרדראָס.

אַמאָל, געדענקט ער, האָט דער טאַטע זיך געיאָוועט, —
צום אָנהייב ניסן, ווען דער הימל איז אי גרינג, אי שווער, —
די מאַמע איז געוואָרן מיטאַמאָל פאַרהאַוועט:
וואָס שטייסטו? ס׳איז דער טאַטע,... רעד צו אים, דוב בער...

נאָר פרעמד איז אים געווען דער ייד, — זיין קוק, זיין הילוך,
דאָס זאַטע פּנים, די צעקעמטע געלע באָרד.
מיט כעס האָט ער געטראַכט: אַנטלויפן פון אים וויל איך,
דעם יידן, וואָס ביים דניעסטער האָט ער רק געשפּאָרט.

דוב בער, ביסט אויסגעוואַקסן, האָט געזאָגט דער פרעמדער,
און מיט אַ פוכקע האַנט געגעבן אים אַ גלעט,
אַ וואָלן היטל, אָט, די נייע תפילין נעם דיר, —
דאָס קול איז הויך, נאָר ס׳הערט דוב בער נישט וואָס ער רעדט.

די תפילין נעמט ער, און דאָס אויסגעפוצטע היטל
באַטאַפּט ער און דערלאַנגט עס אויפן קאָפּ אַ מעסט,
נאָר ס׳דאַכט זיך אים: דער טאַטע קוקט אויף אים מיט ביטול,
מיט אויגן קאַלטע, ווי טבתדיקע פרעסט.

די שטוב איז אויפגערייכט, — מיט ברויט, מיט טיי, מיט צוקער,
מיט פלייש אויף שבת, מיט דער מאַמעס ציצן קלייד,
נאָר זייטיק איז דוב בער, אַ טרויעריקער קוקער,
ווי פרעמדקייט טאַטנס האָט די גאַנצע שטוב דערפרייט.

דער עלנט זיינער האָט זיך אויסגעצויגן לענגער,
ווי שאָטנס אין פאַרנאַכטן, נאָך אַ מידן טאָג.
געוויכט האָט ער פון אים, דעם פול-געשאָנקען-ברענגער,
וואָס האָט געוואויגן גוטסקייט אויף אַ פאַלשער וואָג.

דוב בער, האָסטו אין לערנען כאָטש געהאַט אַ פּעולה?
האָט אים געפרעגט דער טאַטע שבת נאָכן שלאָף.
ער ווייסט נישט, ווי סע האָבן אים געדאַנקען דולע
אַ זעץ-געטאָן אין קאָפּ: כ׳קען אלף בית ביז תיו...

דער טאַטע האָט געברומט: דו רעדסט, דוב בער, להכעיס?
אַפילו נישט אין כעס, נאָר מיט אַ קאַלטן קול.
געשפּירט האָט ער, ווי יעדער אבר אין אים וואַך איז,
נאָר ס׳פאַלט פון אים אַרונטער מיטאַמאָל אַן עול.

אַליין איז ער, אַן צובונד, אַפילו צו דער מאַמען,
אין שטוב איז ער, נאָר אַלע זענען ווייט און פרעמד,
אַ טאָג, צי צוויי, צי דריי וועט ער זיך דאָ פאַרזאַמען,
אין פרעמדקייט, קאַלטקייט שטוביקער אַריינגעקלעמט.

נאָך פּסח, אַז ס׳האָט די זון זיך אויפגעהויבן פריער,
האָט ער צום דרום פונעם ניעמאַן-טייך אַוועקגעשפּאַנט,
געגאַנגען איז ער פון די ערשטע טעג אין אייר
ביז אָנגעקומען איז ער אינעם דניעסטער-לאַנד.

— — — — — — — — — — — — — — —

וואָס זיצסטו, בחורל, אַזוי פאַרטייעט? קודם
טרינק־אוים אַ גלעזל ווײַן, אַ קיכל נעם, פאַרבײַס,
דערנאָך, — דו וועסט בײַ מיר נישט שלאָפן אויפן בוידעם...
און ווײַך איז לײַזערס קול, דער ווײַן איז לויטער ווײַס...

דוב בער האָט שטיל געזאָגט דעם בורא פרי הגפן
און דאָרשטיק צוגעטראָגן צו דעם מויל דאָס גלאָז,
אַ זופּ־געטאָן, און ס'האָט זיך אים פאַרוואָלט גאָר שלאָפן,
נאָר פונעם שאַרפן ווײַן האָט ער געטאָן אַ נאָס.

די ייִדן האָבן זיך צעלאַכט: אַ גוטער סימן,
אַ טרינקער וועסטו בײַ אונדז זײַן אימירצעשעם...
צום אָנהייב וועסטו זיך מסתמא אַ ביסל קרימען,
נאָר ווײַטער וועט עס גיין... נא, נאָך אַ גלעזל נעם.

דערוואַרעמט האָט דער קאַלטער ווײַן דוב בערן,
די קיכלעך האָבן זיך צעקרישלט אינעם מויל,
אים האָט שוין נישט געאַרט וואָס דאָ פון אים וועט ווערן,
ער וועט שוין דאָ אוודאי נישט אַרומגיין הויל.

דערפילט האָט ער זיך גרינג, ווי העכער אויפגעהויבן,
און אויפגעבונדן האָט זיך אים די מידע צונג, —
ווי זאָל איך, ייִדן, אײַך באַדאַנקען און פאַרלויבן
פאַר אײַער גוטסקייט, פאַרן קיכל און דעם טרונק?

גערעדט האָט ער אַזוינס, וואָס ס'האָבן נישט פאַרשטאַנען
די ייִדן אינעם שטיבל, נאָר געפילט אין אים דעם פלאַם,
געזען אים איבער שטרעקעס וואַכן ווײַסטע שפּאַנען, —
אַ ייִדישע נשמה, יונג און מיט אַ פּגם.

גערעדט האָט ער פון נויט, פון טאַטן אָפּגעפּרעמדטן,
פון עלנט זיינעם און פון צושטיין צו אַ ברעג, —
אַ דאַך איבערן קאָפּ, אַ שטיקל ברויט וואו נעמט׳ן?
און דאָ, האָט ער געהערט, איז ברויט אין פולע זעק...

וואָס רעדסטע ברויט? האָט אָרקע אים געזאָגט אַ בלייכער,
דו וועסט ביי אונדז, דוב בער, דאָ האָבן פון כל טוב,
און מיין נישט, אַז דו ביסט אין בעלץ על אדמת נכר,
אַ ייד הערט אומעטום אַ צווייטן יידנס רוף.

ביי מיר אַ פערד, אַ סע דערלאַנגט אַמאָל אַ דריגע, —
האָט דער קאַטיזשניק אויסגעשריגן מיט געפיל...
נאָר לייזער בייזערט זיך: ס׳איז דיר נישט די קאַטיגע,
אַ מענטש איז נישט קיין פערד, פאַרשטייסט מיך, יאָסל כיל?

איז יאָסל כיל געבליבן אַלץ אַ נישט דעררעדטער,
ווי תמיד, אַז ער ברענגט אַ ראיה פון אַ פערד...
נאָך יינגלווייז, אַז אויף אַ בוים האָט ער געקלעטערט,
אַראָפּגעפאַלן איז ער תיכף אויף דער ערד.

אָן אומגליק, טראַכט ער, אַז ווי נאָר ער ברענגט אַ ראיה,
איז פערד און פערד... און זאָגן האָט ער גאָר געוואָלט,
אַז ס׳איז נישטאָ זיך וואָס צו אַמפּערן און ברייען,
דאָס ליטוועקל נעמט ער און היט אים אָפּ ווי גאָלד.

ביי מיר וועל איך אים אָפּגעבן אַ חדרל מיוחד, —
זאָגט לייזער, — אַז ער זאָל דאָרט לערנען מיט די זין...
דוב בער, פון ווייַן האָט ער זיך אויסגעטשוכעט,
דערפילט האָט, ווי סע זשומעט אים אין קאָפּ אַ בין.

ער האָט פאַר זיך דערזען דעם טאַטן זיינעם ווידער,
ווי דאָס מלמדות האָט פון אים געוויינט מיט קעלט,
און אָנגעבויגן האָט ער זיך אַלץ נידער, נידער:
איך וויים דעם טעם, דער טאַטע מיינער האָט געקנעלט.

און וואָס זשע ווילסטו? האָט זיך אָנגערופן אַרקע,
אַ בחורל ווי דו, וואָלט יידישקייט געבראַכט...
די הענט ביי מיר, כאָטש דאַרע, זענען שטאַרקע,
כ׳וויל האָרעווען בייטאָג און לערנען אויפדערנאַכט.

אזוי, גאַר האָרעווען? און וואָס איז דען מלמדות?
האָט לייזער אים געגעבן מיטן קוק אַ מעסט,
דער רעיון דיינער רינעוודיק ווי זאַמד איז,
אַז סיידן חתונה צו האָבן, און מיט קעסט...

דער מנין האָט געלאַכט: אַ כלה גיי און זוך אים,
נאָר פאַר בעלנות אין געדאַנק געטאָן אַ מיש
די בתולות אַלע די, וואָס שטייען אין שידוכים,
מיט טאַטע-מאַמעס, אויף צו גיין מיט זיי צום טיש.

דערווייל האָט זיך דער ברודנער דרויסן אויסגעלייטערט,
די זון האָט אויפגעעפנט אַ געוואַשן אויג,
פאַרשמעקט מיט פראָסט, דערוואַכטע קי און פולע אייטערס,
מיט פעטער פאַרע פון אַ וואַרעם-פייכטן סטויג.

מיר האַלטן, יידן, איצטער, דאַכט זיך ביי ויצא, —
האָט איינער זיך אַ כאַפּ-געטאָן, — מיר דאַרפן גיין...
דוב בער איז אויפגעשטאַנען, אויסגעגלייכט די פלייצע,
געזאָגט צו זיך: נישקשה, לאָזט מיך דאָ אַליין.

אַרויסגעכאַפּט זיך האָבן יידן פונעם שטיבל,
צו לויפן אין געאייל צום וואָכעדיקן טאָג,
צום גערשטנדיקן, ווייצעדיקן ברויט-געשוויבל,
צו מעסטן אויפן מעסטל, וועגן אויף דער וואָג.

די ווענט פון מקום קדוש האָבן אויף דוב בערן
געקוקט מיט אָפּגעלופּעטן, פאַרגרויטן טינק,
די אויסגעוועלבטע סטעליע — אַ געקנייטשטער שטערן,
האָט אים אַ וואונק-געטאָן: דו זעסט? סע איז נישט גרינג.

אַז אויסגעליידיקט האָט זיך דאָס חבד'ער שטיבל,
האָט זיך אַריינגעכאַפּט דער וואָיעווער, דער ווינט.
„אַליין? אַז קומען זאָל אויף זיי דאָ אַ פּאַהיבל"...
דוב בער דערשרעקט זיך: ווער איז דאָס מיט אים אַצינד?

„זיי זענען אויף דער זון ביי דיר, דוב בער, צערונען.
בעל-טובהניקעס, האַ? וואָס זאָגסטו נישט אויף זיי"!...
דאָס קול האָט זיך פאַרטשעפּעט אויף די בית'ן, נונ'ען.
„ווער זענט איר?" האָט דוב בער געגעבן אַ געשריי.

„וואָס שרייסטו?" האָט דער מענטש גערעדט שוין מיט הכנעה
און פאַר דוב בערן האָט ער זיך געטאָן אַ בייג.
אַ מענטשל אַ צעשויבערטס, אויגן שטילע, בלויע,
דאָס פּנים זיינס איז ווייך, ווי אויפגעלאָפן טייג.

דערנאָך האָט ער זיך אויסגעשטרעקט, געוואָרן דינער,
די אויגן האָבן זיך אין טיפקייט אויסגעבלויט.
„כ'בין שלום און, ווי דוד, שפּיל איך אויף אַ כינור,
נאָר מיינער, ווויי מיר, הענגט צעבראָכן אויף אַ פלויט.

אַז ס'קומט מיר אָן, צעלאָז איך זיך נאָך ווערטער כאַפּן,
ווי טויבנכאַפּערס טויבן. פֿאַר זיי אוים צום גראַם.
ניגונים טו איך פּונעם בלויען הימל צאַפּן
און טרינק זיי אוים אַמאָל, ווי פּולע בעכערס סם"...

דוב בער האָט אים באַטראַכט מיט וואונדער און מיט אימה,
די רייד זיינע, ווי פּונקען, האָבן אים געבריט,
אַ מענטש — זיין פּנים אַ צעוואָלגערטס, ווי אַ שיימע,
נאָר אַז ער רעדט, זינגט אוים זיין קול אַ ווארעם ליד.

„אַ משכיל בין איך", זאָגט ער, „ווייסט וואָס איז אַ משכיל?"
„איך ווייס", זאָגט שטיל דוב בער, „אַ משכיל, שטייט, אל דל"...
„אָ, ליטוועקל", לאַכט שלום, „דו דערלאַנגסט אַ טראַסקל,
אַז ס'כאַפּט אָן אַ געלעכטער, פּלאַצן זאָל די גאַל.

אַ משכיל, ברודער, גלייבט אין געטלעכער השכלה,
ער לערנט מיטן ביאור דעסויערס תנ"ך,
ער טראַכט אַפילו גיין מיט גוים אין דער שקאָלע,
נאָר איך האָב ליב דעם פּראָסטן יידנס שפּראַך"...

געפּלעפּט פרעגט אים דוב בער: „און וואָס איז מיט אמונה?"
„אין הארצן", ווייזט אים שלום, „גלייבט דער מענטש, דער ייד,
נאָר וואָס איז שייך גאָט, האָב איך אים ערשט געפּונען,
אַז כ'האָב אַ זונג געטאָן אַ פּשוט יידיש ליד.

געהערט האָסטו אַמאָל אַ ליד אַזוינס, — די באַיקע?
צונויפגעשטעלט האָב איך עס און אַליין געוויינט,
דעם ניגון צוגעטראַכט, דעם גראַם פון באַיקע-דאַיקע,
מיט פילוסופיה האָב איך עס נאָך באַקריינט"...

אין וואַקלענדיקן שטענדער איז אָנגעשפּאַרט געשטאַנען
דער זייגערמאַכער, שלום בערנשטיין, פון בעלץ,
און אויסגעזונגען צו דער גאָרער וועלט פון דאַנען
דאָס ליד די באַיקע, מיט אַ קול אַן אָנגעקוועלטס.

די אויגן זיינע קלאָר, אין בלויעכץ אויסגעוואַשן,
דאָס פּנים — אַ פאַרטרייסלט, אַ פאַרבלייכט-פאַרצערט,
נאָר אין געקנייטשטן שטערן כוואַליען זיך חששן,
אַז זיין געזאַנג איז נאָך ביז איצטער נישט דערהערט.

דאָס לעבן איז אַ באַיקע, האָט געוויינט דער מייסטער,
וואָס הייבט זיך אָן מיט שיין און ענדיקט זיך מיט טויט,
דער מענטש, אַפּילו אויפן גלייכן וועג פאַרגרייזט ער,
ער פּלעמלט ווי אַ בליצלאָמפּ, לעשט זיך ווי אַ קנויט.

דאָס קול ביי שלומען, — אַ קרישלדיק טענאָרל, —
האָט זיך אַ בראָך-געטאָן: אַ באַיקע אויך מיין שיר,
ס'איז אייביק הייליק נאָר די ליבע פון אַ פּאָרל,
דאָס גלוסטעניש פון איר צו אים, פון אים צו איר.

געשעמט האָט זיך דוב בער אַזוינע רייד צו הערן,
נאָר וואַרעם איז אין בלוט גערונען דאָס געזאַנג,
ער וויל זיך קעגן טרייפענע מחשבות ווערן,
נאָר הייסע רייד פאַררייכערן אים דעם געדאַנק.

די ייִנגלשע באַגערן דעקט ער איין, ווי קינדער
אויף איבער נאַכט, — שלאָפט מיטן פּנים צו דער וואַנט,
נאָר דער, ווי הייסט ער? שלום, איז אַן אונטערצינדער,
ער רייסט אַראָפּ דעם צודעק און אַנטפּלעקט די שאַנד.

די טעג האָט ער געזען מיט זונען פולע, קלאָרע,
האָט זיך אַריינגעכאַפּט, נישט דאָ געדאַכט, אַ שד,
וואָס פּוצט אין שיינער שירה אוים דעם יצר־הרע
און גיט אים מיט אַ פייערדיקער האַנט אַ גלעט.

מיטביידע הענט האָט ער זיך צוגעדעקט די אויגן,
די בושה נישט צו זען פון וואָרט, וואָס איז אַנטבלויזט,
געדאַנקען האָבן אים דעם קאָפּ אַראָפּגעוואויגן,
נאָר נישט געשעמט האָט זיך דאָס בלוט און הייס געברויזט.

דאָס גלוסטעניש האָט ער פון זיך אַרויסגעיאָמערט
און אויסגעוואַשן אין געוויין דעם יונגן צופּ,
צו זיך אַליין האָט ער גערעדט: איך ווער דאָ אַ גוי גמור...
אין האַלדז, האָט ער געשפּירט, לויז ווערט אים דער קנופּ.

צוריק שלאָגט־אָפּ דאָס קול זיינס, — שלום איז נישטאָ שוין,
געבליבן איז נאָך אים אַ נאָכשלעפּ פון געזאַנג,
נאָר ווערטער ווערן אינעם חלל אויסגעלאָשן,
אַ שיין איז דאָ אין זיי און באַלד איז דאָ אַ צאַנק.

אין מזרח־שויבן איז דערווייל געוואָרן זוניק,
אַ כוואַליע שיין דעם אַלטן עמוד האָט פאַרשיינט.
מיט הארץ האָט ער געזאָגט: איך בין נישט קיין מפונק,
עבודת פרך וועל איך טאָן, און טאַקע היינט.

די טאָרבע קריק פאַרקניפּט און פרעמדער נאָך ווי פריער
אַ שפּאַן־געטאָן צום פּאַליש מיט אַ וואַקלגאַנג.
„וואו גייסטו, ליטוועקל?" — דאָס קול פון לעבן כיור
געהערט האָט ער אין שטיבל דאַכט זיך ערשט נישט לאַנג.

ס׳איז לייזער ביי דער טיר, — וואָס וויל ער? ווידער קנעלן?
נאָר לייזער שעמט זיך, פּלאָנטערט אין דער באָרד די רייד:
„געקומען בין איך... ס׳הייסט, אַז דיר וועט נאָר געפעלן...
חלילה, נישט מלמדות... סתם... געזונטערהייט״...

די טאָרבע האָט דוב בער פאַרוואָרפן אויף דער פּלייצע
און צוגעבויגן זיך צום יידן, דעם ברינדזאַר, —
אַ כוח, וואָס פאַרבינדט זיי ביידע און צעשיידט זיי,
דערשפּירט האָט ער, מיט פריידיקייט און שניטן-צער.

„וואָס ווילט איר איצט, ר׳ לייזער?״, האָט דוב בער געצערנט, —
„אַ קנעלער זאָל איך ווערן? איר זעט דאָך אַז איך קנעל,
מיט מיינע מידע ביינער, אויסגעקאַרבטן שטערן,
איר ווילט? אַט נעמט און מאַכט פון מיר אַ תל״...

האָט לייזער אים גענומען ביי דער האַנט מיט גוטן,
אים צוגעפירט צום שולחן: „דאָ זיץ, אויף דער באַנק,
נאַראַיען דיר וועל איך נישט קיין מיליוטן מיט סעקוטן,
קיין אינדיקזוימען אויך נישט, נאָר אַ נאַרישן געדאַנק״.

וואָס רעדט ער דאָרטן? נישט אַלע רייד האָט ער פאַרשטאַנען,
נאָר וואַרעמקייט אין יידנס גראָבן קול געשפּירט,
די אויגן זיינע — ליכטיקע צוויי פולע קאַנען,
מיט גוטסקייט, וואָס פאַרשמייכלט זיך פאַרשעמט, פאַרווירט.

דו ווייסט, דוב בער, ווי זאָל איך עס דיר טאַקע זאָגן?
אַ סטינע לערנט שוויגן, כאָטש סע דאַכט זיך אַז זי רעדט.
אַקעגן דעם, וואָס נאָך אַ פערד קומט-צו צום וואָגן,
אַז נאָך אַ לעמעלע, איז שטרוי נאָך צוגעבעט.

איז וואָס, ר׳ לייזער? ס׳איז ביי אייך דאָ נאָר אַ ראיה...
די ראיה איז, אַז נאָך אַ מענטש אין שטוב ביי מיר
אַ בעט וועט האָבן און אימערצישעם צו קייען...
איז זעסטו דאָך, די ראיה איז אַקעגן דיר.

דוב בער האָט אָנגעקוקט דעם פרום-פאַרגרעבטן יידן,
וואָס אויגן האָבן תמעוואַטע אים געשיינט,
און מיט אַ קול אַ שטילן, אויסגעשעפּטן, מידן,
זיך אָנגערופן: מיינט איר טאַקע איצטער? היינט?

נישקשה, וועסט ביי מיר, דוב בער, נישט זיצן ליידיק,
פאַרדינען וועסטו זיך ביי מיר דאָס שטיקל ברויט, —
און לייזערס קול — מיט שאָפּעדיקן ציטער פריידיק,
דאָס פּנים שמייכלט אים אין דער צעקאַרבטער הויט.

דעם קלומעק האָט דוב בער גענומען אויף די אַקסלען
און נאָכגעגאַנגען לייזערן מיט מידע טריט.
אויף גאַסן — פורן תבואה ברעכן אַזש די אַקסן.
פון אַן אָבאָרע הייבט זיך אויף אַ גאַנדז און פליט.

ס׳איז בלאָטיקלעך. אין זון איז וואַרעמער, אין שאָטן — קילער.
אין הויף קלאַפּט מען פּאַפּשויעס, קרעכצט און זינגט דער ציעפּ.
נאָך פורן אָנטלען וויין גייט נאָך אַ גוי אַ שפּילער,
און אויף אַ פלויער שפּילט ער אומעטיק דעם סטעפּ.

אַ בינטל פלאַקס, אַ זעקל קאָרן, אָדער ווייץ, —
מציאות כאַפּן יידן סוחרים ביי דער בריק.
די זון גיט מיטאַמאָל איר מילדע שיין אַ פלייץ, —
געקומען איז קיין בעלץ דער סאַמע ערשטער היק.

ביי לייזערן אין סטינע
האָט דוב בער די שאָף געהיט,
אין די פאַרטאָגן דינע
געוואַרעמט זיין געמיט.

א סוקעוואַטער שטעקן,
צום וואַשן זיך אַ קוואַרט.
אַ פנים פול מיט פלעקן
פון בחורישער באָרד.

ער דאַוונט מיט די שטערן
און שלאָפן מיט זיי גייט.
דאָס קול פון סטעפּ צו הערן
ווערט פול דאָס האַרץ מיט פרייד.

דעם אומעט פון דער ליטע
האָט ער שוין אָפּגעשיילט,
אין זיך הערט ער מיט ציטער
ווי ס׳ווערט אַ וואונד פאַרהיילט.

דאָס שאָפענע תמימות,
דער גלאָק פון דעם באַראַן, —
דער טאָג אַ פולער אים איז,
ווי מילעך אין אַ קאַן.

די לעמעלעך אין פרי־יאָר —
אַ צער און אַ פרייד,
געקרויזטע, דינע בליערס,
מיט מעקעדיקע רייד.

די רו איז אַ געקרויזטע,
מיט שפּריצלעך זון אין איר,
מיט הימלס זוים פאַרגרויזטע
און ווינטלעך קיִים אַ ריר.

ביים טייכל וואַקסט אַ פלייטל
פון בלוי-גרינעם טשערעט.
דאָס וואַסער איז געדרייטלט
און רייד פאַרשעמטע רעדט.

ער רעדט נאָך מיטן סגול,
מיט פתח און מיט סין,
נאָר אויף אַ זייטיק וועגל
ווערט אים דאָס לשון גרין.

דער עין ווערט אים ווייכער
און קיילעכיק די וואָוו,
דער קמץ — סאַמעט-בלייכער,
ווי וואָל אויף יונגע שאָף.

ווי הייסטע? פרעגט אים לייזער.
לאַכט ער: איך הייס דוב בעיר.
אין טיי טרינקט מען? פון גלעזער.
אין שוף? שערט מען מיט אַ שעיר.

אַ חדר-יינגל בין איך,
טראַכט ער, ביי שטומע שאָף,
איך לערן פון באַגינעכץ,
כ׳וועל ווערן נאָך אַ רב...

פאַרדמיונט אַמאָל גייט ער
און זאָגט: איצט ווייס איך שוין,
כ'וועל זיין, ווי אונדזערע פעטערס,
אין סטעפּ אַ רועה צאן.

אַמאָל כאַפּט אים אַן אומעט
אַ לעמעלע אַז ער שלעפּט:
געוועזן בין איך אַ מלומד
און דאָ ווער איך פאַרגרעבט.

אויף גראָז זיצט ער פאַרשוויגן,
נאָך אייגן קול גייט נאָך,
וואָס האָט מיט לערנער-ניגון
געוואָלט דערגיין אַ תוך.

נאָר יענער ניגון האָט זיך
אין אים שוין אויסגעשעפּט,
ס'איז גאָר אַן אַנדער שפּראַצעכץ, —
אי איידל, אי פאַרגרעבט.

דאָ שמעקט מיט פעלד דער ניגון,
דאָ איז ער ווינטיק-פריי,
אים זינגען שאָף און ציגן,
דאָס גראָז און דאָס בעל-חי.

דאָ הערסטו רעדן שטערן, —
כוכבים כוכבי אל,
און זיך, דעם יונג דוב בערן
אַ מעשהלע דערצייל.

דערציילט זיך פונעם ניעמאַן,
פון ערד פאַרדאַרט ווי ליים,
פון זון, וואָס טוט זיך שעמען
צו שיינען אויף דיין היים.

דאָ איז די זון דיר אָפן,
זי וואַרעמט פאַר דיר ברויט.
דאָס האַרץ ווערמט דיר אַ שנאַפּס,
צו זיך און סטעפּ פאַרטרויט.

אַ חדר־ייִנגל ביסטו,
מלמדים דיינע — גרין,
אַ זונג דעם אַלף גיסטו,
דערזינגסט זיך ביז דער שין.

ביים דניעסטער

אַטעק־מאָלעוו
דער באַשייד
סאָראָקע
דער סאָראָקער טאָקער
אַטעק־מאָלעוו באַטאַליע
שלום מעסטער
דער הייליקער קבר
טרויער יינגלשער

אַטעק־מאָלעוו

פון איין זייט מאָלעוו און דער צווייטער — אַטעק
אוןביידע קלעטערן אויף בערג פאַרדרייטע.
ס'איז זומער שטויביק, טאָמנע בלאָטיק
און ווינטער ליגן ביידע טיף פאַרשנייטע.

אינמיטן גייט דער לויטער־בלאָער דניעסטער,
אַמאָל מיט וואַסערן — געקאַרבטע זוימען,
אַמאָל מיט כוואַליעס — אויפגעברויזטע נעסטן,
וואָס פייגל איבער זיי דערצערנט שוימען.

די בעסאַראַבער אַטעק ברענגט צום דניעסטער
קאַטיגעס ווייץ, פּאַפּשויעס, קאָרן,
דעם קאָדרע־ווײַן אין בייכיק־קיילעכדיקע פעסער,
די פלוימען פליישיקע, די רויטע פּאָמידאָרן.

פּאָדאָליער מאָלעוו ברענגט די וועלדער
וואָס שאָטנס זענען נאָך אין זיי פאַרדרימלט,
אויף קאָרעס אויסגערינצלט טרעלדער,
וואָס בלאָ האָט איבער זיי געהימלט.

די טרעגערס אָטעקער, שטריק אויף די לענדן,
די זעק מיט תבואה אָנצולאָדן.
די בערד מיט שטרויעלעך פֿאַרגאָלדיקט בלענדן,
די פּלייצעס שטופּן פֿאַראַכאָדן.

די מאָלעווער געהילצער בינדן,
צונויפֿצופּלעכטן דאָ די פּליטן,
און אין די נעכט לאַמטערנעס צינדן,
צו זינגען און געהילץ צו היטן.

אַ־האָ, איר אָטעקער,
איר מאָלעווער אַ־האָ,
פֿון אויבן — אָטעם שטאָטיקער
און וואַסער־מורמל — דאָ.

דער באַשייד

יידן זענען געזעסן אויף די טייכן פון בבל
און געוויינט, אַז זיי האָבן זיך דערמאָנט אין ציון.
ס׳איז די צייט אַן אָפּגעריבענער טאָוול,
וואָס אַמאָל הייבן־אָן זיינע ווערטער צו בליען, —
מיט אַ רויטן געבלי,
מיטן בלוט פון דערמאָן.
אין אַ זומער פאַרפרי,
שניידט זיך דורך די זון —
אַ פאַרבלוטיקטער צאָן
אויפן הימלם האַלון.

אויפן דניעסטער ליגט מיד
אַ צעשויבערטער פּאַס.
באַרג־אַראָפּ גייט אַ ייד
אַ פאַרטראַכטער אין ש״ס,
דער געדאַנק זיינער פליט
פון מנינים צום ט״ז,
גאָר דעם דניעסטער ער זעט,
ווי זיין וואַסער איז רויט, —

יידיש בלוט פון צוויי שטעט,
דאָ איז יידישער טויט.
בלייבט דער ייד שטיין אין גאַנג
אויפצומישן אַ בלאַט
אין פאַר׳צער׳טן געדאַנק, —
גזירת ת״ח, גזירת ת״ט.

אַ, איר וואַסערן שטילע, אַ, רואיקער דניעסטער,
וויפל יידישע לעבנס האָסטו אויסגעטרונקען,
נאָר דעם גאַנג דיינעם ווייטער פאַרדרימלט גיין וועסטו,
אויבן ליכטיק געקאַרבט און אין טיפעניש טונקל.

טראַכט דער ייד פון די טייכן דניעסטער און דניעפּער,
יידן זענען ביי זיי, ווי ליים אין די הענט פונעם טעפּער.
פון די גאַנטעס טראַכט ער, כמיעלניצקים קאָזאַקן,
וואָס דעם יידישן בוים האָבן זיי געטאָן אונטערהאַקן.
און אין אונדזערע טעג, — פּעטליורא, זעליאָנע.
שיקסט די זון, גאָט, דעם דניעסטער, די שטערן, לבנה
און דעם טויט דעקסטו צו מיט אַ הימל אַ בלויען.
אַ בעל-רחמים ביסטו, גאָט, און איך בין אַ כהן,
צי מעג איך דאָ קומען, — גאַנצפרי נאָך געפעדערט, —
צו די קברים אין וואַסער, דעם טויט אין זיין גדר?

דער פאַרפרי ווערט הארטער,
מיט אַ וואָלקן פאַרגייט,
און דער ייד, אַ פאַרצערטער,
זוכט אויף זיך אַ באַשייד.

סאָראָקע

אין סאָראָקע די וויינגערטנער באַרג-אַרויף קלעטערן.
ביים צופוסנס זענען קליין און בייגעוודיק די שטאָקן
און ווי קינדער שטייען זיי, אַפילו פֿאַר דער זון דערשראָקן,
נאָר ביים שפּיץ הייבן זיי זיך אָן צו צעבלעטערן.
ס׳איז דאָס קלייד זייערס גרין, דער אונטערשלאַק רויט,
אויף די שטאַמען איז אָנגעוואַקסן אַ האָריקע הויט.

אין שפּעטזומער האַלטן זיי אַראָפּגעוואויגן די קעפּ
מיטן אָנגעגאָסענעם אָנלאָד הענגלען טרויבן.
ס׳קוקט אַריין צו זיי די זון, ווי דורך שמאָלע שויבן,
גיט די זאַפט ביי זיי גנבהדיק אַ שעפּ
און באַהאַלט זיך אין אַ שאָטן צו כאַפּן גיך אַ טרונק, —
אין סאָראָקע דער באַרג איז שוין אַלט און איז נאָך יונג.

באַרג-אַרונטער הענגען ווייסע שטיבער אין סאָראָקע
אויף די ביימערדיקע, ווילד-צעוואַקסענע טשופּרינעס.
שויבן אין פֿאַרנאַכטן זאָגן טונקל-בלויע תחינות,
ס׳קוקט די זון צו זיי אַרונטער ברוגזלעך-קאַסאָקע,
נאָר די שויבן גיבן זיך אין טונקלקייט אַ שפּיל, —
צווישן וויינשטאָקן דער פֿאַרנאַכט איז נידעריק און קיל.

ביים צופוסנס פונעם באַרג דער דניעסטער שטראָמט אַ פּרומער,
אויף די לענדן אָנגעגורט אַ גאַרטל זיידן-גרינער.
כוואַליעס זיינע פליגלען זיך, ווי ווייס-געפלעקטע הינער,
וואָס פאַרפלויגן זענען זיי ביז צום זילבער-זוים פון זומער.
שיפלעך שטייען צוגעשפּיליעט צו די שטיינערדיקע קנעפּ,
אָנגעחידושט, וואָס די ביימער גייען דאָ אויף טרעפּ.

גאַסן אין סאָראָקע וואַקסן פון דער ערד ווי שטאַמען,
אויסגעצווייגט מיט שאָטנדיקע, טוליעדיקע הייזער.
זון קוקט דאָ אַריין שפּיציק, ווי אַ רויטער ווייזער
און צעפּאַסעוועט די וועגט מיט גינגאָלדענע שראַמען,
גיט אַ שמייכל אויף די דעכער, צינדט זיי אָן מיט שיין
און צום דניעסטער גייט אַראָפּ מיטן טעם פון אַלטן וויין.

דער סאָראָקער טאָקער

דערציילט האָט שלום עליכם
פֿון שימעלע סאָראָקער,
ווי נעם איך און דערגרייך אים
מיט פּשוטן שמעון טאָקער.

געלעבט האָט ער אין סאָראָקע
שוין יאָרן כּמה וכמה,
געטרונקען וויין אויף דער אָקע,
נאָר פֿיינט געהאַט פּאַסטראַמע..

רויך האָט ער די והותר,
וואָס דאַרף ער נאָך פֿלייש פֿאַררייכערטס?
אַ ייד, קיין עין־הרע, אַ גרויסער,
מיט אַ באָרד אַ רויטלעך־בלייכער.

אינמיטן דעם בארג לעבט שמעון,
אין סאַמע געפֿלאָכטער פֿון שטאָקן,
אַ ווינטל טוט תּמיד דאָרט שווימען
און ער טוט זינגען און טאָקן.

קאַרניִזן טאַקט ער צו קאָמאָדן,
מיט לעמפּערטן, לייבן, ווינזלטירן,
אַז ס׳איז דאָס האַרץ אים אָנגעלאָדן,
טוט ער זיי מיט וואָנצעס באַצירן.

אַ לייב דאַרף שמייכלען, זאָגט שמעון,
אַ לעמפּערט מעג כאַפּן אַ דרימל, —
כ׳האָב פּיינט, אַז דער צאָרן טוט גרימען,
גענוג אַז ער טוט נאָר אַ גרימל.

נאָר פֿייגל, אַז ער טאָקט מיט דלאָטעס
אַזעלכע איידעלע, דינע,
טוט ער זיי אָן ברייטע קאַפּאָטעס,
אַז רוען אויף זיי זאָל די שכינה.

וואו נעמט איר די פֿייגל, ר׳ב שמעון?
זיי זענען גאָר יידן מיט פֿליגל,
זיי דאַרפֿן אויף קידוש נאָר קימען
און עסן אַ לאָקשענעם קיגל...

לאַכט שמעון. די באָרד ווערט אים בלייכער.
טראַכט טיף און הייבט־אָן צו שפּאַנען,
דאָס קול ווערט אים ווייטער און ווייכער, —
איך נעם זיי פֿון דאַנען... פֿון דאַנען...

ער ווייזט אויף די ווינקלען פֿון שטערן,
וואָס זענען אים טיף איינגעשניטן:
אַ פֿויגל ביי מיר איז אַ קרן,
כאַפּ איינעם, אַ צווייטן, אַ דריטן...

געטראָפן האָט איינמאָל, אַז שמעון
האָט אָפּגעבראַכט איינעמס קאָמאָדע.
דער ייד האָט זיך אָנגעהויבן קרימען:
אַ פויגל? אַ ים-קאָטער פון דער הגדה...

דאָס ווייב רופט דער ייד: פייגע-לאה,
געפעלט דיר אַ פויגל אַזאַ מין?
באַטראַכט זי און הייבט זיך אָן דרייען:
אַז ווי מיר, ס'איז יאָסעלע מאמין...

ס'איז יאָסעלע מאמין, — אַוודאי,
דער חסיד דער סאַדיגערער,
אַ שכן צו זיי איז ער גראַדע,
דערקענט זי אים מערער און מערער.

אַ פויגל מיט יאָסעלעס צורה,
אינגאַנצן אין אים געראָטן,
אויף איין פליגל הענגט אַ באַנדורע,
אויף צווייטן — אַ טלית-קטן.

פאַרענטפערט זיך שמעון טאָקער:
איך שניץ, ווי גאָט זאָגט מיר אונטער,
די פייגל — מיינע סאָראָקער,
נעם איך נישט ביים גוי באַרג-אַרונטער...

אַז צוגעקוקט האָט מען זיך שפּעטער
צו שמעונס האָלץ-שניצערייען,
דערקענט האָט מען מומעס און פעטערס,
דעם שמש, דעם רב און דעם דיין.

דערקענט זיך אַליין בתוכם, —
אַ שטאָט מיט יידן אויף פייגל, —
און שמעונס פּנים, זעט אויך אים,
נאָר מיט אַ שעלמישן אייגל.

צעהאַקט מען שאַפעס, קאָמאָדן,
דעם טאָקער פאַרטריבן פון געסל,
ער האָט דאָך עובר-געווען בזדון
אויף לא תעשה לך כל פסל...

אָטעק־מאָלעוו באַטאַליע

אַז דער דניעסטער שטעלט זיך, — טבת, אַמאָל שבט, —
וואַקסן איבער אים די בערג, ווי ווייסע היטערס.
נעמט אַ ראָב און פֿליט פֿון אָטעק, גראָ און מאַט,
איז נאָך גראָער ביזקל מאָלעוו קוים דערפֿליט ער.

אַ פֿאַרלאָזן שיפֿל איינגעפֿרוירן שטייט
אויפֿן ווינט — אַן עלנטער, אַ ווייסער זקן.
אַז אַ ייִד דעם טייך, אין שניי, אַריבער גייט,
זענען טריט זיינע צעוואָרפֿן און דערשראָקן.

אין אַ טאָג, וואָס איז מיט זון און פֿראָסט צעשפּילט,
כאַפּט זיך נאָך אַריבער אַ פּאַראייזטער שליטן.
אויף די פֿערד דער הייסער אָטעם ווערט פֿאַרקילט
און פֿאַרכמאַרעט בלייבט ער הענגען אינדערמיטן.

אָטעק־מאָלעוו זענען מיטן פֿראָסט צעשיידט,
מיטן שניי דעם בלישטשענדיקן, ריינעם.
ליגט אַ בענקשאַפֿט צווישן זיי אויפֿן שניי צעשפּרייט,
ווי ביי וואַרעמע, צוויי גוטע שכנים.

נאָר אַמאָל אַ שבת, אַז די זון איז הויך,
קומען זיך צונויף אינמיטן דניעסטער ביידע,
פון די נאָזעלעכער און מיילער גייט אַ רויך, —
אַטעקער און מאָלעווער אַטעמען מיט פרייד דאָ.

קאַצעפּיניקעס פון אַטעק, מיט געדיכטע בערד
אין פאַטשיילעס בלענדיק-רויטע איינגעוויקלט.
און פון מאָלעוו — טרעגערס, פּעלצן אויסגעקערט,
מיט שווערן גאַנג פון אַ פאַרעקשנט ביקל.

אַ גוט שבת, — גיט אַ הילעך אויפן שניי.
פון די מיילער גייט די פאַרע, ווי אַ כמאַרע, —
העי דאָרט, אַטעקער, נעמט און גיט זיך נאָר אַ דריי...
גיט אַ קוק, די מאָלעווער, די כאָליערעס די דאַרע...

מאַמעליגעס דאָרטן, גיט זיך נאָר אַ ריר...
העי כאָכאָלן, זייט דאָרט נישט צעקראָכן...
די פאַרפרוירענע געמיטער עפענען אַ טיר,
וואָס געווען איז זי פאַרקאָוועט גאַנצע וואָכן.

דער פאַרמעסט צום אָנהייב איז אַ שפּיל-געוועט, —
וואָסער שטאָט ס׳איז שטאַרקער אויסצופּרואוון, —
אַז סע וואַרפט דער שמעון אַטעקער אַ ברעט,
דאַרף זי כאַפּן באַלד דער מאָלעווער, דער ראובן.

נאָר דער שאַרפער פראָסט דאָס בלוט צעברענט,
אין די אָדערן, דערפילסט, קלאַפּט אַ האַמער,
נעמט די חברה זיך צעפירן ערשט די הענט,
און נישטאָ שוין קיין פאַרהאַלטער, קיין פאַרצאַמער.

איז די אָטעקער דערלאַנגען מיט די האַרטע קעפּ
און די מאַלעווער מיט שטריקענע קולאַקעס.
אין דער בלויער קעלט — דער הילעך פון די קלעפּ
ווערט געדיכט פאַרהאַנגען מיט מאַראַקעס.

היטלען פאַלן, אָפּגעהאַקטע, אויפן שניי.
הוילע קעפּ, צעשויבערט, פונקען שפּריצן.
פון די פּאַלעס ווערט אַ ווינטיקער זאַווי.
שווערע שטיוול אינעם אייז אוזאָרן קריצן.

קיינער רעדט נישט, נאָר אַ וואָרט ווי אַ פויגל פאַלט,
גיט אַ ציטער און גייט־אויס פאַרפרוירן.
קוקט די זון אַרויס פון אַ כמאַרע־שפּאַלט,
ווי זי וואָלט איין אויג אירס אָנגעוווירן.

אַז דער קורצער טאָג הייבט־אָן פאַרגיין
און פון מאָלעוו באַרג־אַרונטער קריכט אַ שאָטן,
גיט אַ ייד אַ זאָג: אַ טראָסק אַך אין געביין,
מע דאַרף מנחה דאַווענען, אין טאַטנס־טאַטן...

בלייבן הענגען הענט אין סאַמע מיטן שוואונג,
קעפּ דערפילן, אַז זיי זענען הויל און נאַקעט,
צו די היטלען לויפן יידן מיט אַ הייסן שפּרונג
און צעיאָגן זיך מיט אַ געשריי: אוי טאַקע, טאַקע...

אשרי כאַפּט מען נאָך אַריין אינמיטן יאָג,
צו דער שול דערלויפט מען כאַפּן אַ קדושה.
אויפן דניעסטער גיט אַ ווינטל זיך אַ יאָג, —
די געאיילטע יידן־פרומע טריט צו קושן.

שלום מעסטער

אַז אַ ייִד גייט אַראָפּ צום דניעסטער,
דערטראַכט ער דערווייל אַ שטיקל רעיון.
מיט זיך אַליין דאַרף ער עפּעס דערברייען,
ווי דער עלטערפעטער מיינער — שלום מעסטער.

דער עלטערפעטער מעסט דעם וויין אין פעסער
מיט אַ געקאַרבטער, לאַנגער ווירע.
די אַרבעט ביי אים איז ווי זינגען שירה,
אויף לשון־קודש רעכנט ער, — תשע, עשר.

די לענג פון פאַס איז אמות שמונה.
די הייך, לאָמיר זען, נישט מער ווי ארבע...
מיט קרייד מאַכט ער אַ צייכן אויף די קאַרבן
און חשבונט מיט אַ ניגון פון דער דאָינע.

דער חשבון איז אויף חיבור, חיסור, כפל,
מיט ציפערן צעשטעלט, ווי שטרענגע היטערס.
געציקלט־דינע פּאַסיקלעך צעציט ער
און דעם סך הכל — אין אַ ווייסן רייפל.

דאָ האָסטו, — ארבע מאה אָקעס.
שאַ, לאָמיר זען, ס'איז טאַקע דאָ נאָך אחת.
דאָס פאַס נעם איצטער און מיט גליק פאַרמאַך עס,
ס'וועט סטייען אויף אַ וואָך פאַר גויים זשליאָקעס.

אַז שלום מעסטער גייט אַראָפּ צום דניעסטער
זיך באָדן, אָדער סתם אַזוי אַ קוק-טאָן,
האָט ער מיט זיך אַליין אַ שטיקל פּלוגתא:
זאָג, שלום, צי הנאה-האָבן וועסטו.

הנאה איז נישט שייך, מיט כלערליי הנאהס
איז אונדזער דער אייבערשטער מזכה,
אַפילו אַז אין דרויסן איז אַ מראַקע
און ס'וואַסער אויפן נעסטער גראָ איז.

איז וואָס-זשע ווילסטו, שלום? מדרגה וויל איך.
הנאה, וואָס זאָל זיין בבחינת זהב טהור,
נישט אויסגעמישט, חלילה, מיט מחשבה גראָער,
זאָל שווימען, ווי פון אייטערס פינע-מילעך.

און ווידער, אַ ייד איז סתם דאָך נישט קיין וואַריאַט.
נישט שייך נעם און בענטש, נעם און לעסטער.
מחשבות קומען, אַז דו גייסט אַראָפּ צום נעסטער,
וואָרן מענטש איז דאָך אַ שקלא וטריא...

אַראָפּ צום דניעסטער איז דער באַרג משופּע,
מיט שטיינער און מיט קווייטלעך באַוואַקסן איז ער,
און אַז דו גייסט, איז ווי דו ביסט נישט נזהר,
גייט הינטער דיר דער פּחד מיט אַ טופּע.

טראַכט שלום: ווייסט דאָך, אַז נישטאָ איז קיינער,
ס׳איז דו אַליין, — פון פאָרנט און פון הינטן.
אין דיר די שטילע זון, די בייזע ווינטן.
דער זינגער דו, און דו — דער וויינער.

נאָר אַז דער דניעסטער גיט זיך בלאָלעך אַ צעוויקל,
מיט שפּריצלעך זון אין זיינע וואַסער־קאַמען,
גיט שלום זיך אַ זאָג: ס׳האָט אַלע טעמען,
ס׳איז תענוג מיט אַ צושלאָג, מיט אַ צוויקל.

ביים ברעג — אַ צענדליק שיפלעך און פּאַראָמען,
ווי ברוסטן הייבן זיך מיט שלעפּעריקן ריטעם,
גיט שלום אַזש אַ זונג: ברוך משנה עתים,
און ענטפערט זיך אַליין אַ זינגעוודיקן אָמן.

וואָס הייסט משנה עתים? נישט די צייטן,
נאָר איבער זיי. באַשאַף איז גאָט משנה.
אַזוינס, וואָס איך האָב קיינמאָל נישט פאַרשטאַנען,
נישט פאַר אַ חקרן איז עס, נאָר אַ פּייטן.

דער נעסטער גייט. איז פרעגט זיך: צי דערגייט ער?
איז זאָגט מען: ביז צום ים. און ווייטער?
ביים ים דער סוף? נאָר דאָ זיין דרך שניידט ער,
אָן אָנהייב און אָן סוף, ווי יעקבס לייטער.

נאָר וואָס בין איך? אַ ייד אַ חוקר?
אַ נאַש־געטאָן פון חומש, פון גמרא,
און דאָ — די וואַסערן אַזוינע קלאָרע,
און אויבן — נאָר אַ כמאַרעלע אַ הויקער.

דאָס האַרץ וויל זינגען, נאָר דער טרויער — שרייען.
כדאי איז אפשר זיי צונויפצופּאָרן,
ווי בלאָע קווייטלעך מיטן ברוינעם קאָרן,
ביז אויסזינגען וועל איך דעם רעיון.

מיט קנייטשן דינע גייט דער דניעסטער
און טראַכט אַוודאי אויך געדאַנקען.
אַ שטרייפל זון אין וואַסער הייבט־אָן צאַנקען,
נאָר ליכטיק איז דאָס קול ביי שלום מעסטער.

דער הייליקער קבר

פול איז דער דניעסטער מיט כלערליי ריטמען, —
שטילע, צעשטורעמטע, בלייך און לבנה׳ק,
בלאָלעך אַמאָל, אַמאָל גאָלדיק ווי האָניק,
נאָר איבער אַלע וויינט אַ פּה נטמן.

אויבן, אין מאָלעוו, אַ שול אַ געשניצטע
קוקט אויפן דניעסטער מיט שויבן צעקרעכצטע,
הילצערנע ווענט, ווי פעסער צעלעכצטע,
גאָרנדלעך, שפּיציקע דעכלעך געקריצטע.

דאָ האָט דער אורח חיים געדאַוונט,
דאָ קומט צום מנין כאור הבוקר
שמחה ביק, דער גאון מיטן הויקער,
און דעם נגלה איז ער צום נסתר מכוון.

קוקט צום דניעסטער אַראָפּ פונדאַנעט
שטיינער אַ בערגל, באַוואַקסן מיט קוויטן,
וואַקס פאַרטריפט, — דורות פאַריאָמערטע בעיטן,
אותיות קריינדלעך אין אַ שטיין פאַרוויאַנעט.

אינעם שנת ת״ח, אַז אויסגעגאָסן דער צאָרן
האָט זיך אויף יידן אין מדינת אוקראַינע,
אַז אויפן יידישן הבל האָט גאָט אָנגעשיקט קינ׳עז,
איז נאָך די שול געווען איין הילצערנער גאָרן.

יידן אין מאָלעוו, צען מנינים טויבן,
וואָס די רויבפייגל האָבן אויף זיי געלויערט,
האָבן זיך אין שטיבלעך זייערע פאַרמויערט,
פענצטער פאַרלאָדנט אויף טרויעריקע שויבן.

האָט זיך געמאַכט, אַז אַ קיילעכדיקע יתומה
האָט מיט אַ שידוך באַגליקט, — אַ סגי נהור.
איז דער יידישער הימל, ליכטיקער, בלאָער,
כמאַרעס אַפילו האָבן זילבערנע זוימען.

האָבן יידן געזאָגט: ס׳איז אַ צייכן פון אויבן,
אַז דער צאָרן טוט זיך אָפּ פון אונדזער אומה.
צו דער חתונה האָט זיך מאָלעוו גרייטן גענומען.
ס׳האָבן פליגל צעשפּרייט די צעשראָקענע טויבן.

אין אַ נאַכט, ס׳האָט דער דניעסטער געשמעקט מיט זומער,
האָבן גאָטפאָרכטיקע ווייבער אויסגעפּוצט די כלה.
קלעזמער צום באַדעקנס האָבן געשפּילט אַ פאַרניאַלע
און געפירט צו דער שול, דער פינצטער-שטומער.

פרומע אונטערפירערס האָבן דעם חתן
צו דער שול געבראַכט מיט אַ פריילעכן טופּע.
בחורימלעך האָבן געהאַלטן די זיידענע חופּה,
וואַקסענע ליכט האָבן דעם שולהויף פאַרגאָסן.

נאָר אין דער שטיל האָט אַ יידענע געכליפּעט,
ס'איז אַ יידנס האַרץ זיך פאַרגאַנגען אין יאָמער.
שאָטנס טויט פון באַר, אַזאַרנעץ, זשיטאָמיר
האָבן אין דעם פידעלע יידיש געריפּעט.

גאָט, דערבאַרעם זיך, אַז די מצווה זאָל חלילה
נישט טמא ווערן פון קאָזאַקישן שונא.
זינגט דער חזן קול ששון מיטן ניגון פון דער דאַינע.
שפּרייט די נאַכט אירע פליגלען, ווינטלדיק-קילע.

שפּילט אַ פריילעכס... דער חתן האָט שוין צעבראָכן
מיט אַ בריאזג דאָס גלעזל. העכער. העכער.
די גבירטע גייט אַ טענצל מיטן איידעלן פעכער.
און די רביצן שעפּטשעט: יידן, נאָר בטחון.

אַנגעלאָפן זענען פערד, שוימיקע, צעהיצטע,
מיט קאָזאַקן, — שאַרפע שפּיזן אָנגעשפּיצטע,
טשובעס ווינטיקע, אויגן פייערדיק צעבליצטע, —
גאָט דערבאַרעמדיקער, וואָס איז איצטער?

שטילער פידלען, פויקן און טראָמבאָנען,
שפּיזן האָבן חתן-כלה שוין געטראָפן.
דעקט זיי צו די חופה, נאָר דאָס האַרץ איז אָפן.
צוגעמאַכט האָט אירע אויגן די לבנה.

— — — — — — — — — — — — —

אַ געדעכעניש. דאָס בערגל שטיינער היט מען, —
חתן-כלהס קבר פאַר דער שול, ביים דניעסטער.
אַז דו גייסט אַמאָל און דעם יידנווײ פאַרגעסטו,
קומען דיר אַנטקעגן ווערטער צוויי — פה נטמן.

טרויער ייִנגלשער

דעם ייִנגלס טרויער ביים זונפֿאַרגאַנג
אין דניעסטער האָט זיך דערטרונקען.
געבליבן איז אַ רויטלעך געצאַנק,
מיט דינע שפּריצעלעך פֿונקען.
די בלעזעלעך, — קריינדעלעך גאָלד, —
דעם טרויער אין טיפֿעניש קריינען.
דאָס ייִנגל טראַכט: וואָס האָב איך געוואָלט?
דאָס פֿולע האַרץ מיינס באַוויינען.

נאָר אַז דאָס ייִנגל געזען האָט די קרוין,
ווי רויט זי באַחניקט זיין טרויער,
ווי איר אָרום ווערט דאָס וואַסער טיף ברוין
און אויבן דער הימל ווערט בלויער,
איז אויפֿגעגאַנגען אין אים אַ פֿרייד,
און פֿול איז דאָס האַרץ אים ווידער,
אַ זון, מיט אַ טרויער וואָס פֿאַרגייט,
צוריק גאָלד פֿאַרטונקלטס גיט דיר.

דאָס יינגל דאָס טונקעלע גאָלד זיינס דערלאַנגט
דעם זילבערנעם מאָלעווער זיידן.
וואָס איז אַ טרויער, וואָס צינדט זיך און צאַנקט,
קענסטו, מיט דיין חכמה, מיר אפשר באַשיידן?
דער זיידע, אין דער האַנט, גיט וואַסער אַ שעפּ,
אַז ס׳זאָל צווישן פינגער אים רינען, —
וואָס גרויער איך ווער און וואָס לענגער איך לעב,
קען איך דעם באַשייד נישט געפינען.

די מומע צביה און אירע זעקס זין

די מומע צביה און אירע זעקס זין

בײַ דער מומע צביהן זענען אויסגעוואַקסן זעקס זין,
מיט צעשיטערטע, רויטע בערד און מוטנע אויגן,
מיט פֿאַרשאַרפֿטע הערבעלעך אויבן, בײַם סאַמע קין,
וואו די הויט האָט זיך מיט קנייטשעלעך צונויפֿגעצויגן.

אַז די מומע צביה איז, נישט פֿאַר קיין יידן געדאַכט,
אַן אַלמנה געבליבן, האָט זי נאָך געטראָגן אַ שייטל,
מיט אַ קול אַ צעוואָרפֿנס האָט זי נאָך געלאַכט
און געברוינט האָט איר פּנים ווי אַ צוגעפּלאָמט ברייטל.

נאָר אַז אויסגעגאַנגען איז מאיר־לייב ווי אַ „לעכט",
האָט די מומע צביה מיט אַ טראַסק די טיר אויפֿגעקייטלט
און אַרײַנגעשריגן אינעם דרויסן, אַז גאָט איז גערעכט,
נאָר ער לעשט־אויס דעם מענטשן אַזוי ווי אַ קנייטל.

מיט אַ ליילעך האָט זי דעם מת אויפֿדערגיך צוגעדעקט
און בײַ שכנים אין לאָדנס געקלאַפּט, אים אָפּצוהייבן,
ערשט דערנאָך די פֿאַרשלאָפֿענע זין אירע אויפֿגעוועקט,
אַז זיי זאָלן תהילים זאָגן צוקאָפּנס בײַ מאיר־לייבן.

אין דער נאַכט האָבן ליכט, ווי שטומע עדות, געברענט
און די זין האָבן זיך געשאָקלט איבערן תהילים,
נאָר די מומע צביה, דאָס פּנים צום פענצטער געווענדט,
האָט צו זיך צערעדט: „זאָל ער אים נעמען, אַז ער וויל אים".

צו דער לוויה האָט די מומע צביה נאָך דער מיטה געשפּאַנט
מיט אַן אויפגעהויבענעם קאָפּ, פאַרשוויגן און טרוקן,
נאָר די אויגן האָט זי זיך פאַרשטעלט מיט דער האַנט,
ווי פון צווישן די פינגער דעם טויט אַריבערצוקוקן.

אַז דער שמש האָט צו איר מיטן מעסער זיך צוגערוקט,
אויפן וואָלענעם קלייד איר צו רייסן קריעה,
האָט זי אים אָפּגעשטופּט, —
„איך פרעג אַך, יידן, ווער זוגט,
אַז איך דאַרף גור קלוגן, אַז ער זאָל זעיך פאַר מיר מיען".

אויף פאַרפרוירענעם פעלד, ביים געעפנטן גרוב,
זענען ביימלעך געשטאַנען, פאַראַבלטע, הוילע,
אויפן שאָל האָט די מומע פאַרקניפּט נאָך אַ קנופּ
און געזאָגט: „אָף וואָס וואַרט איר מיט סתימת הגולל?"

איז אין קבר געפאַלן די פראָסטיקע ערד
מיט אַ טרוקן געפּויק, ווי צעשאָטענע ביינער,
ס'האָט דער ווינט ביי קברנים צעטראָגן די בערד
און דאָס קול אויסגעכאַפּט ביי די קרובים באַוויינער.

אַז די האַרטע ערד האָט דעם קבר פאַרדעקט
מיט פאַרשפּיציקטע רודעס, מיט שאַרפע קאַנטן,
האָט דעם שניי פון די ביימער דער ווינט אויסגעלעקט
און צום סטעפּ זיך געלאָזט מיט הפקרות אַ שפּאַן־טאָן.

ער האט פאסמעס זון מיט זיך מיטגעשלעפט,
ווי צעטרעפעטע, קויטיקע, וואלענע צויטן,
און געדאכט האט זיך, אז אויף גליטשיקן סטעפ
גייען-אוים מיט א ציטער פארדרייכערטע קנויטן.

אונטער קנויליקן הימל, אויף שניי און אויף פראסט,
האבן קדיש געזאגט זעקס יינגלעך אינאיינעם,
ס'האט דער עלצטער דעם באס, ווי א דונער צעלאזט,
ס'האט דער יינגסטער געציטערט מיט אן אלט א ריינעם.

און אינמיטן — טענארלעך, האלב דין און האלב גראב,
אויף די רודיקע ווערטער זענען מיטגעלאפן,
ס'איז די מומע געשטאנען מיט געהויבענעם קאפ,
מיט א פנים, — פארפרוירן און איינגעשפארט אפן.

פון בית עלמין האט די מומע פונפארנט געשפאנט
און נאך איר די זעקס זין, ווי א טשערעדע לעמער,
ס'האט איר פלייצע די זין פארשטעלט ווי א וואנט, —
„לאמיר גיין, לאמיר גיין, ביזקל אונקימען ווע'מיר".

ס'איז זיי נאכגעגאנגען דער ווינט פונעם פעלד,
אז ער זאל זיי דעם שניי אין די פנימער שטויבן,
ביי דער שוועל פון דער שטוב זיך אנידערגעשטעלט,
און געווארפן געלעכטער אין פארגליווערטע שויבן.

ס'האבן שכנות געבראכט הארטע אייער אין שטוב,
פרישע בייגל מיט אש און וואלקנס אבילות,
נאר די מומע האט זיי געזאגט: „לאזט מעיך אופ,
עיך הא' פאנט ווי סע הענגען אף אך די פאטשיילעם".

זענען שכנות, פֿאַרשעמטע אַרויס פֿון דער שטוב,
מיט פֿאַרדראָס און פּאַטשיילעס אַריבער די אויגן,
ס׳האָט איר טרויער די מומע געגעבן אַ זופּ, —
„ס׳עט שוין גיין מיר דוס לעיבן ווי געזאָלצענע לויגן״.

„כ׳זאָל זיי אונטין די ליב״, האָט זי בייז גערעדט,
„אין זיי וואָזן, ווי ביטער סע איז אַן אַלמונע,
נאָר אַ זאַסיע, סע מאַנס, עיך טראָוער אין בעט״...
און ווי טראָפּנס אין חשוון זענען איר טרערן גערונען.

נאָך אין שבעה האָט זי אויסגעלאַטעט זעק,
מיט צעריסענע, געלע און טוכלע וואַרעטעס,
פֿון דער קאַמער געשלעפּט אַ האַק און אַ זעג,
שטיקער האָלץ און ברעטער, — „ציניצקימען עט עס״.

ס׳האָט די מומע אַ קאַסטן, — אַ האַלבע שטוב די גרייס, —
פֿון די ברעטער און העלצלעך צונויפֿגעשלאָגן, —
„ס׳עט פֿאַרהיטן אינדז אַלע פֿון אַלדעם בייז״,
האָט זי צוועקעס געהאַקט ביז די גרויע פֿאַרטאָגן.

זי האָט איבערן קאַסטן צוגעקלאַפּט אַ טיר,
מיט זאַוויסעס, מיט לייסטן און אייזערנע קייטן,
אים מיט חשבון צעטיילט אויף קעמערלעך פֿיר,
און גערופֿן אַ שלאָסער דעם שלאָס צו פֿאַרלייטן.

נאָך דער שבעה האָט זי, מיט די עלטערע זין,
אין דער קאַמער דעם קאַסטן אַרויסגעטראָגן,
אים געמאָסטיעט אַהער, אים געמאָסטיעט אַהין,
ביז זיי האָבן אים פֿעסט צו דער וואַנט צוגעשלאָגן.

„דום וועט גיבן פּאַרנוסע, מירצעשעם",
האָט זי שטיל געזאָגט מיט אַ קול אַ פעסטן,
„כ'על נאָר דאַרפן אַליין זעיך טין אַ נעם,
עט שוין זאַן וואוס צי וועיגן און וואוס צי מעסטן".

אין פאַרבלייך פון דער נאַכט איז די מומע אַוועק צו דער בריק,
אין שאַפּענעם פעלץ, אין אָנוטשעם גראָבע,
אויף די הענט שטיקלעך פוטער, אויפן קאָפּ אַ באַשליק, —
„ס'עט מעיך, קינדער, נישט נעמען די כאַראָבע"...

ביי דער בריק האָט זי זיך אַנידערגעשטעלט
מיט די אָרעמע סוחרים, אויף גויים צו וואַרטן,
ס'האָט דער טאָג, ווי אַ זונרויז, געשפּראָצט פאַרגעלט,
מיט אַ ווינט פונעם סטעפּ און אַ שניי אַ האַרטן.

האָבן יידן געטרייסלט די אייזיקע בערד,
אַז דער אָטעם זאָל רויכיק אַרונטעררינען,
און געפּלעפּט רק געפרעגט: „האָט איר שוין געהערט,
אַז אַ יידענע זאָל זעיך אַזוינס גור פאַרגינען"...

ס'האָבן גויים אויף שליטנס פון דאָרף זיך געשלעפּט,
מיט קאַיאָריקער, פּראָסטיקער עניוות,
און די פערד, מיט די נאָזלעכער האָבן געשעפּט
קאַלטע לופט, און געוואָרפן זי אויף די גריוועס.

פון די שליטנס, די זעק, דעם האַלב-טונקעלן שפּאַן
האָט זיך אָנגעצונדן ביי יידן דער פיבער,
אַ געלאַף, אַ געאייל, אַ געשריי צום צאַראַן,
צו פאַרשלעפּן אים באַלד צו די אייגענע שטיבער.

ס׳איז די מומע צום אָנהייב געוואָרן געפּלעפט,
פאַר די אויגן געדרייט האָט זיך איר אַ ווייכער,
ס׳האָט זיך שליטן מיט פערד צונויפגעהעפט
און דער ווינט האָט געוואָרפן צעכוואַליעטע טיכער.

גאָר דערנאָך האָט זי זיך ווי פון שלאָף אויפגעוועקט
און געזאָגט אויפן ווינט: „וואוס וועל איך דו פועלן?"
איז פאַרלאָפן אַ שליטן און די הענט אויסגעשטרעקט
מיט „עיך היים", ווי סע וואָלט דאָ אַ פריץ באַפוילן.

מיט אַ טפרר האָט דער גוי דאָס פערד אָפּגעשטעלט
און פאַרוואונדערט געקוקט אויף דער מאָדנער „פימייע",
וואָס פון איר אַזאַ כוח, אַזאַ מענערישער, קוועלט,
וואָס זי רעדט נישט צו אים, נאָר זי זאָגט אים אַ דעה.

ס׳האָט די מומע האַלב וואָלעכיש, האַלב יידיש גערעדט, —
„וויני קאָש, גאָספּאָדאַר, עיכל צולן מיט פאַרעם" —
אין איר קול איז געווען אי באַפעל, אי געבעט,
אויפגעוויקלט, געפּלאָנטערט, ווי אַ קניילעכל גאַרעם.

אינעם שליטן, אין זעק, האָט זי גערשטן און ווייץ
אָנגעטאַפּט מיט די ציטערדיק-קאָרטשיקע פינגער,
ס׳האָט דאָס בלוט צו די שלייפן געגעבן אַ פלייץ,
מיט דער מורא פאַר אַנדערע, עלטערע דינגער.

„בעיט באַ גאָט, מאיר-לייב", האָט געציטערט איר קול,
עיכל אָנצינען פראַטיק נאָך אַ לעכט אין אַ ליימל"...
זי האָט האַסטיק אַ שפּרונג-געטאָן מיטאַמאָל
און דאָס פערד אָנגעכאַפּט ביים פאַרפרוירענעם ציימל.

ווּיפל טרויער ס'איז געווען אין דער יידענעס שפּרונג,
אַז אַ שטעל איז געווען אינעם קוק אירן גרויען,
ס'האָט דאָס פערד, מיט אַ הירזש, אויסגעטרייסלט די צונג
און צעשטויביקט דעם שניי מיט די שטומפּיקע טלאָיען.

ס'האָט דער פויער זיך איבערגעצלמט פון שרעק
און פאַרהאַלטן צוויי פינגער ביים קניטשיקן שטערן,
מיט פאַרכמורעטע אויגן געקוקט אויף די זעק
און געפּרואווט פון דער מומען זיך אָפּצואווענדן.

האָט די מומע גערופן צו גאָט, שטיל און פרום,
אַז דערבאַרעמען זאָל ער זיך אויף אַן אלמנה,
און דער פויער געבעטן האָט יעזוסן שטום,
מיט אַ קוק, ווי אין אַלקערל פאַר דער איקאָנע.

ס'איז געווען, ווי געראַנגלט זיך האָבן די צוויי, —
מיט איר בורא די מומע און דער פויער מיט ישו'ן, —
ביז דאָס פערד האָט אַ טופּע-געטאָן אינעם שניי,
ווי אַ קול וואָלט באַפוילן אים: גיי-שוין, נו, גיי-שוין.

האָט גערירט זיך דער שליטן מיט קרעכץ און מיט סקריפּ,
און די מומע נאָך אים, אין געאייל און אין פיבער,
מיט אַ לויזער, צעוואָרפענער אונטערשטער ליפּ
און אַ פּנים מיט בערגלעך און פלאַמיקע גריבער.

איז געלאָפן די מומע, דאָס פערד האָט געשפּאַנט,
ביז אַרויפגעכאַפּט האָט זי זיך אויפן שליטן,
זיך געזעצט לעבן פויער און געזאָגט: „ס'איז קוראַנט
„אי מאַן געלט, אי די צרות, וואָס כ'האָב זעיך אָנגעליטן".

וואָס געשוויגן האָט זי פאַר קרובים און זין,
האָט זי דאָ אויסגערעדט דעם צעטומלטן פויער,
ביז ער האָט זי געפרעגט: „נו, פימייע, וואוהין?“
איז פאַר זיי שוין געשטאַנען די שטוב און דער טויער.

אין די שטיבער, וואָס האָבן פון שלאָף ערשט דערוואַכט,
האָבן לעמפּלעך דערברענט אין געאייל, מיט אַ פלאַטער,
ס'האָט אַ טיר זיך געעפנט, אַ טיר זיך פאַרמאַכט,
ס'איז דער רויך פון די קוימענס געגאַנגען אַ זאַטער.

אַ בינדיוזשניק די קאַטיגע האָט איינגעשפּאַנט,
ס'האָט אַ שמיד פונעם בלאָזאַק שפּריצן-פונקען געצויגן,
און אַ קליטניק פאַרפרי האָט געמאָסטן געוואַנט, —
פול געוועןן איז דאָס געסל מיט ערשט-געעפנטע אויגן.

ס'האָבן קי אין די שטאַלן דאָס שפּייעכץ געקייט
און געהערט, ווי אין לייב וואַקסט זיי צאַפּל-געבערן,
די שפּעט-זומערע קעלבלעך, — נאָך דין און פאַרשייט, —
האָבן הערנער געשפּירט, ווי זיי האַלטן אין ווערן.

ס'איז די גאַס אויסגעשטרעקט, ווי אַ שטיק קאָרידאָר, —
נאָר אַריבערצוגיין פונעם אַלקער אין קאַמער,
הייבט זיך דאָרטן שוין אָן דער פאַרבלייכטער קאַיאָר
און דער הימל ווערט אָפענער, ליכטיק-געראַמער.

יידן זענען געגאַנגען, מיט אַ דריבנעם געשפּאַן,
אין בית-המדרש, אַ שחרית אַריינצוכאַפּן,
אויפן מזרח די שיין האָט געעפנט אַ קראַן,
אַז דעם טאָג, ווי אַ קאַלט פעסל וויין אויסצוצאַפּן.

בײַ דער שטוב האָט די מומע, אינעם פֿיבער-גערײַל,
אָפּגעשטעלט דעם פֿויער, זיך צוריק נישט צו קערן,
און געפֿילט, ווי דער טאָג וואַקסט אויף איר ווי אַ בײַל
וואָס וועט וואַקסן און וואַקסן און וואונדיקער ווערן.

זי האָט זעק, מיטן פֿויער אינאײנעם, געשלעפּט
און דעם ווײץ אָפּגעמאָסטן מיט אַן ערלעכן מעסטל, —
אַז מע דאַרף פֿאַר פּרנסה נאָך ווערן פֿאַרגרעבט,
זאָל אין האַרץ דיר כאָטש קײנמאָל נישט נעמען קײן פֿרעסטל...

אַז דער קאַסטן איז פֿול שוין געוועזן מיט גילדענעם ווײץ,
איז אַ רו אַזאַ מידע אויף דער מומען געפֿאַלן,
ס'האָט די זון אומגעריכט זי געטאָן אַ פֿאַרפֿלײץ
און פֿאַרוויקלט איר פּנים מיט ליכטיקע שאַלן.

אירע ווײעס אַרונטערגעלאָזט האָט זי פֿרום
און געזאָגט: „איך בין מיד שוין דום האַרץ זעיך צו שטאַרקן"...
אָנגעלענט אויפֿן קאַסטן און געהערט דעם אַרום,
ווי דעם רויש פֿון די ווײטע און פֿרעמדע געמאַרקן.

ס'איז געקומען אויף איר אַזאַ שלאָף אויף דער וואָך,
ווי אַ טירל אין מוח וואָלט זיך האַלב נאָר געעפֿנט,
נאָר די אַנדערע העלפֿט גיט זיך שטיל אַ פֿאַרמאַך,
אַז זײ זאָלן זיך בײדע אויף אײן שוועל נישט טרעפֿן.

מיטאַמאָל אָבער האָט זיך די מומע געכאַפּט,
אַז דאָס האַרץ ווערט איר שווערער, ווערט שוואַכער,
האָט זי ווײעס מיט גליווערער האַנט אָנגעטאַפּט
און דערמאָנט זיך דעם מאַנס „בעלות השחר".

זי האָט שטיל נאָכגעזונגען דאָס פרומע געזאַנג
און דאָס האַרץ איז געוואָרן אַלץ גרינגער און וואַכער,
זי האָט ווערטער געטרונקען, ווי אַ וואונדער־געטראַנק,
אויפן גומען געשפּירט דעם טעם פון „בעלות השחר".

אַז אַריין איז די מומע צו די זין אין שטוב,
האָבן יונגע אויגן איר אַנטקעגן געלויכטן,
זי האָט אָפּגעבונדן אין פאַטשיילע אַ קנופּ
און זיי אָנגעקוקט מיט אַ קוק אַ פאַרהויכטן.

„אַז געלויבט איז זאַן נומען", האָט איר קול געשאַלט,
„כ'על נאָך האַנט, מירצעשעם זעיך קויפן אַ שטעכער"...
און געדאַכט האָט זיך, אַז איר הויך געשטאַלט
וואַקסט אין טונקלען חדר אַלץ העכער און העכער.

די זעקס זין האָט די מומע אין בית־המדרש געפירט,
זייער קדיש צו הערן און ענטפערן פון פאַליש אָמן,
זי האָט קוים מיט די ליפּן דאָס וואָרט אָנגערירט,
זיך פאַרגונען נאָר טראַכטן: „אַז וואויל איז דער מאַמען".

מיט די זעקס קדישים איז דער מאַמען וואויל,
פאַר אַ יידענע איז דאָ אויף וואָס זיך אָנצושפּאַרן,
זאָל איר גאָט נאָר העלפן אַ יידיש וואָרט אין מויל,
וועט זי זיך שוין אין גוי, חלילה, נישט נאַרן.

וואַך איז דער סטעפּ

אַ טרונק וואַסער
בייל און וואונדן
ליבשאַפט
קנעפלעך זון צעשפיליעט
חומש־סטעפ
רו און אומרו
קעלבל אויף די אַקסלען

אַ טרונק וואַסער

נאָך איצט שפּיר איך דעם טעם פון פרישן וואַסער אויף דער צונג,
דאָס קילקייט פונעם עפּלבוים, איך הער דעם שאָרך פון טריט,
די האַנט זע איך, וואָס ווי אַ בוים האָט זי מיט האָר געבליט, —
אַ מענטש האָט מיר, דעם דאָרשטיקן, דערלאַנגט אַ טרונק.

פון שליאַך האָב איך זיך אָפּגעקערט, פאַרנומען זיך צום סטעפּ.
דער קאָרן איז שוין באַלד געווען אַ האַלב ווי איך די הייך.
דער זומערטאָג, פאַרפרי, איז שטיל־פאַרפירעריש און בלייך,
ער שפּיליעט־אויף מיט דינע הענט די גילדנרויטע קנעפּ.

אַנטפּלעקט האָט זיך דער סטעפּ — אַ האָריק־ברוינע ברוסט,
מיט בלויע קווייטלעך־פלעקן, זונרויז־בעכערס געל.
אַ העזל גיט אַ לויף און אויף הינטערפיס אַ שטעל,
זיך צו באַהאַלטן אין געצווייג פון אַ געדיכטן קוסט.

אַ דיאַטלע גיט אַ פלי. די פליגלען אויסגעשפּרייט
מיט שאָטנס טונקעלע, וואָס שניידן־אָפּ די שיין.
זי פאַלט דערנאָך צוריק אין זאַנג־געוועב אַריין,
דער שפּור נאָך איר — אַ בינטל וווייץ צונויפגעדרייט.

ס׳איז שטיל אַרום. ס׳איז שטיל ביי דיר אונטערן דאַך.
אַ דאַנק דיר פאַרן טרונק, — זאָג איך דעם מאָלדאַוואַן.
ער שטעלט צוריק אַוועק די קאָלטע, פייכטע קאַן
און זאָגט מיט וואַרעם קול: דער סטעפּ איז תמיד וואַך.

בײל און וואונדן

אַ ביקל אַ צעוואַקסנס, הערנער ערשט אַרויסגעבלויט,
וואָס האָט דערשפּירט דעם הייסן, ברוייזנדיקן בלוט־געפּלייץ,
וואַרפֿט אומעטיק דעם קאָפּ, קוקט חידושדיק אויף שטרעקעס ווייץ,
און גיט אַ שפּרונג אַריבער זיך צום שטיינערדיקן פּלויט.

פֿריטשמעליעט שטייט דאָס ביקל, — אַ זעץ אין מיטן שפּרונג, —
די אויגן פֿול מיט צער, אויפֿן שטערן וואונד און בײל.
דער פֿויער ברוסטיק לאַכט: וואָס איז דאָ דאָס געאײל?
דאָס איז דער ערשטער שפּרונג. אַ ביקל אַז ס'איז יונג...

די זון האָט שוין געפֿלאַמט. אין גאַנג צוריק צום שליאַך
אין שאָטנס אויפֿן סטעפּ האָב איך געזען דעם קוק
דעם ביקלס, וואונדיק־שטום, אויף דער פֿעל דעם צוק, —
דער סטעפּ איז שוין געווען מיט בײל און וואונדן וואַך.

ליבשאַפּט

אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ שטייט די שקאַפּע אויפן סטעפּ,
די גריווע קעמט דער ווינט מיט פינגער זיידן־קיל.
אַ לאָשיקל אַ ווייכס גיט זיך מיט איר אַ שפּיל,
גראָבט־איין דעם קאָפּ אין אייטער און מילך גיט אַ שעפּ.

די שקאַפּע טראַכט און גיט אַ הירזשעדיקן לאַך.
פאַרוואונדערט קוקט דאָס לאָשיקל און שפּרינגט אַוועק.
די מאַמע גיט דעם קאָפּ צום קינד אירן אַ שטרעק, —
דער סטעפּ אין זומערפרי, מיט ליבשאַפּט איז איצט וואַך.

קנעפּלעך זון צעשפּיליעט

דאָס קליינע וואָרט איז אָרעם אָנגעקליידט,
מיט לאַטעס האָריקע פון ווייץ און קאָרן,
מיט טיפע אַקער־קאַרביקע אויזאָרן
און שטיקער זון פאַר קנעפּלעך צוגעניית.

דאָס קליינע וואָרט האָט טרויער־פרייד אַ סך,
געוועבס פון קאַרבן ווערט אים איינגעקריצטער,
די קנעפּלעך זון צעשפּיליעט זענען איצטער, —
דער סטעפּ מיט קליינעם וואָרט אין תמיד וואַך.

חומש־סטעפּ

פֿאַרנאַכטלעך פֿאַלן פֿאַסן זון אויף ווייטן סטעפּ.
אַן עלנט שטיבל איז מיט טונקלגאָלד באַגילדט.
דער ווינט אויף דיינע זאַנגען־סטרונעס שפּילט
און גיט זיי ביי די האָר מיט אַ לאַך אַ שלעפּ.

אַ קעלבל גייט פֿאַרחלומט נאָך דער קו.
אין בינטלעך — לעמעלעך צונויפֿגעקניפּט.
אַ ניגון האָט דאָס טייכל אויסגעזיפּט,
פֿאַרכוואַליעט זיך צו שטערנדיקער רו.

דער טאָג איז אָנגעזעטיקט, מיד פֿון בלענד,
ער לאָזט אַראָפּ די ווייעס יידיש־פֿרום.
זינגט רות צו בועז׳ן: איך קום... איך קום...
אלמנהשאַפֿט מיינס איבערענטפֿערן אין דיינע הענט.

די שטערן פֿינטלען־אויס פּסוקים פֿון תנ״ך,
איך לייען זיי מיט איינגעוויגטן קאָפּ.
דעם ניגון זאָג איך מיטן ריטעם פֿונעם טראָפּ
און שפּיר: דער סטעפּ מיט חומש איז איצט וואַך.

רו און אומרו

די רו איז אויפן סטעפּ געבויגן צו דער ערד,
אין דער לבנה־שיין זילבערדיק פאַרהילט.
דעם טאָג האָט פריע נאַכט ערשט אָפּגעקילט
און האָט אַ בלייכן חלום אויסגעקלערט.

אַ פליושענער, צעשאַרכטער ציטער וועקט
דאָס אויסגערייפטע, זון־פאַרברוינטע ברויט.
אַ פערד, אויף פּאַשע, אָטעמט דורך דער הויט
און ווינט מיט נאַזלעכער צעשפּרייטע שמעקט.

אַ' טירל סקריפּעט. גיט זיך אַ פאַרמאַך.
אַ פענצטער לעשט זיך אוים. נאָר אויף אַ שויב
די שיין נאָך פלאַטערט מיט געזאַנג און לויב, —
מיט רו און אומרו איז דער סטעפּ ביינאַכטיק וואָך.

אַ קעלבל אויף די אַקסלען

אַמאָל האָב איך געזען אַ יידן גיין אין סטעפּ,
אַ באָרוועסן, מיט אַ קעלבל אויף די אַקסלען,
און מענטש און קאַלב, מיט די תּמעוואַטע קעפּ,
האָט איינס דעם אַנדערן געוואָלט אַריבערוואַקסן..

דעם קעלבלס פּיס, ביים יידן אויף דער ברוסט,
אין רויטער באָרד זיינער אַריינגעפּלאָנטערט.
וואוהין סע גייט דער ייד האָב איך נישט געוואוסט,
נאָר מיט אים איז געגאַנגען אַ זומערדיקער יום־טוב.

פּאַרפּרי. דער סטעפּ איז נאָך געווען פאַרהילט.
דאָס קעלבל אויף די אַקסלען האָט מיט פרייד געוואָיעט.
די זון האָט ערשט דעם יידנס פּנים אָפּגעגילדט
און ער האָט הויך געזונגען צו דעם נייעם טאָג — מה טובו..

געגאַנגען זענען מיר באַזונדער אויפן שליאַך,
די ברויטן האָבן זיך פון צייטיקייט גערייטלט,
דער שאָנעשניק האָט גאָלדיק־געל געטאָן אַ לאַך,
אין קאָרן האָט זיך פרום געבלויט אַ קוויטל.

פאַרקוקט האָט זיך דאָס קעלבל אין דער ווייט,
דאָס ברוינע פעלעכל האָט געכוואַליעט און געציטערט..
אַ קו, האָב איך געהערט, וויינט מיט מו און שרייט,
דאָס קול אירס איז געדיכט און די לופט איז שיטער.

דאָס קעלבל מיט די אויגן זוכט דעם ווייטן מו,
צעשפּרייט די נאָזלעכער, — די מאַמען צו דערשמעקן.
דער סטעפּ איז פול מיטן עלנט פון דער קו,
מיט שאָטנדלעך און טונקל־רויטע פלעקן.

נאָר פול איז אויך דער סטעפּ מיט יונגשאַפטס פרייד,
צעשאַלט האָט זיך דאָס קעלבל מיט אַ מע, אזויווי
ס׳וואָלט אָנגעזאָגט דער וועלט אַז סע קומט, סע גייט
ביים יידן אויף די אַקסלען, וואָס זינגט דעם טאָג מה טובו.

דער מאָלעוועער זיידע

א

ב

ג

ד

ה

ו

א

ביים מאַלעווער זיידן זענען די אויגן קלאָרע,
ווי טראָפּנס טוי, אַז די זון טוט אַ שפּראָץ.
אין לערנען, זאָגט ער, טאָר נישט זיין קיין סברא,
דאָס וואָרט די חז"לס איז דאָס וואָרט גאָטס,
און גאָט האָט פּשוט געזאָגט „יהי אור",
איז זעסטו דאָך, פּרויקע, ווי ליכט איז קלאָר.

דער מאַלעווער זיידע לערנט מיט מיר גמרא
און גיט יעדער סוגיא על־פּי שכל צו פאַרשטיין.
די פּלוגתות ווערן מענטשלעכע, וואָרע,
נאָר איך וויל אַריינגעבן אַן אַנדערן מיין,
אַ פלי־טאָן מיט ניגון, מיט וואָרט, מיט געדאַנק,
אַ טרונק־טאָן פון קוואַל אַן אייגן געטראַנק.

זאָגט שטיל מיר דער זיידע: צו הויך פליסטו,
דער פּשוטער מיין איז אַליין שוין אַ פלי,
אויף יענער זייט פּשטות זענען פעלדער וויסטע,
אַמאָל גיט אַ דאָרן אַ שטאָך און אַ ברי.
וידבר איז תמיד נישט מער ווי „גערעדט",
און מער קען, חלילה, נאָך ברענגען צו חטא.

נאָר ער, דער פאַרחלומטער זיידע, דער גרויער.
איז איבער קבלה געזעסן די נעכט,
געהאַלטן פאַר ליכטיקע אויגן דעם זוהר
און הייליקן סוד מיט קיין וואָרט נישט פאַרשוועכט.
געפינקלט אויף אים האָט דאָס קריינדעלע ליכט
און שאָטן אויף אים געוועזן איז געדיכט.

ב

דו זעסט די גאַס, ווי זי איז פאַרשנייט דאָ?
דער מענטש איז אין שניי אינגאַנצן אַ בודד, —
האָט איינמאָל געזאָגט דער מאַלעוועער זיידע
און אויף דער באַנק האָט ער זיך צעהוידעט.

דער מענטש איז אַליין, אַז דאָס האַרץ איז אים ליידיק,
אַז שטום איז אין אים דעם אייבערשטנס שירה.
ביינאַכט, ביי חצות, אַז איך וויין, איז מיר פריידיק,
מיט מיר זיצן תמיד עטלעכע אירע.

ווער זענען זיי? גלייב מיר, איך ווייס עס אַליין נישט,
זיי זענען אין מיר, זיי זענען אַרום מיר.
די שטוב איז פול מיט רייד וואָס איך פאַרשטיי נישט,
סע רעדט אפילו מיין שאָטן, דער שטומער.

געוויין וואָס איז? צו געזאַנג דער פּרוזדור,
דאָס פולע געוויין איז אַ פולע זכיה.
דערנאָך מיט אמונה דאָס האַרץ פאַרגרויז דיר,
ביז פרייד קומט צו דיר אין שעהן פריע.

און פרייד האָט מדרגות, — הויך און נאָך העכער,
וואָס ריינער דאָס האַרץ, אַלץ העכער די פרייד איז,
ווערסט פול, ווי מיט טייערן וויין אַ בעכער,
ביסט נישט אַליין, נאָר מיט גאַנצע עדה׳ס.

דאָס שטיבל אין שניי איז איינגעשראָקן,
דער דרויסן מיט עלנט לאָקערט אויף שויבן,
נאָר ליכטיק רעדט דער זיידע, דער זקן,
פון מויל, דאכט זיך, פליען אים ווייסע טויבן.

ג

דעם זיידנס פנים איז ווייס און בלאָלעך,
ווי אויף אַן אַלטער בערעזע די קאָרע.
דער תוך וואָס איז און וואָס איז די שאָלעכץ
וויל ער דערגיין ביים לערנען גמרא.

ס'איז פשוט, דאַכט זיך, דאָס וואָרט וילך,
נאָר מיר איז אַ ספק דער מיין פון געגאַנגען, —
אַ מענטש קען גיין דערהויבן און פריילעך,
די טריט זאָלן זיין אים פול מיט געזאַנגען.

נאָר ווידער, אַ מענטש קען גיין דערשלאָגן —
אַ פויגל, נעבעך פון פליען אַ מידער.
דער ספק טרעפט מיך, אַז ס'הייבט־אָן צו טאָגן
און שאָטנס מיט ליכט — צעקריגט ווי ברידער.

דעם זיידנס ספק, ווי אַן אַלטער בוים איז,
וואָס פול איז מיט שאָטן אַרום אים דער שטח.
פון אים רעדט־אַרויס די חכמה שלמהס,
די רייד זיינע — שאַרך פון פאַרטונקלטע בלעטער.

ד

אַמאָל, אַז דער ספק טוט מיך באַפאַלן,
זאָגט אין אַ זומער-פאַרנאַכט דער זיידע,
דעקט-צו מיך דאָס עצבות מיט וואָלענע שאַלן,
פאַרשטאַנט בין איך, ווי די זון, וואָס פאַרגייט דאָ.

איז נעם איך אַ ספר און הייב-אָן מישן,
די ווערטער רינען, ווי ווייַן פון אַ קראַן,
זיי טוען דעם גומען מיר דערפרישן,
ווי איינעם אין מדבר, רחמנא לצלן.

מיר דאַכט זיך, איך גיי אויף אַ באַרג אַ הויכן
און שורות זענען ביימערדיק גרין.
ס'איז נישט די מחשבה, נישט דער תוכן,
ס'איז, פרוּיקע, גאָר אַן אַנדער מין.

די אותיות זענען בלעטלעך צעבליטע,
דאָס וואָרט איז אַ בוים, וואָס רוישט און רעדט.
איך גיי צווישן זיי מיט טריט אָפּגעהיטע
און גיב יעדער אות מיט די אויגן אַ גלעט.

איך זאָג עס אָקעגן די בחורשע ספקות,
וואָס זעען זע איך זיי אַמאָל אין דיין קוק.
דאָס האַרץ דיינס נעם און אין אותיות ווייק עס,
אַ תם וועסטו ווערן און דאָך זיין קלוג.

כ׳האָב אותיות, זיידע, געטרונקען פאַרשיכורט, —
דער ספק אַליין איז ביי מיר אַ געטראַנק, —
נאָר האַרץ מיינס ווערט אַלץ נאָך צעריסן אויף שטיקער,
אפילו אַז אות ווערט ביי מיר אַ געזאַנג.

ביי זיבעציק האַלט איך. דער פאַרהאַנג פאַרציט זיך.
אַ פּאַסיקל שיין לייכט-אַריין נאָך אַמאָל.
די פרייד האָט אי שירה, אי רינה, אי דיצה,
דער ספק האָט אָבער נאָר איין-איינציק קול.

ח

דער מאַלעווער זיידע לעבט אַליין אין אַ חדר, —
אַ נזיר פון עלנט, די קרוין פון אַליין.
געווען, זאָגט ער, בין איך שוין עלנט, נאָך איידער
מיישב-געווען האָט זיך מרים צו גיין.

געגאַנגען איז מרים אין די דרייסיקער פריע,
דעם זיידן געלאָזט מיט טעכטער, מיט זין,
ביים קבר געזאָגט, ביים רייסן קריעה:
אַ בוים אָפּגעהאַקט, אַז געווען איז ער גרין.

דער זיידע, נאָך בחורוויז, ביים צמח צדק
איז אָפּגעזעסן אַ שיינע פּאָר יאָר.
דער רבי, דערציילט ער, איז געווען צו אים גנעדיק,
געזאָגט: פּאָר אהיים און שטעל-אויף אַ דור.

נאָר עלנט איז ער געווען אָנעם רבין,
דאָס האַרץ האָט געבענקט נאָכן שורש חבד.
געווען איז אים אַ סך מאָל דאָס לעבן,
ווי פון אַ בוים אַן אָפּגעפּליקט בלאַט.

מחשבה און האַרץ — חבד'ער שלימות,
און אים האָט דער קנופּ פון צונויפבונד געפעלט.
אַן אַלמן איז ער און עלנט זיין היים איז,
אפילו אַז ער האָט אַ דור אויפגעשטעלט.

דער זיידע רעדט פון מחשבה, פון עלנט,
דאָס קול איז געזאַנג, ס'איז וואַרעם דער קוק,
ער קוקט אַרויס אויף די מאַלעווער שוועלן
און ס'גיט אים דער מידער אַקסל אַ צוק.

ו

אַלע מרימס האָט דער טויט אַרויסגעריסן,
איז דער באָבע מרימס קבר געבליבן עלנט,
אַז די רעגנס זאָלן אויף אים׳ גיסן,
אַז וואָראָנעס זאָלן זיך אויף אים שטעלן.

יונג איז זי פון דער וועלט געגאַנגען,
נאָר דאָס פאָלק פאַרמערט מיט זין און טעכטער,
האָט דער זיידע זיי אויף זיך ארויפגעהאָנגען
און געווען איז ער זייער שטילער וועכטער.

אַז די טעכטער האָבן אָנגעהויבן קינדלען
און געבענטשט געווען ביי די זין די דיכן,
האָט מען צוגעלייגט אויף דעכער שינדלען,
אַז דאָס קליינוואַרג זאָל זיך נישט צעקריכן.

נאָר אַ מרים האָט קיין יאָר אַפילו נישט דערצויגן.
ס׳האָט דער קברן אין אַ ליילעך אונטער דער פאָלע
אַלע מרימס באַהאַלטן און שטיל געבויגן
זיי אַוועקגעטראָגן אין אַ פינצטערער בהלה.

אַז געכאַפּט האָט מען זיך, נאָך יאָרן־שטראָמען,
זענען זיבן מרימס שוין אין קברימלעך געלעגן,
און דער באָבע מרימס פרומער נאָמען
האָט אַרומגעבלאָנקעט אויף די ווייסטע וועגן.

האָט דער זיידע טרויעריק אַריינגעשוויגן
דעם געדאַנק אין זיך, אַז אין אים דער פּגם איז.
מיט אַ קול, — אַ נישט דערוויינטן ניגון, —
האָט ער שטיל געטרייסט די פאַר׳צער׳טע מאַמעס.

ס׳איז אַ גזר אַזאַ, אַז ווער קען וויסן?
אַז אַ נאָמען ווערט פאַרמעקט קען זיך שיקן,
ווי אַ שיר אַמאָל ווערט איבערגעריסן
און געפינט שוין קיינמאָל נישט קיין תיקון.

נאָר אויף זיך האָט ער גענומען אַ נדר
צו פאַרבלייבן אַן אלמן ביזן סוף פון די יאָרן,
און זיין אלמנשאַפט האָט ער ווי זויבערע קליידער,
פרום געטראָגן מיט דער באָבעס זכרון.

אויפן תוספות יום־טוב, אויף דעם מגינים
האָט ער אָנגעשריבן: זה הספר שייך
להאישה מרת מרים, — מיט אַ כתב א דינעם,
און אויף יידיש: גאָט, אין מיין צער שריי איך.

דאס קול פון דער טערקלטויב

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח

א

אין די פאַרטאָגן פון חודש אייר
שטייט די טערקלטויב אויף נאָך פריער,
טערקלט צום ריינעם, נאָך בלויען פאַרפרי.
קול אירם אין טיפעניש גיט אַ צעבלי,
ווי תל־אביבער בלוי־בוגאַווילעס.
קול אירם נאָך נאַכטיק און תאווהדיק קיל איז,
נאָר מיט אַ נאָכקלאַנג, וואָס קוים איך דערשפּיר אים,
פונעם תנ״כישן געזאַנג שיר השירים.

טערקלט די טערקלטויב, טערקלט און רופט,
לויטערער ווערן זאָל נאַכטיקע לופט,
פאָרן זיך זאָלן אַ טויב מיט אַ טויב,
ליבשאַפט זאָל ברומען אַ ברוסטיקע לויב
צו די פאַרפריאיקע בליאיקע פּאָרן,
וואָס אין דער ליבשאַפט זענען געוואָרן
ווי אַ צווייג צו אַ צווייג צוגעבונדן,
איינס און צעשיידט, מיט אַ קילקייט געצונדן, —
אין די פאַרטאָגן פונעם חודש אייר
שטייט די טערקלטויב אויף נאָך פריער.

ב

די טערקלטויב האָט נאָך נישט אויסגעטערקלט
געזאַנג אירם פון ליבשאַפט זינט ס'האָט שולמית
דעם כרם אויף ירושלימער בערג געהיט.
זי קומט פון דער נאַכט און איר גאַנג איז געבערגלט,
איר קול ווי אַ צוגעדעקטער פלאַם איז,
מיט גלוסטעניש פול. פון גלוסטעניש מיד.

פאַרטאָג, אַז איך זע זי אינעם פייגל-געווימל,
איז זי אַזוי קליין, אַזוי בליענדיק עלנט,
אַפילו אין טויבנגעזינדל פרעמד.
נאָר אויפגעהויבן דער קאָפּ איז צום הימל,
דער האַלדז, געפינטלט מיט אַ שנירל קרעלן,
מיט זיידענע פעדים איז צעקעמט.

זי רופט צו ליבשאַפט, אַז פאַר זאָל זיך פאָרן,
באַהעפטן זאָלן זיך העלפטן צעשיידטע,
נאָר זי, ווי דער אומעט אין דער נאַכט, איז אַליין.
די קרוין אויפן קאָפּ, ווי אַ בינטל קאָרן,
מיט פעדערן-קנופּן צונויפגעדרייטע,
דעם טאָג טראָגט אַקעגן אַ נאַכטיק געוויין.

ג

דער גאַנג ביי דער טערקלטויב איז אַ געצווימטער,
נאָר אין די פליגלען אַן אויפגעשוימטער,
ווי נאָכגעגאַנגען וואָלט איר אַ ווינט.
דאָס טונקעלע גופל איז פול מיט ציטער,
מיט פאַסיקלעך בליאַסק פון מדבר-געוויטער,
וואָס זענען אין פעדערן איינגעשפינט.

פון מדבר קומט זי, פון פעלדזיקע שפּאַלטן,
פון ווילדן גלי איבער געקריצטע געשטאַלטן,
פון ווינטן, וואָס ברויזן מיט גילדענעם שטויב.
די זון אויף איר איז אַ צעשויבערטער פעכער,
דער קאָפּ איז אַ טונקל-געזילבערטער בעכער,
נאָר טרויעריק טערקלט די טערקלטויב.

זי ווינטערט־אָפּ, — ווער ווייסט וואו זי ווינטערט?
וואו גאָט קומט אַרונטער און שטערן צינדט ער;
אויף בערג, וואו סע שרעקט זיך דער גאַזעל;
אין וואַדים אפשר, פאַנטאַסטישע ווילעס, —
סע בליען, בלויען די בוגאַנווילעס,
די טערקלטויב טערקלט ביי אונדזער שוועל.

ד

געווען איז דער טרויעריקער טאָג פון דערמאָנען,
אַ ברעגעלע נאַכט האָט נאָך טונקל געבלויט,
געטרונקען האָבן נאָך טוי די באַלקאָנען,
נאָר מאַמעס האָבן שוין שוואַרצע פאָנען
אַרויסגעהאָנגען צום הייליקן טויט.

די פאָנען, ווי געשאָכטענע טויבן,
זענען געהאָנגען מיט ציטערדיקע קעפּ
און מאַמעס האָבן פון די בלוילעכע שויבן
געקוקט, ווי די נאַכט האָט זיך אויפגעהויבן,
ווי די זון האָט געפלאָכטן גילדענע צעפּ.

די טערקלטויב, — אַנדערש איז געווען איר ברומען,
אַרוים איז דאָס קול פון נאַכטיקער ברוסט,
דעם צער צו נעמען אויף אייגענעם גומען
און היילן די אויסגעריסענע מום'ען
אין טונקלקייט פון צעוואַקסענעם קוסט.

אַז אַנדערע פֿייגל זענען אויפֿגעשטאַנען,
האָט זיך פֿאַרטאָגיק געזאַנג צעברויזט,
געדאַכט האָט זיך אָבער, אַז קולות פֿאַרוויאַנען
און גייען נישט ווייטער אַוועק פֿונדאַנען,
ווי צווייגן וואָלטן זיי דעם וועג פֿאַרגרויזט.

נאָך טיפֿער איז דער טערקלטויבס קול געוואָרן,
אַריין פֿון דער נאַכט אינעם אָנהייב טאָג,
און ווער ס׳האָט דאָס קול, מיטן ברום דעם קלאָרן
געהערט, האָט דערשפּירט דעם שטאָך פֿון אַ דאָרן,
אין האַרץ האָט די אומרו אים געטאָן אַ שלאָג.

אַז ס׳האָט זיך דער טאָג אַרויסגעוויקלט
פֿון מוטערנאַכט, — האַלב בלייך, האַלב רויט,
האָט זיך די איינציקע פֿאָן אין אַ ליקל
אַ וויג געטאָן אויפֿן פֿייכטלעכן שטריקל
אַראָפּ צו די ליליעס אויפֿן גרינלעכן פּלויט.

אַ ליליע האָט זיך אַרויפֿצו געצויגן
און וויים איז אויף שוואַרץ געוואָרן אַ הויט.
אַ מאַמע פֿון פֿענצטער האָט זיך אַרויסגעבויגן,
גערעדט צו אַ זון מיט אַ פֿונק אין די אויגן:
דער טויט איז אונדער געהייליקט ברויט.

ה

באַנאַנע-וועלדלעך, מיט פלײשיקע בלעטער,
צעשפּילטע זונרויזן, ברויטן רײפע,
דער טאָג — אַ זוניק-בלענדיקער טרעטער
גייט פון תל-אביב אויפן וועג קיין חיפה.

דער ים אויף לינקס — אַ זאַמדיק באַזוימטער,
קושט שטעטלעך און דערפלעך מיט גרינע ליפּן,
אויף רעכטס אַ ישוב, אַ שיטער באַבוימטער,
טוט זעמדלעך זון צווישן צווייגן זיפּן.

דאָ שנײַדן זיך וועגן, נתניה, הרצליה.
קיבוצים צוויי, אין דער ברייט, ווי אַ צירה,
אַן עקאַליפּטוס-וועלדל טוט בליען
אויף קברים לאַנגיאָריקע אין חדרה.

בלייב שטיין, נהג, מיר וועלן אַ רגע
צונויפנעמען דאָ דעם צער בציבור,
נישטאָ וואָס צו רעדן, נאָר פאַרן אַוועקגיין
אַ שווייג-טאָן אויף קברים פון זומפּן און פיבער.

חדרה איז אַלט מיט טרויער און טויטן,
חדרה איז אַלט מיט צעוואָקסענע שטיבער,
איצט גרינען דאָ ביימער, קרייזלען זיך ברויטן,
נאָר ס׳ברענט נאָך אין טיפעניש זומפּ און פיבער.

פון ים קערט זיך אָפּ דער שליאַך, נאָר ווידער
צוריק קומט ער צו דער זאַמדיקער לענטע,
אויף רעכטס, — אין האַרצן אַ טיאָכקע גיט דיר, —
אַראַבישע שטיבלעך, צעשאָסן־פאַרברענטע.

צום טאָג פון דערמאָנונג קיין חיפה פאָרסטו
און דאָ שטייט דערמאָנונג — אַן אָפענע תחינה,
די שוואַרצע לעכער זענען פאַנען די וואָרסטע,
דאָס יונגע בלוט פון זיי טוט נאָך רינען.

דער כרמל הייבט אָן וואַקסן בהדרגה,
מיט קעמלען הויקערס אַרויפצו גייט ער,
סע דאַכט זיך, אַז אין אַ צעוואָרפענער טאָגע
צו זיך אַליין שטייגט ער אויף אַ לייטער.

נאָך יונג איז ער מיט אַלטע איילבירט־וועלדלעך,
די וויינשטאָקן גרינען מיט רויטלעכע הויטן,
טעראַסן אין שטייך, מיט קנייטשן פעלדלעך
און חרובע דערפלעך — פאַרברענטע קנויטן.

פון אויבן אַרונטער טונקלט זכרון יעקב, —
אַ נעסט פון וואַנדערפייגל צונויפגעשלאָגן,
אַז ייד אין מאָלדאַווע האָט אָנגעהויבן צאַנקען,
האָט מידע פליגלען זיי אַהער דערטראָגן.

צעשפּרייט זענען שטיבלעך דאָ, ווי אַ פעכער,
די שטילקייט איבער זכרון צו פאַרהילן,
דער טאָג זינגט פריאיק מה טובו אוהליך,
מיט באַרג אין קול, מיט ווינטל קילן.

דער כרמל ווערט העכער און וואַלדיק שיטער,
די זון אויף אים צעשפּרייט וואָלקנס בלאָע,
אַנטקעגן קומט דער אייביקער ציטער
פון דער מיסטעריע אין מערת אליהו.

דער מאָנאַסטיר, וואָס טורעמט סאַמע אויבן,
איז, דאַכט זיך, נידעריקער פון דער הייל דאָ אונטן,
דעם פּלי אליהוס וועט ער נישט צעשטויבן,
דעם הימלס הייך איז אין טיפע גרונטן.

דערפאָרן זענען מיר צו חיפהס טויער,
צום ים, וואָס גרינט אין זון אַ געגליטער,
דער כרמל, ווי אַ פויגל אין פלי, הויערט
און דאַכטן דאַכט זיך, אַז באַלד פאַרפליט ער.

די שטאָט, אין שכנות אליהוס,
איז פייערדיק ניי און אַלט תנ״כיש,
צעפאַטלט און רוישיק דער אַריינקום דאָ איז,
נאָר אויבן דער כרמל רעדט בלחש.

די טערקלטויב, דאַכט זיך, ביים טויער וואַרט זי,
דאָס קול אירס איז טונקל, מיט בראָנזענעם עכאָ,
די פאָנען דאָ הענגען פאַרעלנטע, שוואַרצע,
נאָר ס׳זינגט פונעם טרויער — מה טובו אוהליך.

ו

צווישן בראַנדיים־גאַס און שטריקער
ווערט דאָס וועלדל גרין־געדיכטער,
ביימער זענען פון געזאַנג דאָרט שיכור
און די פייגל זענען אויך נישט ניכטער.

שטיבער שטייען ווינקלדיק־געטעסעט,
אָנגעשפּאַרט אויף לופטיקע קאָלאָנעס,
נאָר נאָך לופטיקער איז די מרפסת
פאַר דער שיין פון בלוילעכע לבנהס.

ווייס איך, אַז מרפסת איז טעראַסע,
נאָר אויף בראַנדיים־גאַס, ביי שטריקער,
הויערט נישט אויף מיר די ווערטער־משׂא,
נאָר געזאַנג פון פייגלשע טשיריקערס.

אַ געמיש פון קלאַנגען אַלערלייע,
נאָר באַזונדער איז דער דראַנג צו זאָגן,
הערסט, אַז פייגל ווילן אויך אַ דעה
אויפצואוועקן יידישע פאַרטאָגן.

קומט פֿאַרנאַכטלעך, ביימער ווערן
פֿול מיט שלאָף פֿון פֿייגלס אויסגעזאַנגען,
קולות אינעם זילבערשיין פֿון שטערן,
מיט אַ נאַכטיק פֿירהענגל פֿאַרהאַנגען.

וויפֿל שלאָף ס'איז דאָ ביי גאָט אין קאַמער,
נידערט ער צום וועלדל דאָ, ביי שטריקער, —
איז עס אפֿשר נאָר אַ זאָג, אַ מאמר,
וואָרעם דאָס איז אַלץ נאָך נישט דער עיקר.

ס'איז נאָך דאָ אַן עיקר, — בלוי פֿאַרוויקלט
ליגט ער נאָך אין מיין פֿאַרהילטן רעיון,
וועל איך צוגיין צום ירקון, ביים בריקל,
אַז אין שטילקייט זאָל איך זיך פֿאַרטייען.

זיך צו לייענען, דעם געדאַנק דערפֿילן,
וועל איך אים מיט שטערן-כתב באַשרייבן,
ביז די נאַכט וועט מיך מיט ווינטלעך קילן
און דער עיקר — וועט פֿאַרהוילן בלייבן.

ז

נאָך אַ צענדליק יאָר, אַז איך בין צו דיר קריקגעקומען,
ביסטו, ווייסע שטאָט, ווייסער נאָך געוואָרן.
חודש ניסן איצט, אינעם יאָר תש״ך,
אָפּגעציילט האָסטו אַ גאַנצן יובל יאָרן,
יינגער בליען דיינע רויטע, בלויע בלומען,
שלאָפט די נאַכט, ווי אַ קווייטל שלאָפט אין קאָרן,
וואַשסטו פאַרפרי זיך אויס די אויגן און ביסט וואַך.
קוקסט נאָך אַלץ פאַרוואונדערט,
ווי ביים אָנהייב פון דיין האַלב־יאָרהונדערט,
ווען פון זאַמדן ביסטו אויפגעשטאַנען,
מיט אַ דאָרשט, שיין צו טרינקען, אין דיין גומען,
מיט אַ יינגל־קראַפט צו זינגען און צו שפּאַנען.

נאָך אַ צענדליק יאָר, —
אויפן ווייסן שטאָם דיינעם יאָרן־רינגען,
דיינע צווייגן האָבן זיך צעשפּרייט צום ווייטן צפון,
וואַרפסט שוין קילן שאָטן אויף דעם ירקון,
נאָר דו קענסט נאָך הערן יינגלדיק, ציטערדיק און אָפן
ווי די פייגל אין די בלעטער־קרוינען דיינע זינגען.

האָסט דיין אייגן רעטעניש נאָך נישט געטראָפן,
אייביק אָנהייב דיינער בלוט און פלייש איז,
שטאָט דו, ווייס־צעוואַקסענער בראשית,
קריקגעקומען בין איך צו דיין אור זרוע
נאָך אַ ביסל שיין פאַר זיך דאָ אויסצודינגען,
טעג מיינע פון תם ונשלם אויסצורוען.

ח

מיר האָבן דאָ איבערגעלאָזט אַ נאָמען,
וואָס פרעמד איז ער אַפילו דעם ווינט,
ער איז דער בראשית, וואָס שוועבט איבער תהומען
און איידער ער ווערט נאָך, נעמט ער און צערינט.

אַ נאָמען איז עלנט, ווי אַ מענטש איז עלנט
און מיר האָבן אים געהייליקט אין שטיין, —
יהודהס בערג זענען זיינע געזעלן,
די נאַכט ברידערט זיך מיט אים אין געוויין.

נאָר איצטער איז טאָג. אויף אַ זילבערן שיפל
דערשווימט אַ וואָלקן פון גבעת יערים, —
ווי זאָלן מיר ציילן, אַז מיר ווייסן נישט וויפל
סע האָבן זיך נעמען צעלויכטן אין אים?

אַ נאָמען וואַקסט-אויס, ווי אַ בוים, ווערט באַבלעטערט,
צעשפרייט זיינע וואָרצלען, טרינקט זיך אָן מיט ערד,
האָט קינדער און קינדס-קינדער מומעס און פעטערס,
נאָר אים איז דער עלנט אין בערג דאָ באַשערט.

אַז ווי זאָל ער וואַקסן פון תהומיקן איידער?
דער שאָטן זיינער איז נאָך אַפילו נישטאָ.
אַז וואָלט ער געווען, וואָלט איך געשיקט אים אין חדר,
צו זינגען מיט זילבער קמץ אלף אָ.

אַזוי איז דאָס זילבער פאַרהילט אין אַ כמאַרע
און בערג היטן־אָפּ נישט־געבוירענעם קלאַנג,
דערשראָקן־פאַרטייעטע פייגלשע שוואַרע
טראַכט־אוים אויף ביימער אַ מידן געדאַנק.

פאַרזייט איז אין בערג אַ פאַרטראָגענער זאָמען,
אַ פונק דערפליט און די בלעטער צעצינדט, —
מיר האָבן דאָ איבערגעלאָזט אַ נאָמען,
וואָס פרעמד איז ער אַפילו דעם ווינט.

ט

ביימער זענען דאָ גרין געשריפטס, —
טויזנט-מאָל-טויזנט אלף ביתן,
לייענט זיי דער ווינט מיט אַ זיפץ,
נאָר ער ווייסט נישט ווי זיי הייסן.

טרעפט, אַז אַ פויגל אַהער פארפליט,
גיט אים דער עלנט אַ פלי אריבער.
ביימער רוישן דאָ אויס אַ ליד,
וואָס איז אַליין אַ גאַנצער ציבור.

וואָס איז אַ בוים? אַ וואָרצל. אַ שטאַם.
צווייגנגעפלעכט. צעבינטלטע בלעטער.
דאָ איז אַ בוים דער נקמת דם
פאַרן אַמאָל, דעם איצט און דעם שפּעטער.

שפּירסט ווי אין ביימער-אָדערן רינט
טרויעריק בלוט, צעגרינט בארג-ארויפיק,
אָפּגעשטעלט האָט זיך אָבער דער ווינט
איבערן לעצטן קלאַפּ פונעם דופק.

ניִשט אינעם טאָג און ניִשט אין דער נאַכט, —
אייביקער איז די שיין אין צעווישן, —
האָט זיך אַ בוך אַ גרינס אויפגעמאַכט,
ווינט זאָל די בלעטער זיינע מישן.

וועט ער מישן אַ בלאַט נאָך אַ בלאַט
און זיך דערמישן צו אייגן געיאָמער, —
יידן האָט ער אויך אַמאָל געהאַט,
דאָ איז דער וואַלד פאַר יידנס ניִשטאָ מער.

י

לאָמיר נעמען אַ מנין ביימער,
זאָגן קדיש דאָ פאַרנאַכט־צו,
אָדער לערנען פשוט לאמר:
ריין געוואַשן — ויתרחצו.

קלאַנג פון בערג אַ פרומער שטראָם איז,
אַ פּרוכת איז די כמאַרע,
ווערט אַן עמוד פון נשמות,
בקדושה ובטהרה.

זאָג דעם ווינט שטיל און שטילער:
נעם אַן אַלטן בוים, צערויש אים,
ער זאָל זיין דאָ דער בעל־תפילה
אינעם יער הקדושים.

דאַכט זיך, אַז סע בעט אַ בוים אים:
נאָר נישט וויינען, נאָר נישט מאָנען,
נישט קיין קדיש פון יתומים,
נאָר אַ קדיש דרבנן.

אונדזער טרויער, אַ צעבליטער
פלאַטערט דאָ מיט גרינע פאָנען,
מיט דערהויבענע געמיטער
זאָגט אַ קדיש דרבנן.

יא

אינעם יער הקדושים
טראָגט די טערקלטויב אַ טלית,
אויסגענייט בלאַט־אויף־בלאַט.
וואַרקעט־אוים אַ קדיש שטילן
ס׳קול — אַ טרויעריקער קוואַל איז.
ביימער דאַוונען אין תפילין,
דער של ראש אויף ביימער־קוישן,
אויף די שטאַמען — דער של יד.

אין דער גרינער ביימער־עדה,
צווייג־געפלעכט און בלאַט־געוועבן,
וואָס פאַרוויגט האָט זיי דער ווינט
אין אַ חלום פון אַ זוניק לעבן,
איז די טערקלטויב דער שליח־ציבור.
וואַקסט איר קול דעם רויש אַריבער,
אַז פאַרנאַכט די זון פאַרגייט דאָ
און אין שאָטן — שיין צערינט.

שמעון, יצחק, ביילע, פראדל, —
נעמען טויזנטער אויף טויזנט
איינגעאָטעמט אין איין קול,

אין איין ציטערדיקן ברויזן
פון אַ טונקלדיקן ניגון.
צער, וואָס טאָג האָט אויסגעשוויגן,
ברומט אין טערקלטויבס ויתגדל
פונעם באַרג אַראָפּ אין טאָל.

ווי שליחים פון די הייכן,
מיט צעשפּרייטע, שטומע פליגל,
פליען פייגל אָן צו צוויי.
דרייען זיך אין שאָטן-עיגול
און אויף צווייגן זיך צעזעצן.
אין געפלעכט פון בלעטער-נעצן
ענטפערט מיט אַ קול אַ ווייכן
בוים-צו-בוים: אָמן, יהא שמה.

יב

אין ווילנע, קעשענעוו, לובלין,
אין וואַרשע, ביאַליסטאָק און ווין
די טערקלטויב האָט מען פאַרברענט.
דאָס אַש אירס האָט געבראַכט דער ווינט
צום וואַלד, וואו זון נר־תמיד צינדט,
וואו ס'האָט זיך בוים־מיט־בוים דערקענט.

אין ציטערדיקן בלעטער־ראַש
איז אויפגעשטאַנען זי פון אַש,
מיט פונקען אין דעם פליגל־שפּרייט.
זי וואָרקעט מיט אַ וואַלד־געברום,
וואָס איז אין טרויער יידיש־פרום,
אמונהדיק און פול מיט פרייד.

אין גרינעם בלאַט, אין קנייטש פון שטאַם
בליט־אויף דער גואל הדם,
ווערט יידנאַש דערלייזט אין בלי.

פאַרנאַכט. דער וואַלד איז פול מיט לױב,
צעברומט זיך שטיל די טערקלטױב
תנ״כיש-יידישדיק ו י ה י.

סע זאָגן ביימער נאָך ו י ה י,
דאָס וואָרט, — אַ טרויעריקער פלי, —
פאַלט-צו מיט ליבשאַפט צו דעם וואַלד.
אַז זון צעפינקלט טראָפּנס טוי
און מישט איר גאָלד צונויף מיט בלױ,
ווערט יעדער בוים אַ ייד-געשטאַלט.

יג

ביי דער סאַמע ערד וואַקסן גרינע קריינדלעך,
ווי די קאַפּטיכער אויף אָפּגעגאָלטע קעפּ,
שאָטענען אויף זיי פרומע ווייבערישע חנדלעך
מיטן חלום פון אַ מיידלס יונגע צעפּ.

אויפן באַרג אַ שלאָס, מיט ווענט, אין שטיין געשטרייפטע,
זיצט אַ בן-מלך אין אים און קוקט-אַראָפּ צום טאָל,
אָ, אַזוי פיל כלות, זוניק אויסגערייפטע,
טראָג אַרונטער, ווינט, צו זיי מיין ברוסטיק קול.

נאָר דער ווינט, ביז ער קומט אַרונטער צו דער נידער,
ווערט פאַרעלטערט, ברענגט אָן אָפּגעקילטן גרוס,
פונעם בן-מלך דערציילט ער מיטן ניגון פון אַ סידור,
לאַכט מיט טרוקענעם געלעכטער: אומיסטן, הערט אַ שטות.

הערן כלות, — הו-הו-הו — יונגער ווערן זיי און פרימער
דעקן-צו די קעפּ, וואָס מדבר האָט זיי אָפּגעגאָלט,
גיט די זון אויף זיי אַ ציטערדיק-פאַרשעמטן שימער,
און דער שאָטן טרינקט זיך אָן מיט טונקל-פייערדיקן גאָלד.

יד

אויף די הויקערס פונעם נגב
גייט דער שאָטן פון אַ וועג אויף, —
רויטלעך, בלוילעך, צוגעמישט מיט גרוי.
גייט ער שטיל, נישט אויפצואוועקן
בערג, וואָס ווילן זיך פאַרדעקן
מיטן צודעק פון פרימאָרגן־טוי.

מלכותדיק ביסטו און אָרעם,
קעניג דאָרשטיקער פון דרום,
זייגסט פון זיך אַליין אַ טראָפּן זאַפט.
אָרעמשאַפט טוסטו באַצירן,
מיט פאַרשאַטנטע קאָלירן,
און פון זיך ביסטו פאַרגאַפט.

גיסט זיך אַ פאַרהיל, דעקסט אַ ברעג אויף, —
ס׳הייבט אַ וויע אויף דער נגב, —
לויכט דאָס אויג, אין זיך פאַרטייעט, קלוג.
בערג האָסטו, אויף זיי צו קריצן
טרוקן כתב פון ברוינע היצן,
צו פאַרדעקן וואָרט אין בלויען קוק.

טו

דאָ איז גרעסער דער מענטש, אַז אין שטיין
איז געשטאַלט זיינס אויסגעפורעמט,
דאָ האָט גאָט אים אויסגעיסורימט,
איז זיין טרויער מדברדיק ריין,
וואַקסט אַריבער די בערג זיין עלנט
און דערגייט צו דער פרייד פון זיין אַליין, —
זיין אַליין אַפילו אין אייגן געביין,
אינעם גאַרנישט וויסן, גאַרנישט וועלן.

ס'איז דאָ דורכגעגאַנגען דער מענטש, ווי אַ שטראָם,
מיט געראַנגל, מיט ציטער, מיט בלוטגעפעסן,
ס'איז די צייט אים צופוסנס פאַרוואונדיקט געזעסן,
מיט די שראַמען אברהמס, געוויינען פון סדום,
מיט די תאוותס פאַרטרונקענע פון לוטן.
ס'איז צייט אַ הונגעריקער שוואָם,
וואָס דערשלינגט אין זיך און בלייבט — תהום,
נאָר דער מענטש איז דאָ אַפילו אינעם שאָטן.

ווער האָט נאָכגעמאַכט דעם באַשאַף, — צי באַרג, צי גאָט?
צי איןביידע האָט זיך דער מענטש צעצונדן?
שטום מיט רייד איז די מדבר. מיט פאַרבנוואונדן,
מיט באַהאַלטענעם אויפשיין, מיט מענטשגענאָד.
אַז אַפילו אין שטיין איז דער מענטש פול מיט שראַמען,
ווער וועט אויפדעקן אונדז זיין צער, זיין סוד?
ס'האָט אים אויסגעהאַקט אַ האַנט מיט אַ דלאָט
און אַרומגענומען אין פאַרביקע ראַמען.

ער איז דאָ אויסגעוואַקסן אַ פאַרטיק געשטאַלט,
זענען יאָרן פאַרגליווערט אים אין די שטריכן,
ס'איז אים גבורה אָנגעגאָסן אין די דיכן,
אויפן פנים באַוואוסטזיין איז צעשטראַלט,
פון די אוריאָרן זיינע איז נאָך דאָס וויסן,
פונעם נאָך-נישט-געקריצטן שטייניקן וואַלד,
פונעם אורדונער, וואָס איבער אים האָט געקנאַלט, —
דער פאַרנאַכט ווערט טונקל מיט פאַרביקע ריסן.

טז

נבטים, — פון שטומע יאָרנהיילן,
פון די בערג, וואָס שניידן זיך אויף פּאַסן,
פון צעוואונדיקטע, צעקאָרטשעטע טעראַסן,
זענען זיי אַרויסגעקומען, צו דערציילן
וואונדער-מעשהלעך פון לעבנס אָפּגעווישטע
און חלומות, ווידער אויפגעמישטע.

אין דיין בלוט איז זייער נאָכקלאַנג נישט גערונען,
נישט געהערט האָסטו אין זיך געזאַנגען
פונעם ציטער, וואָס איז לאַנג פאַרגאַנגען,
ווי אַ שטיינדלקלאַנג אין טיפקייט פון אַ ברונעם.
נאָר אַ האַנט האָט זיי פון תהום אַרויסגעגראָבן
דאָס פאַרגעסנקייט פון זיי אַראָפּצושאָבן.

נבטים, — וואָס זענען זיי? אַ שטיין, אַ קריגל,
טעפּ צעדרינדזשעטע, מיט פאַרביקע געמעלן,
נאָר פון היילן, בערג, פון ווינטנס קרומע שוועלן,
פון נישט אויסגעברענטע, האַלב-צעשטויבטע ציגל
וואַקסן-אויס פאַר דיר אַזוינע מענטשגעשטאַלטן,
וואָס די אייביקייט האָט זיי פאַר דיר באַהאַלטן.

הייבט די מדבר אָן פון זיך אַראָפּצושיילן
די פאַרהאַרטעוועטע, פאַרברענטע הויטן,
פאַלן שטיקערווייז אַרונטער דורות טויטן,
קריכט דער מענטש אַרויס פון חושך-היילן, —
ער איז דאָ, מיט פיין זיינעם און טרויער,
מיט מענטשגעשריי, דער אייביקייטס געדויער.

נבטים, אין שפּיל פון מדברדיקע פאַרבן,
האָט איר אויפגעפּראַלט צו אייביקייט אַ טויער, —
לעבן מיינס ווערט אויסגעשעפּטער, גרויער,
ווי די בערג דאָ, איז עס פול מיט קאָרבן,
נאָר איך הער דאָס פאָכען פון דער צייטס אַ פליגל:
מענטש איז אייביק-וואונדערדיקער עיגול.

יז

די זון איבער בערג אַ דינער רויך איז,
(נישט אָפּגעטאָן האָט זיך דער עמוד־הענן),
אַן אָרון־קודש, אַ שטייניק פּרוכת,
מיט פרומע לייבן, מיט גילדענע פאַנען.
דאָ נעמט גאָט אַרויס זיין תורה צו קריאה,
און בערג — דער מנין אין פאַרטאָגן פריע.

ער לייענט הויך די עשׂרת הדברות,
מיט מרכא, טפּחא, מונח, אתנחתא,
דאָס קול זיינס אַ קאַלטער פיבער איז,
די הערערס שטייען פאַרוואונדערט־פאַרטראַכטע.
ווי אַלע פאַרפרי אויף ס'ניי ווערט געבוירן
דער מדבר־אַנזאָג צו די בני־חורין.

די לייבן, אין שפּאַן פונעם הייליקן אָרון,
דערלאַנגען אַ טראָג נאָך צו העכערע הייכן,
דער אַנזאָג קלינגט־אָפּ מיט אַ קול אַ קלאָרן,

דאָס וואָרט ווערט אויף שטיין אַ ליכטיקער צייכן, —
אַז נעכטן האָט מענטש דאָס וואָרט אָנגעוואוירן,
רעדט ווידער היינט גאָט צו די בני־חורין.

דער טאָג, אַז ער האָלט אויפסניי אין ווערן,
באַלויכט אַ געשטאַלט, וואָס די בערג וואַקסט אַריבער,
מיט ווינקלדיק־וואונדיקן, צונדיקן שטערן,
מיט וואַקלדיק־טרויעריקן חיתוך־הדיבור,
מיט קריינדעלעך שיין, דער זונס קרנים,
וואָס טרינקען גאָטס וואָרט מיט אַ דאָרשט אַ נייעם.

די בערג פאַרוואונדערטע זינגען: זעט, ווי הויך איז
דאָס אָנגעצונדענע געשטאַלט אין אונדזער ציבור...
די זון שפּינט־אוים אויף אים אַ ציטערדיקן פּרוכת,
ער וואַקסט אַרויף די בערג, וואַקסט אַריבער,
ווי ס׳איז דער אָנזאָג גאָטס אויף אים פאַרשוואוירן
אויף ס׳ניי אים צו ברענגען צו די בני־חורין.

יח

אַ קוק געטאָן נאָר אויף יוטבתה,
ווי ביימלעך יונגע גרינען מאַטע,
ווי ס׳שטייט אַ בוים, אַ דאַרער אַלמן
און גלוסט צו אויסגעפּוצטע פּאַלמען,
ווי קיעלעך די גרעזלעך קייען
מיט דינעם זאַמד — ס׳איז זייער קלייען,
ווי איבער שטיבלעך בערג סע וואַכן
מיט רויטע, פּאַסמעדיקע שליאַכן,
ווי מדבר־ווינט איז פרעמדער טאַטע, —
אַ קוק געטאָן נאָר אויף יוטבתה.

אַ קוק געטאָן נאָר אויף יוטבתה.
דאָס פעלד צעשניטן ווי אַ גראַטע,
מיט גרינע פּאַסיקלעך אין מיטן.
ביי יונגען פּנימער צעשניטן
פון שלאַקסן זון, פון שטראָמען ווינטן,
פון בלישטשענדיקע שטערנבינטן,
פון הערצער קלוגע־תמעוואַטע,
וואָס שניידן שטיקער ערד האָרבאַטע,
און עפּעס נאָך — געדאַנקען זאַטע, —
אַ קוק געטאָן נאָר אויף יוטבתה.

ווערטער־פּאַרטייטש

באַרטאַל — אַ געשטריקטער זיידענער שאַל פֿאַר פרויען.

עיסקא — פּראָצענט, וואָס מע נעמט פֿאַר געלט.

געקלעירט — געלייטערט. דער ווייַן האָט זיך אויסגעקלעירט מיינט, אַז די הייוון האָבן זיך אָפּגעזעצט און דער ווייַן איז לויטער.

טיזיק — געטריקנטע פלעצלעך פון בהמהשן מיסט, וואָס מע נוצט צום הייצן.

פּוזיטן — פּאַפּיר־געלט, אַסיגנאַציעס, באַנקנאָטן.

אָבאָרע — הויף הינטער אַ הויז.

טאָמנע — האַרבסט.

נעמען אויפן דראָנזשעק — אָפּנאַרן מיט שפּאַס.

טשאָבאָנעס — פּאַסטעכער.

סטינעס — שטיבלעך אויפן פעלד, וואו שאָף כאָוועז זיך און מע מאַכט דאָרטן שאָפענע קעז־און־פּוטער.

קאַטיגע — נידעריקער, נישט אַרומגעצוימטער וואָגן, וואָס מע פירט אויף אים זעק מיט תבואה.

קאַטיזשניק — דער, וואָס פירט די קאַטיגע.

ברינדזאַר — איינער, וואָס מאַכט שאָפענע קעז. ברינדזע איז אַ שאַרף־געזאַלצענער שאָפענער קעז.

מיליוטן מיט סעקוטן — שמירעכצן פון פאָלקס־מעדיצין.

אָנטלען ווייַן — פּעסער ווייַן.

פעיטערס — אָבות.

פּאַפּשויעס — קוקורוזע, טערקיער ווייץ, מאַאיס.

קאָדרע — געגנט אין בעסאַראַביע, וואו די וויינטרויבן וואַקסן.

קאַצעפּיניקעס — קצבים. קאַצעפּיע — יאַטקע.

מאַראַקעס — נעפּלען.

אָקע — אַ מאָס פֿאַר ווייַן.

צוויקל — אין אַ העמד, אַז סע פעלט־אויס לייוונט, שטעלט מען אַריין אַ צוויקל.

קאַש — אַזאַ שאַפּענער קעז.

פּאַלשע — ערד אין בעסאַראַביע האָט מען געמאָסטן אויף דער פּאַלשע.

טראַפּאַרעט — אַ מין מוסטער, וואָס האָט אויף ווענט אָפּגעמאָלן פאַר־שידענע פיגורן.

שעס — לאַנקע.

לאַצאַרע — אַרומפּאָרן איבער דערפער צונויפצוקויפן ביי פּויערים די תבואה.

לאַיצעס קוועטשן — שלאָפן אין פּויערישע שטיבער אויף האַרטע ברעטער.

קאַסאַ מאַרע — גרויס צימער. די פּויערישע שטוב האָט אַ קאַסאַ מאַרע, וואָס איז געווען אַ מין זאַל.

שלאַמבאַן — שלאַגבוים, ביי דער בריק אַ טויערל, וואו מע האָט געדאַרפט באַצאָלן פאַר דורכפאָרן.

קאַרוצע — פור.

צאַראַן, צאַראַנדל — פּויער.

אום פּראַסט — פּראָסטער מענטש.

בינדיוזשניק — דער וואָס פירט תבואה אויף זיין וואָגן.

ווין מיט אַ צוויק — מיט אַ צופּ.

אַדייע — פּריצישער גוט.

צניפּל — אַ יינגל פון אַ יאָר פינף־זעקס.

פּרוע־נאָגל — ביי אַ שוחט איין נאָגל אַ גרויסער, וואָס מיט אים האָט ער אויסגעפּרואווט דעם חלף, צי ער האָט נישט קיין פּגם.

אַרביזעס — אין העברעאיש אבטיח, אין ענגליש וואָטער־מעלאָן.

באַסטאַנעס — פעלדער, וואו אַרביזעס זענען געוואַקסן.

אַרבל — וואַגאָנעס, וואָס זענען געווען דריי מאָל די גרייס ווי די געוויינט־לעכע פּראַכט־וואַגאָנעס.

פּרוטיענע שטוב — אַ שטוב פון גראָבע ביימער־צווייגן, צונויפגעפלאָכטן געדיכט און דערנאָך פאַרפּלאַסטערט מיט ליים.

דאַנגען — דאַגהנען.

מאַליאָנעס — **אין ענגליש קענטאַלאַפּ.**

פּאַמען — **וויינטרויבן.**

טאַלעקע — **פּאַשע־פּעלד.**

קאָדעלע — **עקעלע.**

געפּאַטעט — **געבוירן לעמעלעך.**

גאַספּאַדאַר — **פּריץ.**

פּימ׳יע — **פּרוי.**

וויני קאַש — **קום אַהער.**

אַ ליימל — **אַ לייכטערל פון ליים.**

פּאַרעס — **געלט.**

שטעכער — **אַ פּאַרקיילעכיקט מעסער מיט אַ רערל, אַריינצושטעכן אין פּאַרנייטן זאַק תבואה און אַרויסנעמען אַ מוסטער.**

באַקלוואַ — **אַזאַ מין שטרודל.**

קוב — **אַ גרויסער איינגעמויערטער קעסל, וואָס מע האָט אים געהייצט און אויפגעזאָטן וואַסער. דאָס זודיקע וואַסער, אָקרעפּ, האָט מען פּאַרקויפט.**

א י נ ה אַ ל ט

אַ שליסל צום ליד 7
יאָרן זענען ווי סטויגן 13

שטוב און ניגון

דער שטוב־ניגון 17
בלעטלעך פון אָנהייב 19
די מעשה פון פיר ברידער 23
פרויקע 26
שמעון הערש 27
דורך יאָרן־סטעזשקעס 31
חיים שמואל שוחט ברענגט אַ שנור 33
דער בלאָער פויגל 40
די ראָטאָנדע 44
לאָזער שוחט באָוועט 48
דער פלויט 57
די צוויי פעטער מענדלס 63
די רויז 71
קינדערייען 66
לאָמיר אַ שפּאַציר־טאָן 74

ג ע ש ט אַ ל ט ן

אַ שטיקל פעלד 79
דער שוחט פון כאָטין 84
יידל מלמד 88
לייביש גאַלאָוואַטע 92
נחום די באָרד 96
אַ יונג וואָלעכל 99
די גייערין 102
דאָס רויטע לעמעלע 105
דער פעטער אהרן־בער 108
יעקב און רחל 113
באַלד שוין דערזונגען 115

ד ע ר ע ר ש ט ע ר ה י ק 119

ביים דניעסטער

אָטעק־מאָלעוו 143
דער באַשייד 145
סאָראָקע 147
דער סאָראָקער טאָקער 149
אָטעק־מאָלעוו באַטאַליע 153
שלום מעסטער 156
דער הייליקער קבר 160
טרויער יינגלשער 163

די מומע צביה און אירע זעקס זין 167

וואָך איז דער סטעפּ

אַ טרונק וואַסער 179
בייל און וואונדן 180
ליבשאַפט 181
קנעפּלעך זון צעשפּיליעט 182
חומש־סטעפּ 183
רו און אומרו 184
אַ קעלבל אויף די אַקסלען 185

דער מאָלעווער זיידע 189

דאָס קול פון דער טערקלטויב . . 199

פריער דערשינענע ביכער

פון אפרים אויערבאַך

קאַראַוואַנען	— לידער, 1918
פאַר גרויס און קליין	— קינדער־דערציילונגען, 1922
דער רויטער פאַדעם	— לידער, 1927
אַדאַם לידער־בוך	— קינדער־לידער, 1934
די דריי ריזן	— דערציילונג, 1936
לויטער איז דער אַלטער קוואַל	— לידער, 1940
יעקבס געצעלטן	— לידער, 1953
ווייסע שטאָט	— פּאָעמע, 1954
שנות ראשית	— לידער און דערציילונגען, איבערגעזעצט אין עברית פון אביגדור המאירי און יוחנן טווערסקי — 1955
געטראַכט מיט עברי־טייטש	— עסייען, 1955
גילדענע שקיעה	— לידער, 1959
קריה לבנה — ווייסע שטאָט	— לידער, עברית־יידיש 1960

בהוצאת י. ל. פרץ הופיעו:

בעברית:

יוסף רוזן	כתבים נבחרים
אפרים שרייער	אמנות ותיאטרון
י. לשצינסקי	הדמות הלאומית של יהדות הגולה
יעקב פאַט	שיחות עם סופרים יהודיים
מ. ברלנד	300 שעות בגיטו הדועך
יהושע גלבוע	על חרבות התרבות היהודית בברית־המועצות
נ. חנין	ברלה
י. זרבבל	עלי חיים
אפרים אויאַרבאך	קריה לבנה — ווייסע שטאָט (עברית־יידיש)
א. אלמי	בין סיני לאולימפוס
מ. בורשטין	פת ומלח
ר. קביאטקובסקי־פנחסיק	נשים מאחורי הגדר
נחמיה לוינסקי	בצל הגזעים
ד. פלקסר	האידיאה והאמת
מול האויב הנאצי	זכרונות ועדויות (עברית־יידיש)
פ. בילצקי	השיר והמשורר (א. סוצקבר)
איציק מנגר	שיר, בלדה, סיפור
אליעזר ירושלמי	מיערות הצפון עד חורשות הכרמל
דב סדן	אבני מפתן (מסות)
י. פריליך	מצדה ורומי
א. מנור	פרופ׳ אריה טרטקובר

ביידיש:

י. זרבבל	בלעטער פון אַ לעבן (באַנד 1) — אויספאַרקויפט
י. זרבבל	בלעטער פון אַ לעבן (באַנד 2)
מענדל מאַן	נאַכט איבער גלושינאַ
אברהם סוצקעווער	אין מדבר סיני
ישראל טאַבאַקמאַן	מיינע איבערלעבונגען
ש. בערלינסקי	בילדער און דערציילונגען
י. פּאַפּיערניקאָוו	היימישע און נאָענטע
מענדל מאַן	ביי דער ווייסל
ק. צעטניק	דאָס הויז פון די ליאַלקעס
יוסף בירשטיין	אויף שמאָלע טראָטואַרן (ראָמאַן פון קיבוץ־לעבן)
מלך נוי (ניישטאַט)	דאָס ערשטע און צענטע יאָר מדינת ישראל
מאַטעס דייטש	צום נאָענטסטן שטערן — יידיש (לידער)
יצחק לעוו	אין געראַנגל (געקליבענע שריפטן)
מרדכי יפה	צען ישראל־דיכטער
יצחק פּאַנער	שלום אַש אין זיין לעצטער היים
פרץ גראַנאַטשטיין	מענטשן פון נעכטן
יחיאל האָפּער	אַ הויף אויף פּאַקאַרנע (באַנד 1)
יחיאל האָפּער	אַ הויף אויף פּאַקאַרנע (באַנד 2)
ה. לייוויק	אויף צאַרישער קאַטאָרגע
נחמן דרוזדוב	אחד־העם
עזרא קאָרמאַן	צייכנס און צירופים
רבקה באַסמאַן	טויבן ביים ברונעם (לידער)
י. צ. שאַרגעל	פון וויי און גלויבן (לידער)
דוד זאַקאַליק	געראַנגל
אַ. קאַרפּינאָוויטש	דער וועג קיין סדום
א. ריוועס	מיט דער שיף „טשיטשערין"
יוסף כרמל	אַ רייזע צו פאַרשטויסענע ברידער
מרדכי אורן	דער פּראַגער אַרעסטאַנט דערציילט (באַנד 1)
מרדכי אורן	דער פּראַגער אַרעסטאַנט דערציילט (באַנד 2)
יחיאל האָפּער	ר' זלמן
א. שטיינבאַרג	משלים
הערש מענדל	זכרונות פון אַ יידישן רעוואָלוציאָנער

נ. ניר־ראַפּאַלקעס	ערשטע יאָרן
י. זינגער	דראַמאַטישע שריפטן
דוד פלאַקסער	אידעישע שלימותן און האַלבע אמתן
ש. וואָרזאָגער	ברויט (ראָמאַן)
בעריש ווינשטיין	אין דוד המלכס גיטער (פּאָעמע)
לוי פּאַפּיערניקאָוו	אין דער נייער היים
אברהם ליס	היים און דויער (עסייען)
ד״ר ח. שאָשקעס	מיט יידן צווישן אינדיאַנער, נעגער און אַראַבער
משה וויסמאַן	אַ האַלבער יאָרהונדערט אין אַמעריקע
פּ. גאָרעליק	פון די מלינער וועלטן
י. בראָנשטיין	אינאיינעם און באַזונדער
פּ. בערמאַן	אָפענע פענצטער (לידער)
א. וואָלף יאַסני	די געשיכטע פון יידן אין לאָדזש אין די יאָרן פון דער דייטשער יידן־אויסראָטונג
אריה שמרי	די פונקען פון תיקון (פּאָעמע)
א. סוצקעווער	אָאַזיס (לידער)
א. מנור	40 יאָר הסתדרות
א. לעוו	ביימער אין ווינט (לידער)
ל. אליצקי	מיין האַרץ־רייזע (לידער)
יעקב כהן	דער גורל פונעם ייד
נ. דרוזדוב	יידן אין מיטלאַלטערלעכן איטאַליע
ספר זרבבל	צו זיין 75־טן געבוירנטאָג
י. פּאַפּיערניקאָוו	די זון הינטער מיר (לידער)
ד״ר צבי כהן	די העלדן אין דער וועלט־געשיכטע (באַנד 1)
ד״ר צבי כהן	די העלדן אין דער וועלט־געשיכטע (באַנד 2)
מ. יפה	ארץ־ישראל אין דער יידישער ליטעראַטור
ד״ר מ. דוואָרזשעצקי	אייראָפּע אָן קינדער
ק. צעטניק	דער זייגער וואָס איבערן קאָפּ
מלכה לי	אין ליכט פון דורות (לידער)
דבורה דיין	אין גליק און אין טרויער
יוסף ראָטנבערג	(צו זיין ערשטער יאָרצייט)
ש. פּאָליאַקעוויטש	אין אַ פרעמדער הויט
ב. עפּשטיין	זאַנגען אויפן ווינט

יוסף גאַר	ווידערקלאַנגען
ארגון יוצאי בארשטשיוו	ספר בארשטשיוו
מרים ריינעס־מלצר	צום קוואַל
יעקב כהן	אונטער סאָוויעטישע הימלען
ד״ר חיים שאָשקעס	פון מאָסקווע ביז עבר הירדן
ב. שלעווין	חברים פון מוראַנאָווער ראַיאָן
ע. פערשלייסער	געקליבענע דערציילונגען
ה. אַקערמאַן	כ׳בין קיינמאָל נישט אַוועק פון דער היים
יחיאל האפער	אַ הויף אויף מוראַנאָוו (2 בענד)
אסתר לוריא	פרויען אין קנעכטשאַפט — אַלבאָם
רחל פישמאַן	זון איבער אַלץ
נוסיאַ — איניאַ שיפמאַן	„דאָס לעבן נאָך פאַר מיר״...
אירגון נכי המלחמה בנאצים	אַנטקעגן דעם נאַצישן שונא
אירגון יוצאי סטרי	ספר סטרי (יידיש־העברעיש־ענגליש)
ש. זאראמב	אויסדערוויילטע שריפטן
מ. ז. טקאַטש	מיין האָב און גאָב (לידער)
רחל קאָרן	פון יענער זייט ליד
איציק מאנגער	ליד, באַלאַדע, דערציילונג (יידיש־העברעיש)
ל. חיין־שמעוני	ג אַ נ ג
ק. מאָלאָדאָווסקי	לידער פון חורבן — ת״ש—תש״ה, אַנטאָלאָגיע
מ. י. שעליובסקי	אין יאָרן אָרום
י. שטיינבערג	חכמה פון יידישן קוואַל (אַפאָריזמען, מאמרי חז״ל און גלייכווערטער)
ל. פּאַפּיערניקאָוו	די משפחה יעלניק
יהושע אַלקאָן	דראַמאַטישע ווערק
ל. קוסמאַן	דער לאָמפּ ברענט (לידער)
ה. יונג	העכער די וואָלקנס
נחמן מייזיל	צוריקבליקן און פּערספּעקטיוון
ק. שבתאי	ווי שאָף צו דער שחיטה?
ל. כאַנוקאָוו	קריזיס
נ. ראפּפּ	אַ קרוג מיט וויין (לידער)